

CONFLICTE ASIMETRICE. CERINȚE OPERAȚIONALE PRIVIND STRUCTURA ARMATEI ROMÂNIEI

CUPRINS

Argument.....	3
Capitolul 1. DELIMITĂRI CONCEPTUALE ȘI ACȚIONALE	4
1.1. Conflict, conflict asimetric, război asimetric.....	4
1.2. Este asimetria doar o problemă de actualitate?.....	7
1.3. Sensul cercetărilor în domeniul asimetriei.....	9
1.4. Scop, mijloace și metode ale războiului asimetric.....	10
1.5. Domenii predilecte de manifestare a războiului asimetric.....	11
Capitolul 2. SIMETRIE ȘI ASIMETRIE ÎN PRINCIPALELE CONFLICTE MILITARE POSTBELICE	12
Capitolul 3. FORME (TIPURI) DE CONFLICTE ASIMETRICE	15
3.1. Militare.....	15
3.1.1. Războiul non-contact	17
3.1.2. Războiul disproporționat	19
3.1.3. Războiul popular (total)	22
3.1.4. Guerila	22
3.1.5. Revoluția armată	23
3.1.6. Războiul civil	24
3.1.7. Terorismul	24
3.2. Violențe și non-violențe	27
3.2.1. Conflictul de joasă intensitate și de intensitate medie ...	27
3.2.2. Războiul psihologic	33
3.2.3. Războiul informațional și mediatic	36
3.2.4. Ciberconflictul	37
3.3. Non-militare	37
3.3.1. Îndiguirea	37
3.3.2. Embargo-ul și blocada economică	38
3.3.3. Separatismul etnic	39
3.3.4. Boicotul	39
Capitolul 4. STRATEGII ASIMETRICE – ASIMETRII STRATEGICE	39
Capitolul 5. FACTORI CE DEFINESC FIZIONOMIA CONFLICTELOR ASIMETRICE ...	45
5.1. Situații de insecuritate asimetrică.....	46
5.2. Scopul politic și strategic al conflictelor asimetrice, obiective.....	47
5.3. Forțe și mijloace de acțiune specifice	48
5.4. Concepția și intensitatea conflictului, atitudinea față de adversar.....	50
5.5. Spațiul de desfășurare	51
5.6. Tipuri dominante de acțiune	52
5.7. Modul de manifestare a violenței	54
Capitolul 6. POSIBILE STRATEGII DE CONTRACARARE A EFECTELOR CONFLICTELOR ASIMETRICE	55
6.1. Strategii ale identificării.....	56
6.2. Strategii protecționiste.....	56
6.3. Strategii de coalizare.....	57
6.4. Strategii de neutralitate.....	58
Capitolul 7. AMENINȚĂRI (RISCURI) ASIMETRICE. CONSECINȚE ÎN PLANUL SECURITĂȚII NAȚIONALE	59

7.1. Pericol, amenințare, risc	59
7.2. Tipologia riscurilor asimetrice	60
7.3. Consecințe în planul securității și apărării naționale	61
Capitolul 8. CERINȚE OPERAȚIONALE PRIVIND STRUCTURA ARMATEI ROMÂNIEI	
PENTRU CONTRACARAREA AMENINȚĂRILOR (RISCURILOR) ASIMETRICE ...	63
8.1. Flexibilitate organizațională.....	64
8.2. Modularitate structurală.....	66
8.3. Structuri specializate optime de contracarare specifică.....	66
8.4. Structuri-nuclee.....	67
8.5. Tehnologii performante.....	68
8.6. Structuri de conducere de tip CJTF.....	68
8.7. Cadrul legislativ.....	69
CONCLUZII	70
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	73
ANEXE	

ARGUMENT

Procesul de mondializare a informației și economiei nu rezolvă și nu poate rezolva toate problemele care țin de vocațiile, virtuțile, asperitățile și nonconformismele acțiunii umane. Dimpotrivă, pe măsură ce se dezvoltă noi provocări și, în consecință, noi riscuri asumate și noi forme de confruntări impuse sau facilitate de societățile de tip informațional, apar, reapar și se perpetuează numeroase asimetrii, unele foarte noi, altele vechi de când lumea, se accentuează impactul lor economic, cultural, social și militar cu consecințele de rigoare. Riscurile de tip asimetric¹ sunt specifice activității umane. Ele se mențin atât în perioadele de schimbări radicale, revoluționare, care sunt guvernate, în general, de teoria haosului, cât și în scurtele perioade de linearitate relativă, de stabilitate economică, socială și militară, care se caracterizează de o oarecare diminuare a asimetriilor conflictuale.

„Asimetria este la fel de veche ca și războiul. Întotdeauna între adversari au existat diferențieri care i-au plasat, atât pe unii, cât și pe ceilalți, în poziții avantajoase sau dezavantajoase, decizând rezultatul bătăliilor/războiului/conflictului. La nivel strategic, aceste diferențieri au condus la ceea ce numim și astăzi asimetrie strategică”². Toate acestea sunt, desigur, relative. Din ce în ce mai mult, conflictele prezentului și mai ales cele ale viitorului vor fi asimetrice. Deși natura creează simetrii, există, chiar și în mediul înconjurător, numeroase spații asimetrice, caracterizate de evoluții nelineare, surprinzătoare, aleatorii.

Una din cele mai cuprinzătoare definiții ale asimetriei a formulat-o generalul de brigadă dr. Vasile Paul, într-un studiu publicat în ziarul „Observatorul militar”, astfel: *„Asimetria în domeniul problemelor militare și al securității naționale reprezintă acțiunea, organizarea și gândirea (concepția) diferită de cea a adversarului, în scopul maximizării propriilor avantaje, al exploatării slăbiciunilor adversarilor, al obținerii inițiativei sau câștigării libertății de acțiune. Ea poate fi: politico-strategică, militaro-strategică, operațională sau o combinație a acestora.”³*

Conflictele, prin excelență, sunt asimetrice. Din punct de vedere științific, se poate pune chiar un semn de egalitate (sau, în orice caz, de condiționare reciprocă) între conflict și asimetrie. Simetrie, înseamnă, în general, încremenire, forme perfecte, sau măcar un rezultat al încercării de a le realiza, pe când asimetrie înseamnă dezechilibru, dezorganizare în vederea unei noi organizări, acțiune, mișcare.

Din acest motiv, studiul asimetriilor – inclusiv al conflictelor asimetrice – devine fascinant. Se pot găsi numeroase răspunsuri unor probleme cu soluții multiple, în timp ce alte probleme care se cer grabnic rezolvate se vor înmulți, se pot sesiza sensuri noi ale unei atât de vechi și de controversate dialectici strategice. Iar acest lucru este foarte important pentru definirea corectă atât a conflictului care, *nolens, volens*, împinge lumea înainte, cât și a războiului care se consideră că o trage totdeauna înapoi.

---

¹ În România, primul studiu pe tema asimetriei strategice a fost publicat de generalul de brigadă dr. Vasile Paul, în Observatorul militar nr. 18 din anul 2001, sub titlul *Asimetria strategică*.

² General de brigadă dr. Vasile Paul, *Asimetria strategică*, în Observatorul militar, nr.18 (8 – 14 mai 2001).

³ Idem.

Capitolul 1

DELIMITĂRI CONCEPTUALE ȘI ACȚIONALE

Sfârșitul Războiului Rece și, în general, al confruntării directe, de aproximativ o jumătate de veac, între cele două sisteme sociale antagonice, reține atenția asupra unei „noi” dar totuși „vechi” amenințări : *conflictul sau războiul asimetric*.

1.1. Conflict, conflict asimetric, război asimetric

Dacă este vorba de conflict, se impune să avem imaginea, în primul rând, a unei stări **nonviolente** de neînțelegere, dezacord sau ciocniri de interese antagonice între părți adverse, care pot degenera, în anumite condiții, în diferende și **acțiuni violente** și chiar în **război**.

Dacă acceptăm în fapt că apariția și dezvoltarea conflictelor este determinată de trecerea (voluntară sau nu) peste anumite limite, în general cunoscute, și de incapacitatea celor în cauză de a face față unor presiuni de stare, intrarea în noua eră a cunoașterii echivalează cu un spor semnificativ al potențialului de anticipare și răspuns la situațiile-limită și al capacității de control asupra disfuncțiilor.

În mod logic, deci, aceste premise ar trebui să conducă la diminuarea sau chiar eliminarea tensiunilor, a disfuncțiilor și dezechilibrelor critice și îndeosebi a celor explozive. Toate acestea ar urma să se producă înainte de agravarea situațiilor ce pot deveni conflictuale, mai ales în fazele primare, de deosebiri, de opoziție, de contradicții rezolvabile încă la masa tratativelor.

Conflictul ca stare, ca moment de dezechilibru, ca limită, în evoluția și manifestarea diverselor tipuri de relații (când există pericolul ruperii echilibrului), rămâne inevitabil un proces obiectiv, dar modalitățile de soluționare nu trebuie să devină violente sau preponderent violente, ci dimpotrivă.

Asimetria există și în lupta evolutivă, la nivelul speciilor, al vieții, în general. Ea nu este o invenție a omului. Există în natură de milioane de ani. Așa cum există lupta. Așa cum există agresivitatea, unul din cele mai controversate concepte în teoriile evoluționismului.

„Agresivitatea este, după Konrad Lorenz, așa-zisul *rău* care, în realitate, acționează pentru *binele* speciei. Ulterior apariției studiului său, s-au constatat fenomene care contraziceau această concepție. Agresivitatea intergrupală, adeseori distructivă, sau comportamentul infanticid observat la clanurile de lei și în grupul unor maimuțe a ridicat un semn de întrebare referitor la explicarea funcției adaptative a comportamentului agresiv.”

Dr. Mihail Cociu⁴ vorbește despre o strategie evolutiv stabilă care se caracterizează printr-o luptă asimetrică dintre gene și nu numai. „Formula matematică prin care se exprimă această strategie evolutiv stabilă (SES) poate fi tradusă în cuvinte astfel: *Fiecare combatant se menține pe poziție o durată de timp imprevizibilă, dar apropiată de valoarea bunului real aflat în competiție*. Este de o importanță vitală ca indivizii să nu ofere rivalilor nici o indicație referitoare la momentul în care au decis să abandoneze confruntarea. Cel care va indica prin vreo mișcare a corpului că se pregătește să abandoneze va fi prompt dezavantajat. Singură atitudinea impasibilă va rămâne stabilă în cursul evoluției. Minciuna nu se

---

⁴ Dr. Mihail Cociu, *Gena egoistă și strategiile sale*, www.asimetrie.htm

dovedește o SES în cadrul relațiilor intraspecifice, nefiind favorizată, ci penalizată de selecția naturală. Atenție! Este vorba de animale, nu de om⁵.

Dr. Cociu arată, în continuare, că luptele acestea dintre genele egoiste au fost denumite de J. Maynard Smith *lupte asimetrice*. Caracteristica lor este aceea de a opune adversari identici sub toate aspectele. Asimetria este dată de strategiile agresive adoptate. Un asemenea model – spune dr. Cociu - nu există în realitate. J. Maynard Smith și G.A. Parker au studiat luptele asimetrice, stabilind cel puțin trei tipuri de asimetrii: a) indivizii se deosebesc prin talia și abilitatea lor agresivă, fiecare fiind capabil să evalueze capacitățile fizice ale rivalului său în comparație cu ale sale; b) profitul este diferit, în funcție de vârstă; c) unul dintre adversari poate face ca lupta să se termine mai repede (în acest caz, SES adoptată va fi: *rezidentul câștigă, intrusul pierde*, selecția naturală favorizând indivizii care manifestă un comportament teritorial.

„Desigur, procentajele evolutiv stabile calculate și atribuite de Maynard Smith strategiilor diferite se referă la corpurile indivizilor, care sunt suficient de mari pentru a fi observate. Interacțiunile dintre gene, prin intermediul corpurilor pe care le controlează, sunt, cum spune Richard Dawkins, doar vârful minuscul al aisbergului, căci majoritatea covârșitoare a interacțiunilor genelor în grupul evolutiv stabil al pool-ului genetic se desfășoară în interiorul corpurilor. Asemenea interacțiuni sunt, practic, imposibil de observat, deoarece ele au loc în interiorul celulelor, mai exact în celulele embrionului în curs de dezvoltare. Corpurile bine integrate, al căror comportament ia forma diferitelor strategii, sunt rezultatul unui grup evolutiv stabil de gene egoiste. Cu alte cuvinte, când selecția intervine la nivelul individual sau populațional de integrare, la nivelul pool⁶-ului genetic jocurile sunt deja făcute⁷.

Aceste lucruri sunt valabile și în lumea omului. **Războiul, fie el și asimetric**, ca formă extremă de soluționare a conflictului, ar trebui să fie depășit, încetând să reprezinte o necesitate sau o prioritate. Cu siguranță însă, războiul nu va dispărea ca posibilitate și nici ca fenomen social.

Vor exista și se vor manifesta încă forme ale războiului clasic (militar) în variante modernizate, înalt tehnologizate, în contrast cu altele inedite, improvizate, ciudate chiar, neîncadrate în tiparele tradiționale.

Cum va arăta cu exactitate războiul viitorului este aproape imposibil de anticipat și, mai ales, de încadrat într-o imagine model, virtuală, unică și atotcuprinzătoare. „În «războiul asimetric», fiecare dintre adversari apelează la mijloace diferite, la nivelul său, fără să caute să rivalizeze cu celălalt și, la urma urmei, evitând confruntarea față în față⁸.

Cu toate previziunile făcute, pentru moment, dispunem doar de clișee disparate, de fragmente mai mult sau mai puțin clare, care însă ne atrag atenția asupra unor **caracteristici sau modificări de esență ale teoriei și practicii conflictelor (războaielor) viitorului**, oricum altfel decât imaginile de până acum, poate marcate mai profund de **asimetria strategică pe toate planurile**.

---

⁵ Dr. Mihail Cociu, op. cit.

⁶ Pool-ul genetic sau genofondul reprezintă totalitatea genelor aparținând indivizilor ce formează o populație, iar fitness-ul unui individ este dat de măsura contribuției sale la generațiile viitoare, deci a capacității sale de a transmite propriile gene generațiilor următoare; el se exprimă și prin numărul de descendenți care ajung ei înșiși să se reproducă.

⁷ Idem.

⁸ Jacques Isnard, LE MONDE, 28.09.2001, 12h24, analyse *La guerre "asymétrique" entre les terroristes et les Etats-Unis*.

Puține sunt situațiile când se creează o stare de conflict, iar părțile adverse să se afle într-o **relație de simetrie**. Mai devreme sau mai târziu se produce o disoluție a acesteia, o transformare într-una asimetrică.

Dintotdeauna, între adversari au existat sau au fost realizate diferențieri, cu avantaje sau, dimpotrivă, dezavantaje, de o parte sau de alta.

Asimetria în confruntare a decis întotdeauna de partea cui este victoria. Dimpotrivă, **simetria** între două părți adverse, care presupune, printre altele, concordanța conceptelor și planurilor de acțiune, proporționalitate în forțe și mijloace, capacități logistice asemănătoare, timpi de reacție asemănători sau compatibili etc., nu este dorită și nu poate, în nici un caz, să asigure victoria în luptă, să conducă spre realizarea scopurilor propuse în **războiul asimetric** al zilelor noastre.

Încă din cele mai vechi timpuri, luptătorii, dar mai ales conducătorii lor de competență, au căutat **modalități de realizare a superiorității față de adversar** sau, dimpotrivă, căi și metode de **a evita sau compensa superioritatea** acestuia pentru a obține avantaje chiar și într-o situație de inferioritate, a exploata în avantajul propriu asimetria, chiar dacă aceasta le era defavorabilă.

„Victoria poate fi creată” – spunea Sun Tzî, cu o jumătate de mileniu î.e.n., în lucrarea „*Arta războiului*”. Pentru aceasta, însă, nu e de-ajuns numărul sau forța. De aceea, în lucrare se insistă permanent pe investiția de inteligență, de pricepere, de abilitate, pe capacitatea de analiză și sinteză, pe inițiativa creatoare, pe găsirea unor soluții de **contracarare a superiorității adversarului, în situații de asimetrie, de conflict asimetric**, cum am spune noi astăzi.

„*Întreaga artă a războiului se bazează pe înșelătorie. De aceea, dacă ești capabil, simulează incapacitatea; dacă ești activ, simulează pasivitatea. Dacă ești aproape, fă să se creadă că ești departe și dacă ești departe, fă să se creadă că ești aproape. Momește inamicul pentru a-l prinde în capcană; simulează neorânduiala și lovește-l; evită-l acolo unde este puternic. Fă să i se pară că ești în situație de inferioritate și încurajează-l la înfumurare. Nu-l slăbi nici o clipă, hărțuiește-l. Atacă-l când și acolo unde nu este pregătit; acționează când el nu se așteaptă la așa ceva*”⁹.

După cum lesne se poate observa, această artă a războiului, prefigurată cu două milenii și jumătate în urmă și de Sun Tzî, este deosebit de actuală și în prezent.

Nu întâmplător, unul dintre cei mai de seamă analiști militari ai secolului trecut, teoreticianul militar englez B.H. Liddell Hart, inspirat inclusiv de către marele gânditor chinez, recunoscut pentru erudiția sa în domeniul istoriei și strategiei militare, apreciază și recomandă acțiunile indirecte în abordările strategice militare, în rezolvările conflictelor/războaielor asimetrice ale vremurilor noastre.

El preia și aduce în actualitate parte din elementele de artă a războiului recomandate de către Sun Tzî, afirmând că „*cea mai înțeleaptă strategie este să-l cunoști și să eviți punctele tari ale inamicului și să-i exploatezi slăbiciunile acestuia*”, cu alte cuvinte, să găsești cele mai potrivite modalități de contracarare a superiorității, indiferent de natura acesteia, recurgând la stratageme care uneori par a fi perimate.

„Depășind conceptul de **strategie indirectă**, care se opune celui de **bătălie frontală**, conducerea militară americană, peste Atlantic, a imaginat că trebuie să-și modifice modalitățile de raționament și, eventual, practicile pe teren. Așa a apărut un concept mai special, drag americanilor, mai ales Forțelor Aeriene, denumit „**război asimetric**”. Trebuie să înțelegem, prin aceasta, capacitatea militară dată de tehnologie, de sofisticarea echipamentelor și procedurilor de a duce acțiuni precise

⁹ Sun Tzî, *Arta războiului*, Editura Militară, București, 1976, p.24,33.

într-un punct vulnerabil, ales dintr-un dispozitiv advers pus în inferioritate prin superioritatea calitativă – nu în mod necesar și cantitativă – a noilor instrumente ale bătăliei. Aplicată în momentul convenabil, în intervalul de timp hotărât, asupra unei porțiuni bine selectate din teritoriul inamic, lovitura devine decisivă pentru evenimentele care urmează, asigurând stăpânirea efectelor.

Pentru americani, **războiul asimetric** nu se confundă în mod obligatoriu cu înfruntarea dintre țările dezvoltate și țările sărace, nici cu „războiul zero morți”. Este mai degrabă triumful asigurat de tehnologie și efectul garantat de surprindere. Ilustrarea acestei teze, care a prins și mai mult în urma demonstrației făcute, a avut loc în primăvara anului 1999, prin întrebuițarea de către avioanele americane, asupra Belgradului, a bombelor cu grafit care au afectat moralul populației, privând-o de energie electrică și obligând-o să trăiască în acele momente în întuneric.¹⁰

Putem afirma că **asimetria** ca și **rezolvările ei conflictuale** sunt la fel de **vechi ca și războiul/conflictul** în sine.

Conflictul/războiul asimetric a existat de milenii, numai în aparență el se prezintă ca fiind ceva nou, ca o descoperire a zilelor noastre.

Definindu-l în termeni cât se poate de simpli, **războiul (conflictul) asimetric** este, în esență, un mijloc prin care o parte (o armată) inferioară caută să obțină avantaje față de un adversar mai puternic sau acela prin care o armată superioară caută să obțină rapid victoria fără pierderi sau cu pierderi cât mai mici.

În aceeași ordine de idei, **războiul asimetric** înseamnă conflictul prin care se caută evitarea impactului cu forța adversarului, contracararea sau compensarea superiorității de orice natură a acestuia; și se axează pe avantajele sau slăbiciunile uneia dintre părțile aflate în conflict.

1.2. Este asimetria doar o problemă de actualitate?

Într-un anume fel, **căutarea asimetriei** a fost și rămâne **fundamentală pentru toate tipurile de conflicte/războaie și în toate epocile**, inclusiv în **epoca modernă și contemporană**.

Credem că ar fi utilă o scurtă trecere în revistă a unor preocupări mai vechi sau mai noi privind **problematika asimetriei conflictuale** sau **nonconflictuale**, care a asigurat **avantaje** sau, dimpotrivă, a produs **dezavantaje** în plan geopolitic sau geostrategic, în afirmarea unor întregi civilizații sau mari puteri.

Roma, îndeosebi **Roma imperială**, ce a atins apogeul puterii mondiale în jurul anului 211 d.Hr., s-a afirmat în lumea acelor vremuri ca o mare putere, într-o **profundă asimetrie pozitivă** față de oricare rival, îndeosebi printr-un complex sistem de organizare politică, economică, culturală și, nu în ultimă instanță, militară.

Ca și în cazul Romei, **Imperiul chinez**, în perioadele lui de apogeu, s-a caracterizat printr-o **severă organizare financiară, economică, culturală și de securitate** prin care și-a surclasat adversarii, reușind să se impună.

Declinul și prăbușirea acestora s-au datorat unei multitudini de **factori** interni și externi de **natură asimetrică**. De asemenea, datorită oboselii, a pierderii creativității economice și militare, în **confruntări/războaie** cel mai adesea **asimetrice, de sens negativ** celor prin care au devenit mari puteri.

---

¹⁰ Jacques Isnard, *La guerre "asymétrique" entre les terroristes et les Etats-Unis*, LE MONDE, 2 octombrie 2001, www.lemonde.fr/article.

În epoca modernă și contemporană, războaiele anticoloniale, cel al comuniștilor chinezi sub conducerea lui Mao, numeroasele războaie de guerilă, alte confruntări sau războaie de toate nuanțele au fost, cu predilecție, **asimetrice**.

Perioada postbelică, în ansamblul ei, cunoscută sub denumirea de **Războiul Rece**, prezintă suficiente argumente în sensul aprecierii acesteia ca fiind, în cele din urmă, o **autentică confruntare asimetrică la scară planetară**, vizând, în principal, cele două sisteme sociale aflate într-o permanentă și teribilă confruntare.

În cadrul lărgit al acestei **confruntări, în aparență simetrică**, în fapt, însă, dovedită a fi **asimetrică**, se evidențiază numeroase **conflicte (războaie) asimetrice**, cu aportul lor mai mic sau mai mare în „*desemnarea câștigătorului*”, cum au fost: războaiele din Coreea, Vietnam, cele dintre India și Pakistan, din Afganistan, cele arabo-israeliene, cel din Malvine și cel din Golf etc.; revoluțiile și contrarevoluțiile din Cuba, Chile, Nicaragua, din celelalte state ale lumii a treia; criza Suezului, cea a Caraibelor, criza Berlinului etc. De fapt, toate războaiele locale postbelice pot fi apreciate ca **bătălii asimetrice**, la „**pupitrul**” cărora s-au aflat cele două superputeri mondiale rivale, SUA și URSS.

Cele două superputeri nu realizau o simetrie, ci o clasică asimetrie care se caracteriza prin: sisteme politice și ideologice diferite; sisteme economice diferite; posibilități financiare diferite; doctrine diferite; strategii economice, culturale și militare diferite etc.

În prezent, ca **rezultat al confruntării asimetrice**, în special în perioada Războiului Rece, **câștigătoarea** acesteia, **Statele Unite**, caută pe toate căile să-și mențină **avantajul strategic dobândit**, bazându-se în principal pe o organizare superioară a societății, pe o filosofie socială performantă, precum și pe capacitatea de a mobiliza prompt, în interes propriu, vaste resurse economice, tehnologice și militare.

În același timp, își intensifică eforturile pentru a găsi cele mai potrivite **modalități de contracarare a unor potențiali adversari** care, pe **căi și prin mijloace specifice strategiilor asimetrice**, ar atenta la statutul de lider mondial absolut, pe care îl deține în prezent, punând în pericol ordinea existentă și periclitând proiectul celei viitoare.

1.3. Sensul cercetărilor în domeniul asimetriei

Nu sunt deloc întâmplătoare, deci, căutările asidue în domeniu din ultimii ani, iar rezultatele acestora nu s-au lăsat așteptate.

În anul 1995, pentru prima dată, în mod explicit, în **Doctrina Întrunită a Armatei americane** au fost făcute **referiri oficiale asupra conceptului de asimetrie a conflictelor**. Documentul în cauză specifică „**luptele asimetrice**” ca fiind cele duse între forțe cu destinații diferite, cum ar fi cele aeriene contra forțelor terestre sau celor maritime etc.

Au fost făcute și alte specificații în documente de linie pentru securitatea și apărarea națională, cum ar fi **Strategia Militară Națională a SUA**, indicându-se **domeniile legate de războiul asimetric** ca fiind, printre altele, *terorismul, amenințările cu folosirea armelor de nimicire în masă sau acțiunile de război informațional*, toate categorisite ca *amenințări* sau *provocări asimetrice*.

Pe măsura trecerii anilor și a validării în practică a îngrijorării cu privire la aceste pericole, au sporit preocupările în domeniu, făcându-se și alte mențiuni privind

posibilitățile mari de a se utiliza de către adversari **mijloace și căi asimetrice de răspuns** la dominația, din ce în ce mai accentuată, a SUA, pe toate planurile în lumea post Război Rece.

O primă experiență majoră a anilor '90, care a declanșat și ulterior a confirmat justetea **cercetărilor** cu privire la **asimetria conflictelor/războaielor** în care SUA a fost implicată, o constituie războiul din Golf.

Deși aflată într-o țară în postura de câștigător a acestui important **conflict/război asimetric** al zilelor noastre, cercetătorii americani și-au pus la modul foarte serios întrebarea **dacă viitorii adversari se vor confrunta cu marile puteri în termeni ai războiului clasic, convențional sau vor căuta și găsi alte căi și modalități de reacție atipice.**

Răspunsul a indicat faptul că, în viitoarele conflicte, adversarii vor căuta și vor pune în aplicare **modalități asimetrice de răspuns**, unele care vor viza pierderi de vieți omenești prin **folosirea armelor de nimicire în masă, atacuri asupra sistemelor electronice și informatice** americane de importanță strategică și operațională, **folosirea altor categorii de arme și mijloace de luptă letale, unele interzise de reglementările internaționale în vigoare, guerila și terorismul de toate nuanțele, precum și alte tipuri de amenințări**, altele care vor viza doar **obținerea unui avantaj strategic.**

În consecință, activitatea de **cercetare științifică în domeniul asimetriei conflictelor/războaielor viitorului** s-a intensificat. Unul dintre cele mai importante studii în domeniu, intitulat „*Abordări asimetrice ale războiului*”, a fost publicat în 1999, în revista Joint Strategic Review.

Drept urmare, cercetătorii americani în domeniu au determinat structurile responsabile cu securitatea și apărarea națională să completeze reglementările în vigoare cu noi prevederi privind pericolul ce-l reprezintă noile tipuri de **amenințări strategice asimetrice.**

Consecvenți principiului pe care l-am menționat la început cu privire la domeniul abordat în acest studiu și anume acela că „**nimic nu este nou sub soare**”, putem constata, cu relativă ușurință, cât de apropiată este **definirea asimetriei** dată de cercetătorii americani, în anul 1999, de **arta războiului preconizată de Sun Tzî** cu două milenii și jumătate în urmă sau de unul din marii teoreticieni ai secolului recent încheiat, B.H. Liddell Hart.

Astfel, **abordări asimetrice** – spun oficialitățile militare americane – sunt **încercări de a înșela, dejuca sau submina puterea SUA și de a-i exploata punctele slabe**, folosind metode care diferă semnificativ față de metodele de ducere a operațiilor la care SUA se așteaptă.

Abordările asimetrice urmăresc, în general, un **impact psihologic major**, ca de exemplu șoc ori confuzie, **care-i afectează adversarului inițiativa, libertatea de acțiune și voința. Metodele asimetrice** solicită aprecierea vulnerabilităților adversarului și găsirea formelor corespunzătoare, adesea surprinzătoare, de acțiune. Acestea folosesc cel mai adesea noi **tactici de acțiune**, în general **netradiționale, arme sau tehnologii pe măsură și pot fi aplicate la toate nivelurile acționale ale războiului - strategic, operativ sau tactic - , în întreg spectrul operațiilor militare.**

În context modern, **războiul asimetric** pune accentul pe ceea ce putem denumi **metodologii neconvenționale sau netradiționale**, cele pe care de fapt le impune situația de **disproporționalitate accentuată între forțele și mijloacele adversarilor.**

Cu toate eforturile făcute în ultimii ani, în primul rând de cercetătorii americani, de a evidenția amenințările de natură asimetrică, nimeni nu a putut anticipa că

momentul punerii lor în practică ar putea fi atât de aproape și atât de devastator. Nimeni nu a considerat terorismul altceva decât o ripostă ticăloasă, de mică amploare, care produce victime dintre oamenii nevinovați, dar care nu poate tranșa victoria, înfrângerea sau vreo decizie de importanță strategică. Iată că după tragicul eveniment, SUA, cu sprijinul NATO și al numeroaselor alte țări, au pornit ceea ce unii conducători militari și unii analiști numesc războiul secolului.

1.4. Scop, mijloace și metode ale războiului asimetric

Scopul lui poate fi, deci, **evitarea ciocnirilor/luptelor directe între forțe inegale aflate față în față**, ceea ce ar da câștig de cauză, fără drept de apel, celei mai importante dintre aceste forțe (de regulă **forța agresoare**) și găsirea, utilizarea, de partea celeilalte forțe, aflată în **inferioritate calitativă și cantitativă, a unor metode de ripostă neconvenționale (riposta asimetrică)**.

Este, de altfel, ceea ce anticipa și exprima, pe bună dreptate, în acest sens, Liddell Hart, subliniind că „*Deoarece există o diferență esențială între scopurile pe care le urmăresc statele agresoare și cele neagresoare, trebuie să existe o diferență corespunzătoare și între metodele pe care le folosesc pentru promovarea politicii lor*”¹¹.

Cele afirmate în cadrul citatului prezentat sunt cu atât mai actuale, cu **cât statele supuse agresiunii** resimt, cel mai acut, dezechilibrele de toate nuanțele rezultate din **cvasi - permanenta asimetrie strategică evidențiată**, aproape fără excepție, cel puțin inițial, în favoarea agresorului.

Statele agresate se preocupă, cu predilecție, de securitatea lor, iar atunci când sunt agresate urmăresc **zădărnicierea prin toate metodele a planurilor agresorului**, determinându-l să renunțe la încercările de cucerire, **pe toate căile și prin toate mijloacele**, în principal pe cele **neconvenționale**.

Cele specificate în aserțiunea de mai sus conduc, în mod explicit, către concluzia că **statele (națiunile) supuse unei agresiuni, aflate de regulă într-un raport de inferioritate față de agresor**, vor fi primele care vor recurge la **lupta/războiul asimetric**, încercând să exploateze virtuțile acestuia.

Agresiunea nu trebuie să fie neapărat de **natură militară**, cum am fi tentați să credem la prima vedere. Ea poate să fie de **natură politică, culturală, economică etc.**

În fapt, agresiunea nici nu trebuie să se producă la modul efectiv. Motivațiile celor dispuși să recurgă la **amenințări asimetrice** pot să fie diverse, inclusiv de **ordin etnic sau religios**, de altfel la modă în zilele noastre.

1.5. Domenii predilecte de manifestare a războiului asimetric

Terorismul, ca domeniu predilect de manifestare a războiului asimetric și, în același timp, ca motiv serios de îngrijorare a prezentului și viitorului omenirii, rămâne o problemă transnațională majoră, propulsat fiind continuu de **motivații etnice, religioase, naționaliste, separatiste, politice și economice**. El reprezintă, în epoca noastră, **principala formă de ripostă (de acțiune) asimetrică**.

În **viitorul previzibil**, pe lângă terorism de toate nuanțele, se vor manifesta, cu predilecție, **războaie locale, insurgențe și contra - insurgențe, capturarea de ostatici și operații de eliberare a acestora, campanii antidrog, conflicte de**

---

¹¹ B.H. Liddell Hart, *Strategia. Acțiunile indirecte*, Editura Militară, București, 1973, p. 368.

intensitate redusă, lupte de guerilă și de stradă, campanii pro și contra mondializării, Intifada, acțiuni ale I.R.A., E.T.A. și operații diverse de menținere a păcii etc., ceea ce necesită tactici, echipamente, efective și instruire diferite față de cele convenționale.

Conflictele viitoare, cel puțin pe termen scurt, probabil că nu vor angaja forțe masive față în față, ci vor viza **combaterea diverselor grupuri mici de teroriști fanatici**, care pot utiliza inclusiv capacități de distrugere în masă, alte tactici și tehnologii sofisticate sau, dimpotrivă, bazându-se pe luptători pregătiți și îndoctrinați astfel încât să fie oricând dispuși să se sacrifice fără nici un fel de ezitare, dar care lasă în urmă numeroase victime omenești, în general nevinovate.

O îngrijorare crescândă o constituie faptul că un important număr de țări considerate, în genere, stabile sunt confruntate cu **situații și stări de instabilitate generate de conflicte interne, religioase, etnice sau de natură social-economică precară** și cu un număr din ce în ce mai mare de **mișcări separatiste** care încearcă să fărâmițeze țări mai mari în zone etnice sau religioase mai mici.

Unele dintre aceste **conflicte** sunt **vechi**, având la bază dispute de-a lungul secolelor, altele însă sunt **de dată recentă**, ca urmare a unor modificări demografico-etnice sau religioase și, de ce nu, a **politicii de dezintegrare/ integrare ori globalizare**.

Societățile integrate sau globalizate conțin, în mod necesar, o multitudine de **culturi sau subculturi**, bazate pe diverse **componente etnice, religioase, culturale și ideologice**, de unde probabilitatea apariției unor **disensiuni** pe aceste considerente.

Îngrijorătoare este, de asemenea, posibilitatea ca **terorismul și conflictul de mică intensitate să fie însoțite de atacuri computerizate** care pot produce daune sistemelor informaționale guvernamentale, militare și de securitate, economice sau de comunicații vitale.

În perioada Războiului Rece, dar și imediat după aceasta, s-a experimentat cu succes, în special în societățile închise, **dezinformarea, manipularea la scară mare a mass-media propaganda și alte metode și posibilități ale războiului psihologic și imagologic**.

În ultimii ani, **practica terorismului și a insurgenței a potențat teama și îngrijorarea în rândul populației civile, prin adoptarea unor tactici din ce în ce mai violente, letale**, țintele fiind selectate atât dintre reprezentanți guvernamentali, cât și din rândul societății civile.

De asemenea, organizațiile teroriste și conducătorii acestora, din ce în ce mai veroși, nu-și asumă întotdeauna paternitatea actelor pe care le săvârșesc, rămânând într-un **anonimat greu sau imposibil de descifrat** și, deci, **de contracarat**.

Cvasi permanenta stare de tensiune creată, în principal, de numeroasele **acțiuni teroriste** în diverse locuri de pe glob, amplificate de mass-media avidă de știri cât mai șocante, lasă impresia unei **situații conflictuale care nu se mai termină**.

Se justifică, deci, pe deplin **căutările instituționale pentru a găsi modalitățile cele mai potrivite de contracarare a unor asemenea pericole și amenințări, specifice, se pare, epocii pe care o traversăm**.

Dacă acestea sunt câteva din considerațiile ce se pot face privind **delimitările conceptuale și acționale în legătură cu problematica conflictelor asimetrice**, în faza lor incipientă de dezvoltare (până să devină violente), în continuare, vom analiza comportamentul fenomenului simetrie-asimetrie în principalele conflicte militare postbelice.

Capitolul 2

SIMETRIE ȘI ASIMETRIE ÎN PRINCIPALELE CONFLICTE MILITARE POSTBELICE

În Dicționarul Explicativ al Limbii Române se arată că „*simetria este proprietatea unui ansamblu spațial de a fi alcătuit din elemente reciproc corespondente și de a prezenta, pe această bază, anumite regularități; proporționalitate, concordanță, armonie între părțile unui tot, între elementele unui ansamblu etc.; distribuție egală, regulată, armonioasă a părților unui tot, a elementelor unui ansamblu; corespondență exactă (ca formă, poziție etc.) între părțile opuse ale unui tot*”.¹²

Pentru a defini și înțelege conceptul de **simetrie** în contextul militar al problematicii analizate, putem să ne imaginăm, cu ușurință, că un "*ansamblu*", cum este cel prezentat în definiția de mai sus, poate să îl constituie și un **conflict armat**, iar **principalele** lui **elemente** componente să fie **cele două părți aflate în conflict**.

Definind în acest mod conceptul de simetrie a conflictelor armate, cu ajutorul aceluiași dicționar, ajungem la concluzia că **asimetria conflictelor** nu poate fi altceva decât "*lipsa de simetrie*" cu privire la elementul abordat, cel al conflictelor.

Putem, deci, cel puțin teoretic, să afirmăm existența sau, după caz, non-existența simetriei în unele conflicte militare. Putem vorbi de **conflicte simetrice** și de **conflicte armate asimetrice**.

Perioada la care ne referim a fost martora a numeroase „**conflagrații locale, convenționale, simetrice, asimetrice etc.**”, care, în loc să rezolve problemele apărute, au conturbat și continuă să conturbe relațiile internaționale, făcând dovada faptului că diferendele interstatale nu pot fi reglementate pe calea armelor.

Dovezile în acest sens sunt numeroase, dar cel mai edificator exemplu este Orientul Apropiat, unde în perioada postbelică s-au desfășurat patru confruntări majore (1948-1949, 1956, 1967 și 1973), iar în prezent situația în zonă este atât de tensionată încât în orice moment poate izbucni un nou conflict armat major între Israel și lumea arabă.

Conflictele militare postbelice atestă că oricât de "**periferic**", "**local**" sau "**limitat**" ar fi etichetat un astfel de conflict, interdependențele politice, economice, culturale și militare globalizează rapid interesele și consecințele sale.

Mecanismele ce se declanșează în situații de conflict, unele ascunse sau disimulate în realități ce pot fi declarate ca atare, polarizează interese ale unor centre de putere. Sprijinul acestora de o parte sau de alta a protagoniștilor creează **dezechilibre/asimetrii**, deschizând larg calea ingerințelor pentru dobândirea de privilegii fățișe sau camuflate, consolidează și măresc poziții dominante care în fapt pot să fie adevăratele cauze ale unor conflicte și ale persistenței lor în timp.

În sprijinul acestor afirmații, potrivit statisticilor publicate de anuarele SIPRI, în aproximativ 90% din războaiele purtate în perioada postbelică inițiatorul conflictului armat nu a obținut o victorie militară care să-i asigure realizarea integrală a scopului propus, în 44% din cazuri configurația politică din zona de conflict nu s-a modificat în urma recursului la violența armată, iar în procentaj de 55% situația conflictuală s-a complicat și mai mult.

¹² DEX, Dicționarul Explicativ al Limbii Române, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998, p. 988.

Analizând principalele conflicte militare postbelice, se poate pune întrebarea: **în ce măsură decalajul de putere/dimensiunea puterii a constituit un factor definitoriu al asimetriei strategice conflictuale și dacă ea (dimensiunea) a condus la realizarea scopului utilizând violența armată?**

Se poate afirma că, în general, scopul războaielor a fost stabilit de politică, iar perioada la care facem noi referință nu se constituie într-o excepție de la regulă. Condițiile de realizare a scopurilor războiului decurg din caracteristicile epocii istorice în care acestea se desfășoară și se referă, cu precădere, la: **situația internațională, raportul propriu-zis de forțe între părțile beligerante, concepțiile strategice și operaționale, atitudinea națiunii și a armatei fiecărei părți față de conflict, hotărârea și abnegația cu care s-au desfășurat luptele și bătăliile, tipurile de ripostă întreprinse, inclusiv cele de natură non-militară.**

În toate epocile istorice au fost războaie care și-au atins scopurile și altele care nu au realizat acest lucru, deși în trecut erau condiții, în general, propice pentru utilizarea violenței armate cu șanse de reușită.

În epocile istorice trecute, condițiile de succes utilizând violența armată erau favorabile celor puternici, **superioritatea în forțe și mijloace**, în general **superioritatea în forțe armate**, era, de regulă, **decisivă**.

În prezent, această "*regulă*" nu mai este valabilă în totalitate, **promovarea unor interese politice majore prin intermediul violenței armate se restrânge din ce în ce mai mult**. În consecință, factorii politici responsabili caută **alte căi și alte mijloace**, îndeosebi, **non-violente**, de a-și realiza scopurile propuse.

În pofida noilor condiții, în care ponderea războaielor ce nu-și ating scopul a devenit predominantă, **războiul ca instrument al politicii continuă** a fi utilizat de către diverse forțe ce nutresc, totuși, speranța de a obține pe această cale avantajele propuse și rezolvările ce le doresc. Cum s-ar putea explica totuși acest paradox? Există, în complexitatea acestui "*ansamblu*" numit **conflict**, un factor sau, poate, mai mulți factori care tind să mențină, cel puțin la nivel de speranță, **calea violentă a rezolvărilor conflictuale?**

Trebuie să recunoaștem că asemenea factori persistă încă în relațiile internaționale, în pofida tuturor eforturilor care se fac pentru integrare și, respectiv, globalizare, pentru rezolvarea pe cale amiabilă a tuturor diferendelor și a stărilor de încordare ce apar între diverse state sau grupări de state.

Unul dintre acești factori, cu rol nefast de-a lungul tuturor perioadelor istorice parcurse de omenire, a fost și rămâne **puterea** și, mai ales, **decalajul de putere**.

Într-un remarcabil **studiu de geopolitică mondială**, sunt specificate **domeniile decisive ale puterii mondiale**, iar noi reținem că acestea pot fi domeniile: **militar, economic, tehnologic și cultural**. Se mai face, de asemenea, specificația că acestora li se adaugă **noile dimensiuni ale puterii: comunicațiile, informațiile, comerțul și finanțele**. Toate acestea, desigur, în strânsă corelație cu **dimensiunea geopolitică**¹³.

Decalajul de putere, care face în primul rând obiectul preocupărilor noastre, este un **factor**, de obicei, **nelipsit și decisiv** în **relația simetrie-asimetrie**, îndeosebi atunci când intervine și își pune amprenta asupra unui conflict armat. Acesta decurge din **deosebirile** ce există sau se formează ca atare, **între state sau grupări de state**, în ceea ce privește **forța lor economică și militară, reprezentarea politică, socială, demografică și culturală**, precum și pe baza noilor dimensiuni ale puterii,

---

¹³ Zbigniew Brzezinski, *Marea tablă de șah*, Editura Univers Enciclopedic, p. 12 și 35.

ce au în vedere **tehnologiile avansate, comunicațiile performante, informațiile, comerțul și finanțele pe măsură.**

Dacă decalajul de putere este un **factor obiectiv**, cunoscut, în parte cel puțin, și de către cei vizați/amenințați că el ar putea să se transforme într-un **pericol de natură asimetrică**, tot atât de importantă este și percepția celor ce dețin puterea asupra scopului în care ea va fi utilizată, ceea ce reprezintă un **factor subiectiv**.

În consecință, **decalajul propriu-zis de putere**, pe fondul dezvoltării economice, tehnice și tehnologice, dar mai ales **imaginea supradimensionată** a acestora au condus la decizia declanșării unor acțiuni militare sau conflicte armate în perioada la care ne referim, apreciindu-se, uneori eronat, că victoria va fi facilă, prin efectul pur matematic al superiorității numerice și tehnice, ca **rezultat al asimetriei strategice de forțe și mijloace**.

Mai mult decât atât, pe parcursul desfășurării unora dintre conflictele declanșate în asemenea condiții, au apărut situații neprevăzute, care au modificat substanțial datele inițiale ale situației, producând schimbări și, uneori, inversiuni ale asimetriei strategice sau, după caz, transformarea simetriei în asimetrie.

Edificatoare în acest sens ar fi două dintre conflictele militare majore ale perioadei Războiului Rece, și anume, cel din Vietnam (1964 - 1973), cu SUA ca protagonist principal, și cel din Afganistan (1979 - 1989), unde a fost implicată URSS, ambele superputeri în perioadele derulării celor două conflicte.

Un tablou cuprinzător al aspectelor asimetrice în principalele conflicte militare postbelice se prezintă în Anexa nr. 1.

Analiza derulării acestora în deceniile postbelice evidențiază ponderea factorului tehnico-științific în determinarea raportului de forțe și implicit în realizarea dezechilibrului ce conduce la efecte asimetrice evidente.

Sub acest aspect, sunt edificatoare, aproape fără excepție, toate conflictele militare postbelice, dar se evidențiază îndeosebi războaiele arabo-israeliene, conflictul din Falkland (Malvine) și războiul din Golf. Acestea au fost în mod evident conflicte asimetrice care au valorificat superioritatea tehnică și tehnologică, dar nu numai, pentru atingerea scopului general al războiului.

Capitolul 3 FORME (TIPURI) DE CONFLICTE ASIMETRICE

3.1. Militare

Există mai multe clasificări ale conflictelor și războaielor, în funcție de o mulțime de criterii. În ceea ce privește strategiile asimetrice, trebuie spus că ele țin de natura conflictelor și de modul de ducere a acestora, de ieșirea din linearitate și intrarea în spațiul multidimensional. Este, într-un fel, ceea ce s-a petrecut cu geometria, în saltul făcut de la geometriile euclidiene, la cele neeuclidiene, adică de la spațiul ideal la cel real. Războiul se ancorează în realitatea fiecărei epoci, iar realitatea secolului XXI este una de tip informațional, spațial, fluid, asimetric. Lumea se deosebește prea mult (unii au ajuns în cosmos, alții au rămas în colibe), pentru a-și mai permite azi vreo simetrie.

„Noua manifestare a corelației dintre spațiu, timp și luptă armată se concretizează în arta militară modernă și prin concepția de **adâncime**. Aceasta reprezintă extinderea acțiunilor militare în timp, spațiu, resurse și scop, pentru a asigura obținerea de informații și influențarea evoluției situației în sensul dorit, pe

toată adâncimea câmpului de luptă. Potrivit specialiștilor militari americani, **adâncimea** constituie unul dintre cele cinci principii de bază în acțiunile militare, alături de **inițiativă, rapiditate, sincronizare și flexibilitate**.¹⁴

Strategia, indiferent care ar fi derivatul său modern ce nu mai ține seama de sensul inițial al termenului, este inseparabilă de noțiunea de conflict, iar aceasta din urmă este de neconceput fără relația inamic¹⁵. Așadar, strategia ține de zona conflictului, iar această zonă include, în primul rând, războiul, ca formă extremă a conflictului, și conflictul ca atare, cu toate derivatele sale.

Războiul, ca fenomen social, a primit, de-a lungul timpurilor, diferite reguli de confruntare, instituindu-se, în cele din urmă, dreptul păcii și al războiului. Dar războiul acela al epocii lui „*Tirez-vous messieurs les anglais*” nu mai există. În timpurile moderne, războiul s-a întors la arta antichității, devenind o confruntare de mișcare, la care participă armate profesioniste, înzestrate cu mijloace perfecționate, cu sisteme de arme. În acest sens, putem aprecia că războiul, în calitate de conflict armat, cu doi sau mai mulți beligeranți, a trecut prin următoarele faze: a) războiul antic de invazie, declanșat prin surprindere, cu armate specializate, care era un război asimetric, întrucât popoarele de războinici atacau popoarele sedentare, inițial neînarmate și nepregătite pentru astfel de confruntări; b) războiul clasic, caracterizat prin înfruntarea cavaleriească, de cele mai multe ori în limitele dreptului păcii și al războiului, între două armate aproximativ egale ca instruire, dotare și strategie (războaiele de tipul celor napoleoneene, precum și primul și cel de al doilea război mondial); aceste războaie erau de tip simetric; c) războiul modern, care are o mulțime de forme și expresii, de la cele clasice, în general, simetrice, la cele non-contact, care sunt, evident, asimetrice¹⁶, de la cele de sancționare sau impunere a unui anumit comportament la cele teroriste; d) conflictul violent, care, la rândul lui, cuprinde conflictul armat, altul decât războiul cu beligeranți, și conflictul violent nearmat. (*Anexa nr.2*)

Războiul este definit de mulți autori ca o confruntare violentă între toate componentele activității sociale: politică, economică, diplomatică, ideologică, psihomorală, informațională. Caracteristicile lui principale par a fi: concepție consonantă cu evoluția gândirii umane, decizie informaționalizată, execuție definită pe mulțimea mijloacelor ultraperfecționate, percepție moderată; strategia totală va înlocui strategia militară; dispariția clasice frontiere între pace și război; acțiunile non-violente vor fi completate cu acțiuni militare; confruntarea militară – preventivă, amenințătoare, de descurajare pentru pace¹⁷.

Unul din cele mai importante elemente ale asimetriei confruntărilor este dat de spațiu. Caracteristica lui fundamentală în războiul modern este fluiditatea. „*Spațiul de luptă fluid*” este o suprafață de teren determinată de posibilitățile maxime ale marilor unități / unităților de a descoperi și angaja inamicul simultan la toate cele trei niveluri ale artei militare (tactic, operativ, strategic) în minimum două medii simultan, în

---

¹⁴ Lt.col. Alexandru Rizescu, *Aspecte teoretice privind cadrul de desfășurare a acțiunilor militare la începutul secolului XXI*, http://www.actrus.ro/reviste/1_2001/g_2.html

¹⁵ Hervé COUTAU-BÉGARIE, *Ami-inami*, http://www.stratisc.org/isc_intro.htm

¹⁶ Paul T.V., *Assymetric Conflict. War Initiation by Weaker Power*, New York, Cambridge University Press, 1981.

¹⁷ Iosif Armaș, Cornel Purcărea, Paul Dănuț Duță, *Acțiunea militară la granița dintre milenii*, Editura Militară, București, 2001, pp. 63 – 64.

scopul lovirii decisive a centrelor de gravitate / punctelor decisive ale acestuia și al înfrângerii lui psihice și fizice."¹⁸

3.1.1. Războiul non-contact

Războiul non-contact este un efect al noilor tehnologii. Cauza lui se află însă în altă parte. Pentru că înseși noile tehnologii își află rațiunile în nevoia de a preveni contactul direct, care a fost dintotdeauna foarte dur și a produs numeroase victime omenești. A lovi de departe, fără a putea fi lovit, a fost visul și idealul oricărui războinic, oricărui conducător militar. În acest scop au fost folosite toate mijloacele posibile, de la cele informaționale la cele ale dezinformării și inducerii în eroare, de la manevra strategică de întoarcere la lovirea cu ajutorul rachetelor și aviației strategice. Aceasta este o realitate pe care au prefigurat-o și configurat-o în fel și chip toți marii strategii ai lumii, de la Sun Tzî la Clausewitz, și toți marii comandanți, de la Gingis-Han la Napoleon, de la Alexandru cel Mare la Schwartzkopf.

Anumite aspecte ale acțiunilor non-contact (cel puțin în ceea ce privește unele etape ale pregătirii și desfășurării acestora) s-au manifestat în toate timpurile, în cvasitotalitatea războaielor și în totalitatea strategiilor militare. Acest lucru se exprimă în însuși faptul că, de cele mai multe ori, succesul într-un război se pune tranșant pe reușita **surprinderii strategice**. Or, după cum se știe, **surprinderea strategică** nu se poate realiza decât prin acțiuni (cel puțin în faza realizării dispozitivului strategic) non-contact. Printre aceste acțiuni cele mai recunoscute sunt cele care se referă la:

- manevra strategică de întoarcere;
- manevra strategică pe direcții (linii) exterioare sau interioare;
- ofensiva din mișcare (în faza de pregătire);
- bombardamentul strategic.

Toate acestea (și formele derivate) erau, de fapt, etape non-contact ale războiului de contact, pentru că, în cele din urmă, tot se producea un contact între grupările principale de forțe.

Însă problema războiului non-contact s-a pus tranșant abia după experiența dramatică a americanilor în Vietnam. Aici, pentru prima oară în istoria confruntărilor militare, s-a realizat marea divergență dintre tehnologie și strategie, dintre fizionomia războiului și filosofia războiului, dintre *fair-play*-ul războiului și parșivitatea acestuia. Arta înșelăciunii definită cândva de Sun Tzî reînvia după un șir de dezastre, de fapt, după o epocă de catastrofe politice și dezastre militare, războiul din Vietnam fiind ultimul dintre ele¹⁹ (ultimul dedicat mării filosofii a confruntărilor-contact de tip militar).

Interesant este că noul tip de război – *războiul non-contract* – nu se datorează revoluției intrinseci a artei militare, întrucât o astfel de revoluție nu a avut încă loc. Acest nou tip de război se datorează presiunii societății civile, mai exact, societății americane, care nu mai acceptă (cel puțin până la atacul terorist asupra ei din 11 septembrie 2001) să-și sacrifice fiii pe câmpurile de bătaie, indiferent care ar fi, cum ar fi, câte ar fi și pentru cine ar fi scopurile și obiectivele războiului. Războaiele duse de SUA nu sunt războaie impuse, întrucât se considera (până la 11 septembrie 2001) că teritoriul SUA nu este amenințat și nu poate fi amenințat de nimeni, ci soluții alese. Or, societatea americană - *supertehnologizată* - nu mai poate accepta pierderi umane (cel mult, poate accepta anumite cheltuieli). A fost de-ajuns o singură imagine din Somalia, care arată că un pilot al forțelor armate ale SUA a fost umilit, pentru ca,

¹⁸ General de brigadă dr. Paul V., *Războiul mileniului trei*, Editura D.B.H., București, 2000, p. 102

¹⁹ Ultima dintre expresiile războiului asimetric o reprezintă atacul terorist asupra celor două turnuri din New York și asupra Pentagonului, atac în care și-au pierdut viața mii de nemilitari.

indubitabil, kongresmenii americani, sub presiunea societății civile, să retragă imediat trupele din această țară. Războiul non-contact, aici, nu fusese posibil.

După atacul terorist asupra Americii, lucrurile s-au mai schimbat. Americanii au înțeles că nu sunt invulnerabili și că un război nu se duce numai pe teritoriile altora. Au înțeles perfect că, în noile condiții, terorismul nu mai este un simplu mijloc de presiune, ci o ripostă asimetrică, un război asimetric. În cele din urmă, nolens, volens, angajarea militară se produce într-un spațiu extrem de fluid, care nu are limite ce nu pot fi schimbate. În acest caz, conceptul de angajare militară trebuie redefinit.

Războiul non-contact, teoretic, s-a născut, într-un fel, din conceptul strategic „*bătălia aeroterestră - 2000*” și din ceea ce s-a numit la acea vreme „*lovitura în adâncime*”. Totuși, acea concepție, potrivit căreia trebuiau lovite obiectivele inamice de pe adâncimea strategică și separate eșaloanele unu și doi strategice pentru a se preveni reacțiile ofensive ale apărării, sau, în cadrul ofensivei inamice, introducerea în operație a eșalonului doi strategic și rezervelor reprezintă doar o modernizare a concepției clasice de ducere a războiului, adică o amplă manevră aeroterestră permisă de mijloacele modernizate (sistemele de arme) care începeau să intre, cu sau fără voie, în dotarea forțelor armate ale țărilor NATO.

Războiul non-contact este altceva. El este o acțiune de mare amploare, desfășurată în toate mediile spațiului strategic (spațiului de confruntare) și prin toate mijloacele, de la cele informaționale la cele politice și diplomatice, de la cele cosmice la cele aeriene, terestre și maritime, astfel încât inamicul să nu aibă posibilitatea să riposteze sau riposta lui să fie lipsită complet de orice eficiență și să nu presupună nici un fel de implicații sau de urmări negative în plan strategic.

Obiectivul strategic al acestui tip de război este victoria fără pierderi din partea forțelor proprii, scopul este supunerea inamicului fără a-i da posibilitatea să lupte, să se poată apăra sau să reacționeze în vreun fel care să afecteze forțele proprii ale celui care atacă.

Căile strategiei războiului non-contact sunt: descurajarea inamicului (adversarului); presiunea psihologică, economică și militară; coalizarea forțelor, instituțiilor și organismelor internaționale împotriva celui vizat; satanizarea conducătorilor; războiul psihologic și informațional; angajarea limitată prin lovirea (cu mijloace informaționale, cosmice, aeriene, maritime și chiar terestre), precum și, la nevoie, cu ajutorul forțelor speciale) a punctelor vulnerabile (fără efecte colaterale sau cu efecte colaterale minime) și a centrelor vitale, astfel încât reacția adversă să devină imposibilă, fără obiect sau ineficientă, iar capitularea adversarului sigură.

Războiul din Golf din 1991 împotriva armatei lui Saddam Hussein a reprezentat prima formulă modernă reușită a acestui tip de război. Este totuși o formulă experimentală, încă nepusă la punct, dar care reliefează cum nu se poate mai bine rolul tehnologiei în evoluția artei militare și a strategiei acțiunilor directe, chiar dacă nu avem încă bine fundamentată noua paradigmă a teoriei strategiei asimetrice și artei militare adecvate.

Unii susțin că războiul non-contact ar fi posibil numai într-un sens – *de la cel avansat tehnologic la cel înapoiat tehnologic* -, de la sisteme de arme la armele războiului clasic. Aceasta este doar o parte a adevărului. Desigur, totdeauna țările puternice vor folosi avantajul tehnologic militar (și nu numai militar) pentru a-și impune politica și a-și realiza interesele în fața țărilor mai slab dezvoltate. În acest caz, războiul non-contact este un produs al strategiilor asimetrice, atât în planul raportului de forțe, cât și în ceea ce privește căile, mijloacele și acțiunile. Există însă și reacția (sau acțiunea), tot asimetrică, a celui slab împotriva celui puternic, a celui izolat împotriva coaliției sau alianței, a celui care se consideră frustrat împotriva celui

care domină, printr-o gamă foarte largă de forme și procedee ale războiului asimetric, din care nu lipsesc guerila, războiul total și mai ales terorismul.

Asimetria, în războiul non-contact, este totdeauna relativă, greu de evaluat și de prognozat. Ea este, de regulă, o expresie a unei realități disproporționate, dar nu înseamnă neapărat **disproporție**, inferioritate sau superioritate, ci doar **diferență**. Diferență în ceea ce privește forțele, căile și mijloacele, mentalitatea și strategia. Războiul non-contact devine din ce în ce mai mult o realitate strategică a prezentului și se preconizează a fi o caracteristică importantă a viitorului. Sistemele de arme, noile strategii totale permit și, în același timp, impun o altfel de desfășurare a confruntărilor, în sistem non-contact sau, în orice caz, într-un altfel de contact.

Totuși, războiul non-contact nu înseamnă, în mod obligatoriu, **asimetrie**, adică **diferență** (diferențiere a părților separate de o axă). El înseamnă doar acțiuni la mare distanță, în afara unui contact *stricto sensu*, în care se pot confrunta forțe diferite sau aproximativ egale, după strategii diferite sau după strategii asemănătoare.

De aceea, războiul non-contact **este și nu este** o expresie a strategiilor asimetrice. De altfel și denumirea de **non-contact** este relativă și transparentă ca semnificație. **Non-contact** poate însemna doar un **altfel de contact**, adică un **contact la foarte mare distanță**, prin informație, prin foc, prin acțiuni extrem de complexe, pe un spațiu multidimensional și în toate mediile posibile.

3.1.2. Războiul disproporționat

Războiul disproporționat este în întregime un produs al **strategiilor asimetrice**. În aceeași măsură se poate însă spune că și **strategiile asimetrice** se fundamentează pe conceptul de **război disproporționat**. Cu alte cuvinte, războiul disproporționat produce strategii asimetrice și, la rândul lui, este el însuși un produs al strategiilor asimetrice:

- *Războiul disproporționat = Strategii asimetrice* -

Este foarte interesant de analizat acest concept și interdependențele care rezultă de aici. Pentru că războiul disproporționat este un concept, dar el este și un fapt. Ca și strategiile asimetrice, el rezultă dintr-o realitate bazată pe disproporții. Într-o lume în care șansele sunt diferențiate, și confruntările sunt diferențiate. Diferențele și disproporțiile sunt deopotrivă o realitate, un scop și un mijloc de promovare a unor politici și de materializare a unor interese.

Ultimele două confruntări militare – operația aero-terestră și navală *Furtuna Deșertului* și operația aeriană *Forța Aliată* împotriva Iugoslaviei - sunt forme actuale ale războiului disproporționat. De altfel, toate războaiele care au ca obiectiv impunerea păcii într-o anumită zonă, impunerea anumitor interese sau a unui anumit comportament sunt de tip disproporționat. Mai exact, sunt *războaie non-contact de tip disproporționat*.

Nici acest concept nu este nou. Într-o formă sau alta, îl întâlnim în mai toate tipurile de confruntări militare și se exprimă în ceea ce, în mod obișnuit, se numește **raport de forțe**. Dar, într-o confruntare de tip simetric, disproporția necesară obținerii avantajului scontat nu poate fi realizată decât prin manevre subtile, astfel încât, pe anumite direcții, să se obțină, la momentul oportun, acea superioritate de forțe și mijloace care să permită lovirea puternică a adversarului, cucerirea și menținerea inițiativei strategice.

Acesta nu este însă decât un joc strategic într-o confruntare ca toate

confruntările. **Războiul disproporționat**, chiar dacă își află originea în raportul de forțe, este cu totul altceva. El este un concept strategic de sine stătător, care are individualitate și forță, determinații obiective, o mulțime de conotații și de efecte aparte, în toate planurile – *strategic, operativ și tactic* -, și, mai ales, o evoluție greu previzibilă.

Războiul disproporționat nu este doar o consecință, ci și un proiect. El este dinainte hotărât și ingenios proiectat de partea care-și poate permite să aibă inițiativa strategică, este riguros planificat și pregătit cu meticulozitate.

Este adevărat, cu excepția Statelor Unite ale Americii, puține țări din lume își pot permite să conceapă și, cu atât mai puțin, să declanșeze, să susțină și să ducă un război disproporționat. Dar și marele lider al lumii democratice, deși cultivă de mai multă vreme conceptul strategic de **război disproporționat**, de foarte puține ori și-a permis să ducă de unul singur un astfel de război. De cele mai multe ori, americanii au preferat să realizeze o coaliție de state care să impună prin forță părții adverse (de regulă, un stat din lumea a treia sau unul izolat) un anumit comportament.

Putem considera **războiul disproporționat** ca o soluție pentru rezolvarea prin forță (conflictual, asimetric) a unui diferend, de regulă pentru impunerea unui anumit tip de comportament, beligeranții fiind *ab initio* într-o disproporționalitate majoră, atât din punct de vedere politic, cât și în ceea ce privește forțele, mijloacele și strategia adoptată, de o parte aflându-se o mare putere, o alianță militară puternică sau un grup de state, iar de cealaltă parte situându-se un „*stat rebel*”, un regim dictatorial, un centru de proliferare a violenței, terorismului, instabilității sau altor amenințări.

Războiul disproporționat nu este un război obișnuit, ci o modalitate de a sancționa un adversar (un stat, un regim politic, o țară) prin mijloace militare, de a tranșa rapid o soluție, de a impune. Dar și reacția celui atacat (sau atacul lui preventiv dus de regulă cu mijloace extrem de diferite, mai exact, cu orice mijloace, mai ales prin terorism) face parte tot din războiul de tip disproporționat (ripostă asimetrică de la mic la mare).

Război disproporționat este însă și cel care are loc în momentul de față între Israel și palestinieni. Israelul acționează sau reacționează cu o armată bine organizată și cu mijloace de luptă performante, pe când palestinienii acționează sau reacționează prin ceea ce ei numesc *Intifada*, războiul total, războiul sfânt, care nu este altceva decât o formă a guerilei și a terorismului, sau a tuturor formelor de acțiune și de reacție la un loc.

În consecință, războiul disproporționat se înfățișează în următoarele ipostaze:

- a. ca ultim mijloc pentru impunerea prin forță unui stat sau unei populații a unui anumit tip de comportament, dictat sau hotărât de interesele unei mari puteri, ale unei coaliții de state, ale unei alianțe sau ale comunității internaționale;
- b. ca ultim mijloc pentru impunerea păcii;
- c. ca ultimă modalitate pentru înlăturarea, cu forțe din afară, a unui regim dictatorial;
- d. ca modalitate de lichidare a rezistențelor care se opun instaurării noii ordini mondiale;
- e. ca mod de răzbunare, mai ales prin terorism și alte acțiuni neconvenționale.

Condițiile în care se duce un astfel de război sunt următoarele:

- a. voință politică zdrobitoare;
- b. superioritate tehnologică indiscutabilă;
- c. coaliție de state care să realizeze o grupare de forțe imposibil a fi

- echivalată (exemplu: coaliția de state împotriva Irakului în 1991);
- d. mandat ONU;
- e. imagine mediatică favorabilă;
- f. existența (sau crearea) ostilității generale împotriva statului vizat (a regiunii, zonei, populației etc.).

Reacțiile statului (regiunii, populației etc.) vizate de un astfel de război pot fi foarte diferite:

- a. supunere imediată;
- b. acțiuni de răspuns, de regulă prin guerilă sau prin terorism;
- c. război total.

Totuși, șansele de reușită ale statului vizat (dacă prin reușită se înțelege victoria) de războiul disproporționat sunt minime. Pentru că un astfel de război urmărește în primul rând paralizarea reacției. De aceea, el se desfășoară în toate mediile și prin toate mijloacele. Lovitura aplicată este deopotrivă politică, mediatică, informațională, asupra sistemelor de comandă și control, asupra economiei (embargoul), culturii, învățământului și, bineînțeles, asupra forțelor armate. Astfel de războaie tind să devină (cel puțin în noul concept strategic NATO) o modalitate a democrațiilor occidentale de a impune respectarea drepturilor omului, de înlăturare a regimurilor dictatoriale, de prevenire și descurajare a crizelor, de combatere a terorismului, de asigurare sau impunere a păcii. Pentru că, între a nu face nimic, acceptând astfel dezastrele și masacrele de tipul celor care s-au petrecut în Rwanda, Iugoslavia și, recent, în Statele Unite (ca urmare a atacului terorist din 11 septembrie 2001), și a acționa prin forță, este preferabilă acțiunea rapidă, imediată și eficientă (chiar încălcând suveranitatea statelor respective), descurajând astfel degradarea situației și prevenind declanșarea unui conflict și mai mare, poate chiar a unui război care ar fi posibil să dureze zeci de ani și să producă sute și sute de victime.

3.1.3. Războiul popular (total)

Războiul popular (total) a apărut ca o reacție la războiul disproporționat. Un astfel de război se duce, de regulă, în inferioritate tehnologică și constă în mobilizarea totală a resurselor (demografice, morale, materiale, culturale, teritoriale) pentru a face față unei invazii. Cel puțin așa a fost el definit în toate timpurile. Acest tip de război reprezintă una din cele mai concludente expresii ale strategiilor asimetrice. Forțele tehnologiei i se opune voința unui popor întreg de a-și păstra țara, limba, obiceiurile, modul de viață. Un astfel de obiectiv al unui război pare generos și eroic. Întregul sistem de valori de până acum se fundamentează pe un astfel de concept. Războiul de tip popular este specific epocii națiunilor. Războaiele de eliberare națională au îmbrăcat, în mare parte, forma războaielor populare²⁰. În unele țări²¹, însă, ele s-au transformat în războaie între clanuri pentru acapararea puterii politice și au dus practic la distrugerea țărilor respective.

De aceea, în epoca modernă, în epoca prezentă și, mai ales, în cea viitoare, se pare că războaiele de tip popular (total) își pierd importanța, datorită, pe de o parte, procesului de mondializare (care este îndreptat împotriva individualității și supremației națiunilor) și, pe de altă parte, perfecționării mijloacelor de luptă, profesionalizării armatelor și apariției războaielor non-contact. Irakul, în 1991, și, mai ales, Iugoslavia, în 1999, au fost puse în imposibilitatea de a reacționa prin acest tip de război.

²⁰ China, Iugoslavia.

²¹ Somalia, Angola, Algeria.

Cu alte cuvinte, în epoca societăților de tip informațional, *războiul total* – așa cum îl știm noi – se pare că nu mai este posibil. Pentru că nici o țară din lume nu este și nu mai poate fi dispusă să accepte să fie lovită de la distanță (fără să poată reacționa în vreun fel), să-și expună adică populația, economia, teritoriul și valorile acumulate prin secole unor lovituri pe care nu le poate nici contracara, nici opri.

Într-un fel, omenirea se întoarce la antichitate, războiul devenind aproape în exclusivitate o treabă a politicianilor și a profesioniștilor. Eroismul, patriotismul, lumea legendarilor eroi naționali, sistemele de valori care au animat secole de-a rândul omul de rând se pare că și-au trăit traiul. Cel puțin așa pare, deși este greu de crezut că poate dispărea așa ceva.

3.1.4. Guerila

Dacă războiul de tip popular total pare să nu mai fie posibil (cel puțin așa se lasă impresia), guerila nu-și pierde nimic din forța sa tradițională. Guerila este un produs al strategiei asimetrice și constă într-o modalitate de răspuns neconvențional, prin violență, la o politică neconvenabilă dusă în general de state, dar și împotriva statelor. Luptătorii guerilelor acționează după regulile atacului prin surprindere, ale hărțuirii, distrugerii și chiar prin mijloace ale terorismului. Guerila lovește deopotrivă punctele slabe și punctele tari, caută vulnerabilitățile, sensibilitățile, dar și punctele-cheie și centrele de putere. Acțiunile guerilelor nu au nici logică, nici morală, nici ritm, nici reguli. Ele se desfășoară zi și noapte, douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru, pretutindeni și prin toate mijloacele. Luptătorii guerilelor acționează în grupuri mici, cu armament ușor, deopotrivă, după regulile acțiunii armate, după cele ale conspirației și chiar prin mijloace specifice terorismului. De aceea, guerila este foarte greu de controlat și de contracarat. După al doilea război mondial, guerila a luat o dezvoltare fără precedent, îndeosebi în America Latină, dar și în Africa, în Asia, în Caucaz și chiar în Balcani.

De remarcat că, în aproape toate situațiile²², acțiunile guerilelor au realizat scopurile pe care și le-au propus sau măcar o parte din acestea. Nimeni nu a reușit, până în momentul de față, să controleze total fenomenul guerilelor.

Guerila a fost îndreptată îndeosebi împotriva guvernelor din anumite țări, îmbrăcând forma unor acțiuni armate violente, desfășurate prin surprindere, prin care se urmăreau scopuri separatiste, obiective revendicative, unele vizând cucerirea puterii politice, altele – distrămarea statelor naționale sau obținerea unor avantaje financiare, materiale sau teritoriale.

Războiul de guerilă - *ca formă asimetrică de acțiune sau de reacție* – este considerat incomod și foarte periculos, indiferent care ar fi forțele și mijloacele care se opun acestuia. Guerilele columbiene, cele albaneze din Kosovo și din FRI Macedonia, ETA și IRA, ca și cele afgane și cecene au dat și dau mare bătaie de cap autorităților statale și organismelor internaționale care încearcă să stăpânească sau măcar să pună sub control fenomenul.

Deși folosește și mijloace și procedee ale terorismului, guerila nu este terorism. Guerila este un tip de război foarte dinamic și de o mare diversitate (în ceea ce

---

²² Acțiunile Armatei de Eliberare din Kosovo au dus la crearea unei situații extrem de complexe, care a necesitat intervenția ONU, apoi a NATO, scoaterea provinciei de sub controlul Iugoslaviei și trecerea ei sub controlul internațional; la fel, acțiunea Armatei de Eliberare din F.R.I. Macedonia a determinat intervenția NATO și realizarea unui acord care se dorește a fi favorabil albanezilor din F.R.I. Macedonia.

privește procedeele de acțiune), legat de un anumit spațiu, și care urmărește scopuri limitate (răsturnarea unui guvern, obținerea unor drepturi, independență statală, separatism teritorial sau autonomie, cucerirea puterii politice etc.). Guerila se opune unei armate regulate, cu capacitate de luptă ridicată, dar nu prin strategia și tactica proprii unei armate, ci prin cele specifice acestui tip de război. Niciodată luptătorii de guerilă nu vor accepta să acționeze pe fronturi constituite și prin mijloace acceptate sau controlabile. Guerila este un război care se supune unei singure teorii – cea a *haosului* – și nici acesteia pe de-a întregul. Războiul de guerilă este un produs tipic al strategiilor asimetrice și, deși are aproape aceeași filosofie pretutindeni, filosofia lui este extrem de felurită. Pentru că guerila este un război al situațiilor, nu o situație a războiului.

3.1.5. Revoluția armată

Termenul **revoluție** este foarte întrebuițat și foarte controversat. Toți înțeleg prin el un mod de a schimba o ordine printr-o altă ordine, adică un mod de a prelua, prin violență, puterea. Revoluțiile de până acum - începând cu cea franceză din 1789, continuând cu cea bolșevică din 1917 și finalizând cu cea română din 1989 – n-au făcut altceva decât să schimbe un regim cu alt regim și să înlocuiască o putere printr-o altă putere, în numele unor principii, mai exact, al unor interese.

Revoluțiile, inclusiv cele armate, sunt politice. De aceea, mijloacele de punere în practică a principiilor (pentru realizarea intereselor) sunt dintre cele mai felurite. În aceste condiții, nu sunt respectate niciodată regulile confruntării armate, nici cele ale războiului civil, nici cele ale guerilei. Revoluția este o rapidă declanșare de energii, iar strategia ei este întotdeauna de tip asimetric. Revoluția este o acțiune rapidă, declanșată adesea prin surprindere, care cuprinde etape ale unor manifestări pașnice masive și etape violente prin care se urmărește preluarea puterii și punerea în operă a unui program de reforme, alcătuit pe alte principii și într-o cu totul altă filosofie decât cele prezente.

Deși există tentația de a abuza de termenul *revoluție*, trebuie spus că nu toate mișcările sociale prin care se vizează preluarea puterii, cu sau fără violență, sunt revoluții. Revoluțiile presupun nu doar preluarea puterii (care se poate obține, adesea, printr-o simplă lovitură de stat), ci schimbarea radicală, profundă, de structuri, de forme și de mentalități, potrivit unei noi filosofii. Revoluțiile sunt rezultatul unor acumulări, sunt mari izbucniri de energie, sunt modalități de schimbare socială radicală, sunt schimbări sociale reale și treceri la o nouă condiție umană, sunt autentice conflicte asimetrice.

3.1.6. Războiul civil

Acest tip de război rezultă fie din nereușita unei revoluții (și atunci el poartă, cel puțin în etapa inițială, amprenta strategiei asimetrice), fie din lupta pentru putere dintre două clanuri sau grupări de forțe interne, fiind ultima etapă - cea armată, violentă - a acesteia.

Caracteristica principală a războiului civil este aceea că se desfășoară în interiorul unei țări, între două forțe sau mai multe forțe care urmăresc obținerea puterii politice.

În aceste condiții, războiul civil ar trebui să aparțină strategiilor simetrice, fiecare dintre părți având exact aceleași obiective și chiar aceleași mijloace pentru a le realiza.

Totuși, războiul civil face parte din spectrul strategiilor asimetrice, datorită paletei foarte largi, adesea imprevizibile, de ducere a acțiunilor. Război civil poate fi numit și cel din Bosnia, din 1995, dintre forțele bosniace și armata sârbilor bosniaci. Numai că, în cele din urmă, acest război, ca mai toate războaiele din fosta R.F.S. Iugoslavia, a căpătat aspectul unei confruntări clasice dintre două armate regulate. La fel s-au petrecut lucrurile cu războaiele din Somalia, din Angola, din Irlanda de Nord și, într-un anumit fel, cu cele din spațiul caucazian, care au evoluat între strategiile asimetrice (în sensul implicării marilor puteri și organismelor internaționale) și strategiile confruntărilor simetrice.

Cu alte cuvinte, flexibilitatea mare a acestui tip de confruntări le scoate din filosofia războiului, din regulile aspre dar exacte ale luptei dintre două armate și, în cele mai multe cazuri, rigide. De altfel, de aceea i se și spune *război civil*, apelându-se la o contradicție în termeni.

3.1.7. Terorismul

Terorismul este considerat, după conflictele etnice²³, ca una dintre cele mai mari amenințări la adresa securității și stabilității. Într-adevăr, crima organizată și terorismul au proliferat foarte mult în ultimele decenii, astfel încât, la intrarea în mileniul trei, aproape că nu există stat sau organism internațional care să nu-și pună problema apărării și protecției împotriva acestui flagel.

Terorismul este, deopotrivă, o agresiune și o reacție la agresiune. Ca agresiune, el vizează crearea unei situații instabile, de teamă și teroare, de care să profite anumite cercuri. Această noțiune – *anumite cercuri* – este greu identificabilă și la fel de greu cuantificabilă. Experiența ultimelor decenii a arătat că traficul de droguri, crima organizată și, legat de acestea, terorismul reprezintă un adevărat cancer al societății moderne, care este vulnerabilă la acele subversiuni și diversiuni ce proliferază sub aura democrației, libertății de mișcare și de organizare și drepturilor omului. Acest flagel a cuprins practic întreaga societate omenească, de la faubourg-urile sărace la marile centre de civilizație, de la lumea interlopă la marea finanță, de la stradă la rețelele Internet.

Există însă și un alt fel de terorism, cel care se prezintă ca o reacție a celui slab în fața celui puternic. În acest sens, terorismul se prezintă ca expresie a războiului disproporționat, ca reacție la acest tip de război. Dreptul internațional nu-l acceptă, marile puteri îl reprimă, organismele internaționale îl condamnă. Dar el există și se dezvoltă, fără să-i pese de ceea ce gândește lumea despre el. Ultima lui acțiune de proporții este atacul din 11 septembrie 2001 asupra celor două turnuri din New York și clădirii Pentagonului. Ca urmare a acestui fapt, Statele Unite ale Americii și întreaga lume au declarat un război de lungă durată împotriva terorismului de orice fel, încercând să preia în felul acesta inițiativa strategică și să treacă la o ofensivă complicată și necruțătoare.

Există, deci, mai multe feluri de terorism:

- cel al lumii interlope împotriva lumii normale;
- cel declanșat de criminalitatea organizată;
- cel al traficantilor de droguri;
- cel informațional (ciberterorismul);
- cel mediatic;
- cel politic;

---

²³ Joseph Yacoub, *Minorités nationales et prolifération étatique*, în LA REVUE INTERNATIONALE ET STRATÉGIQUE, nr. 37/2000.

- terorismul de stat;
- cel susținut de anumiți centri de putere;
- cel al statelor sărace împotriva statelor bogate;
- cel declanșat împotriva mondializării;
- cel care reprezintă o reacție de răspuns la opresiunile, presiunile și acțiunile marilor puteri, grupărilor de state, alianțelor etc.;
- cel de tip militar.

Formele de manifestare a terorismului sunt foarte diversificate și, de aceea, terorismul nu are limite. Există un terorism vulgar, brutal și unul care folosește mijloace *elevate*, un fel de... *terorism „elegant“*, există un terorism psihologic și unul intelectual, unul „civil“ și unul „militar“.

Terorismul, însumat la scară planetară, reprezintă un adevărat război – războiul mileniului – dus prin toate mijloacele posibile.

La Beirut, spre exemplu, atentatele teroriste care au vizat ambasada Statelor Unite (aprilie 1983) și cazarma marinarilor (octombrie 1983) au provocat 257 de morți. Nu s-a declanșat nici o urmărire judiciară; n-a fost nici un condamnat.

Totuși, atentatele politice au scăzut: în anul 1975 - 345; 1987 - 666; 1991 - 565; 1992 - 363; 1993 - 431; 1994 - 322; 1995 - 440; 1996 - 296; 1997 - 304²⁴.

În urma atacului terorist din 11 septembrie 2001, lucrurile s-au schimbat însă fundamental. Terorismul este acum considerat ca război, iar Statele Unite ale Americii – cea mai mare forță economică și militară a mileniului, având sprijinul NATO și al unei mari părți a populației planetei, a declarat război îndelungat, până la capăt, până la obținerea victoriei, terorismului. Va fi un război greu, cu escaladări, victime și, ca orice război, cu victorii, înfrângeri și nedreptăți.

Securitatea internațională se va confrunta în continuare cu o serie de pericole regionale transnaționale, asimetrice. Terorismul va fi în continuare o amenințare importantă, în special atunci când în actele teroriste sunt folosite arme de distrugere în masă. În ansamblul lor, toate aceste pericole mai mici sau mai mari se constituie într-un obstacol major în calea mondializării și va continua să absoarbă o mare parte din timpul, energia și resursele armatelor²⁵.

Nu există o viziune unitară asupra viitorului. Unele state și grupări de state resping rolul jucat pe plan mondial de Statele Unite și se simt amenințate de extinderea rapidă a idealurilor, culturii și instituțiilor „occidentale”. Acestea recunosc, în general, superioritatea militară a Statelor Unite și urmăresc să-și atingă scopurile, evitând o angajare cu armata americană. Vor face însă tot felul de eforturi asimetrice și asincrone pentru a evita, a încetini, a opri, a preveni sau a distruge inițiativele americane și vor continua să susțină și să sprijine tot felul de activități antiamericane. Vor adopta frecvent atitudini care nu se încadrează în normele internaționale acceptate (despotism, extremism violent, teroare, folosirea inacceptabilă a forței militare), încercând să ocupe o poziție mai bună, concomitent cu subminarea ordinii stabilite sau în curs de stabilizare. Deși aceste entități nu sunt legate în prezent de o ideologie larg răspândită, este posibil ca, în viitor, să apară și să prolifereze și o astfel de ideologie, sub retorica oferirii unei contraponderi la puterea Statelor Unite²⁶.

²⁴ Dictionnaire technique et critique des nouvelles menaces, sous la direction de Xavier Raufer, Presses Universitaires de France.

²⁵ Lt.col. Mihai Antonovici, *Securitatea mondială – încotro?*, <http://www.actrus.ro/>

²⁶ Idem.

Ciberterorismul²⁷ este definit de Mark Pollitt, din cadrul FBI, ca „un atac premeditat, motivat politic, împotriva informației, sistemelor informatice, programelor informatice și datelor, împotriva țintelor luptătoare și necombatante, de către grupuri subnaționale sau de agenți clandestini.”²⁸

Obiectivul său este să altereze sau să distrugă informația, îndeosebi pe cea de valoare strategică. Se acționează anonim, imprevizibil. Recentele atacuri asupra serverului Yahoo (saturarea acestuia) sunt evidente, demonstrând veleitățile enorme ale acestui gen de terorism, care pare a deveni un terorism al viitorului. El constă în efectuarea clandestină a unor operații informatice prin intermediul unor site-uri și al unor servere anonime ce protejează identitatea celor care se conectează la ele. Aceste operații sunt de două feluri: de destabilizare, adică de paralizare parțială a unor sisteme de informații, pentru a le slăbi și a pătrunde în interiorul lor (prin procedeul „cal troian”, prin trasee electronice etc.); de distrugere totală a sistemului de protecție. Acest lucru este deosebit de periculos, dacă se are în vedere că astfel de sisteme se află în telecomunicații, rețele de distribuție a apei, gazelor, electricității, petrolului, în rețelele de transport, în serviciile de urgență, în sistemele de securitate și în cele de apărare națională, în serviciile guvernamentale etc. Pentru ciberteroriști, acestea sunt ținte foarte importante asupra cărora pot acționa de la distanță, rapid și într-o relativă siguranță.

3.2. VIOLENTE ȘI NON-VIOLENTE

3.2.1. Conflictul de joasă intensitate și conflictul de intensitate medie

După al doilea război mondial, amenințările au evoluat în două direcții: în sus, prin apariția și proliferarea armelor de distrugere în masă și a sistemelor de arme de mare precizie, și în jos, prin multiplicarea tensiunilor și situațiilor conflictuale. Ambele tendințe au pus și pun probleme cu totul deosebite, atât pentru marile puteri și pentru organismele internaționale, cât și pentru țările obișnuite sau sărace, în special pentru cele din lumea a treia.

Unele se referă la posibilitatea unei confruntări majore, nucleare sau clasice de proporții, cu implicații foarte mari în planul existenței umane, celelalte se referă la posibilitatea unor angajamente, inclusiv militare, de mai mică sau mai mare anvergură, dar tot timpul prezente.

Dacă lumea, practic, n-a existat și nu există fără aceste angajamente de mică anvergură, de regulă inferioare unui război convențional, în jur de 40 % din toate conflictele zise de joasă intensitate (Low Intensity Conflict), care au avut loc între 1816 și 1976, s-au derulat în ultimele trei decenii. Dacă adăugăm la acestea numeroase conflicte survenite după 1976 – și îndeosebi pe cele din ultimul deceniu al mileniului doi -, procentajul este mult mai mare.

După cel de al doilea război mondial, s-au desfășurat, în lume, peste 160 de conflicte armate. Dacă includem în sistemul acestor conflicte și acțiunile separatiștilor sau pe cele ale statelor împotriva separatiștilor (Franța împotriva separatiștilor corsicani, Spania împotriva bascilor, Marea Britanie împotriva celor din Irlanda de Nord etc.), avem o imagine și mai concludentă asupra a ceea ce putem numi conflict de joasă intensitate.

Noțiunea „conflict de joasă intensitate” (LIC) a apărut în anii 1980 în Statele

---

²⁷ A se vedea și articolul lui Marc Bouvier, *Cyberterrorisme : entre mythe et réalité*, Internet, www.frstrategie.org.

²⁸ Idem.

Unite ale Americii. Ea poate fi însă aplicată și multor conflicte anterioare. Ea are două sensuri:

- unul, restrictiv, în sensul că se referă strict la conflictele armate neimportante, cu doi sau mai mulți actori, care nu permite înțelegerea realităților internaționale moderne;
- celălalt, în sens mai larg, întrucât noua interdependență și globalitatea crizelor nu sunt în mod obligatoriu de natură militară, și pot avea rădăcini în trecut, cauze și surse extrem de complexe și de variate.

Conflictele au devenit mai difuze, dar s-au multiplicat. De unde și întrebarea: astfel de conflicte pot fi rezolvate printr-o intervenție militară, adică o soluție militară? Și, dacă da, de aici și cea de a doua întrebare: cu ce rezultate?

Mai ales Statele Unite (dar nu numai) aveau nevoie de răspunsuri adecvate. De aceea, în dezbaterile strategice a anilor '80 concepția Low-Intensity a ocupat un loc important. Ea trebuia să ofere Statelor Unite un răspuns militar (prin mijloace militare) la conflictele sale de interes, adesea non-militare.

Conceptul nu venea pe un loc gol. Mai înainte, pornindu-se de la experiența războiului din Vietnam, fusese dezvoltat un alt concept strategic, cel de **contra - insurecție**. Apoi analiștii reveniseră la conceptul de război clasic pe teatrul european. Era necesar acest lucru, dată fiind poziția de față în față a celor două mari alianțe militare.

Aceasta era însă o problemă care, se știe, a produs multe dezbateri strategice și o mulțime de concepte, de la riposta nucleară masivă la riposta gradată, de la apărarea înaintată, concept foarte drag nemților la acea vreme, la bătălia aeroterestră 2000, iar proliferarea conflictelor în lume, îndeosebi în lumea a treia, o altă problemă.

Noul concept LIC trebuia să permită definirea unei doctrine de angajare a forțelor armate, îndeosebi americane (dar nu numai), în țările lumii a treia²⁹, fără o implicare directă. LIC are deci la origine și ceea ce se numea, înainte de anii '80, contra-insurecție. Acestui concept predecesor i s-au adăugat mai multe semnificații și mai mulți semnificanți, deci mai multe domenii, și, ca urmare, a devenit Low Intensity Conflict. În momentul de față, el a intrat în vocabularul politic internațional și poate fi asociat celor mai multe dintre conflictele armate contemporane.

Este foarte important, întrucât, după anii '80, acest concept a devenit unul dintre pilonii strategiei americane.

Inițiativa de apărare strategică avea o țintă foarte precisă: trebuia să răspundă amenințării sovietice. Cealaltă mare amenințare o constituiau acțiunile militare de mică amploare, dar numeroase și imprevizibile, acțiunile teroriste, mișcările de guerilă cărora trebuia să li se răspundă prin mijloace adecvate, deci printr-o strategie specială.

În pofida numelui, aceste conflicte sunt adesea foarte sângeroase și foarte intense. Se numesc de joasă intensitate pentru că aria lor de răspândire este limitată, iar mijloacele folosite nu creează o primejdie planetară. Cel puțin așa se considera până la atacul terorist asupra Americii din 11 septembrie 2001, dată care-i aduce din nou pe americani (ca și experiența Vietnamului) cu picioarele pe pământ. Până în 1990, ele au fost umbrite, din punct de vedere strategic, de marea confruntare rece Est-Vest, de bipolaritate. Ele nu au fost însă mai puțin prezente sau mai puțin intense.

Există și noțiunea „Conflict de intensitate medie“ MIC (Mid-Intensity Conflict).

---

²⁹ Mai ales în America Centrală, dar și în Africa, Oceania etc.

Este vorba, în aceste tipuri de conflicte, de a combate nu numai insurgenții, ci și guvernele „rebele“, adică cele care sunt împotriva noii ordini internaționale. În acest sens, conflictele de intensitate medie vizează, de fapt, acțiunea împotriva unor țări, mai exact, a regimurilor politice ale acestora. Războiul din Iugoslavia și intervenția NATO pentru clarificarea lucrurilor acolo poate fi clasificat ca un conflict de intensitate mijlocie.

De altfel, în această categorie intră majoritatea operațiunilor de menținere a păcii. Este, de fapt, o interdependență³⁰ între noțiunile amintite mai sus (LIC, MIC) prin care se justifică nu doar acțiunile ca atare, ci și eforturile de găsire a unor soluții strategice la o serie de probleme care, în parte, nu depășesc nivelul tactic sau operativ.

Întrebarea care se pune este următoarea: conflictele de joasă intensitate reprezintă o nouă formă de conflicte armate sau un nou mod de dispute în sistemul internațional? Adică ele sunt o modalitate de a defini starea de ne-război sau o nouă expresie a unor vechi și ineluctabile războaie?

Desigur, aici se pot da răspunsurile pe care le dorim sau cele care ne sunt convenabile. Important este că astfel de conflicte există de când e lumea și fac parte din ceea ce acum numim, tot cu un concept american, dar foarte realist, strategii asimetrice.

Atunci când a apărut, acest concept avea două aspecte, ambele expresii ale strategiei asimetrice:

- contracararea expansionismului sovietic în lumea a treia;
- intervenția americanilor (a Occidentului, în general) pentru rezolvarea conflictelor care apăreau frecvent în această lume și care necesitau soluții speciale, altele decât războiul clasic (intervențiile nu purtau girul unor declarații de război și nu se supuneau filosofiei și legilor războiului, așa cum este războiul definit în dreptul păcii și al războiului).

Desigur, dincolo de toate acestea, era vorba îndeosebi de garantarea și asigurarea accesului la materii prime de interes strategic și la rutele maritime.

De fapt, acesta este și sensul în care evoluează strategia, inclusiv strategiile asimetrice, din care fac parte și aceste conflicte de mică (joasă) intensitate.

Un conflict de joasă intensitate presupune:

- definirea amenințării;
- identificarea cauzelor, a scopurilor și obiectivelor;
- identificarea forțelor angajate și a celor interesate;
- identificarea punctelor tari și a vulnerabilităților;
- stabilirea intensității conflictului;
- evaluarea riscului asumat în cazul intervenției;
- stabilirea regulilor de angajare și a gradului de implicare.

Într-un anumit sens, conflictul de mică intensitate comportă, în viziunea celor care au inventat noțiunea (Statele Unite ale Americii), mai degrabă oportunitățile limitate și limitative de implicare. Există însă și un sens mai larg ce ține de o implicare mai mare, mai profundă, de valoare strategică.

Conflictele de joasă intensitate se pot constitui și într-o amenințare majoră, atât pentru stabilitatea unor zone, cât și pentru interesul anumitor puteri care au responsabilități internaționale asumate. În acest sens, astfel de conflicte pot determina o angajare substanțială (totuși limitată) a forțelor armate ale unor mari

---

³⁰ De exemplu, acțiunile din Somalia, din Angola, din Rwanda, din Bosnia-Herțegovina etc.

puteri sub sau fără autoritatea organismelor internaționale.

De unde rezultă că marile puteri – în speță, Statele Unite ale Americii – trebuie să dispună de un arsenal foarte variat de forțe care să poată răspunde oricărui tip de conflict de joasă intensitate, de intensitate medie sau de mare intensitate (High Intensity Conflict).

Până la distrugerea bipolarității, în conflictele din lumea a treia erau implicate, deopotrivă, URSS și SUA. Deci, confruntarea din spațiul bipolarității se prelungise și în afara acestuia. După încheierea Războiului Rece, lucrurile s-au complicat. Gradul de implicare a marilor puteri, îndeosebi a SUA, dar și a Franței și Marii Britanii, a crescut.

S-a trecut la o inițiativă strategică pe toate planurile – politic, diplomatic, economic, militar, informațional -, astfel încât mișcările insurecționale sau regimurile ostile să nu afecteze grav interesele Occidentului, îndeosebi ale Statelor Unite, să nu destabilizeze zona și să nu creeze probleme majore care să necesite intervenții substanțiale pentru recâștigarea supremației strategice.

Pentagonul s-a ocupat în mod direct de acest lucru, făcând din această problemă un obiectiv militar major și definind mai precis conflictul de nivel scăzut (low-level conflict). În acest sens, a fost elaborată o doctrină adecvată. Este vorba de aprofundarea domeniului **războiului limitat** al anilor 50, adică de acele conflicte care se situau cu claritate sub pragul atomic și care necesitau alte mijloace decât cele ale războiului convențional.

Aria conflictelor a fost divizată pe trei niveluri: jos, mediu și înalt, după gradul de violență și forțele participante.

În prima categorie intră conflictele limitate geografic, cu combatanți și forțe neregulate.

În cea de a doua categorie intră războaiele regionale mijlocii cu întrebuințarea armatelor moderne.

Cea de a treia categorie presupune o conflagrație non-nucleară globală și chiar un angajament nuclear³¹.

Dar, în definirea nivelurilor de conflict contează nu numai gradul de violență și forțele militare angajate, ci și împrejurările în care se desfășoară, diversele operațiuni civile și militare. Totdeauna acestea cuprind o arie foarte largă și sunt ambigue.

Evident, această clasificare vine dinspre o mare putere globală și exprimă viziunea acesteia asupra tipurilor de conflicte posibile, de unde și definirea modalităților de angajare³². LIC nu reprezenta, cel puțin la început, altceva decât o modalitate comodă de a cuprinde tot felul de considerații asupra conflictelor și asupra modului de implicare a americanilor, mai ales în lumea a treia.

Cu timpul, termenul a fost lărgit. Astăzi LIC caracterizează o poziție politico-militară care să permită stabilirea unei doctrine și a strategiilor politice de angajare în asemenea conflicte³³.

---

³¹ JLICP *Raport Final*, concept relevat în mai multe lucrări.

³² Teoria angajamentului a început-o Kurt Lewin imediat după ce s-a declanșat Războiul Rece, dar moartea prematură nu i-a permis să continue. Ulterior, în 1971, Charles Kiesler a pus bazele a ceea ce el a numit psihologia angajamentului (*The psychology of commitment. Experiments liking behavior to belief*, New York, Academic Press).

³³ Field Manual 100-20 *Military Operations in LIC* din 1990, definește conflictul de joasă intensitate astfel: „Conflictul de joasă intensitate este o confruntare politico-militară, între state sau grupuri rivale, inferioară unui război convențional și superioară competiției pacifiste rutiniere între state. El implică în mod frecvent lupte prelungite între principii și ideologii rivale. Conflictul de joasă intensitate se întinde de la subversiune până la întrebuințarea forțelor armate. El este dus printr-o combinație de mijloace, utilizându-se instrumente politice, economice, informaționale și militare. Conflictele de joasă intensitate

În concluzie, conflictul de joasă intensitate (LIC) este un conflict limitat atât din punct de vedere geografic, cât și în ceea ce privește numărul și valoarea părților angajate, durata și mijloacele folosite. Este un conflict asimetric.

Important este că operațiunile militare în astfel de conflicte sunt duse de unități mici specializate în acest sens. Înainte de a se trece la un angajament militar (care nu este unul cu declarație de război), se desfășoară numeroase activități cu obiective politice și militare. Multiplele forme ale conflictului necesită un vast evantai de operațiuni, militare sau non-militare, desfășurate cu mijloace adecvate și cu forțe armate corespunzătoare, capabile să se deplaseze rapid de la un conflict la altul, dintr-un loc în altul. Or, este limpede pentru toată lumea că astfel de posibilități nu au decât statele foarte puternice, cu interese globale, organismele internaționale sau alianțele, întrucât astfel de operații sunt foarte costisitoare și presupun numeroase riscuri.

O soluție pentru astfel de conflicte, pornindu-se de la doctrinele existente, necesită o planificare riguroasă a angajamentului care trebuie să țină seama de cinci imperative:

- predominanța politică;
- unitatea efortului;
- adaptabilitatea;
- legitimitatea;
- perseverența.

Doctrina LIC își extrage seva din doctrina contra - insurecțională.

Operațiunile speciale, spre exemplu, au caracter independent față de acțiunile militare convenționale și pot să întrebuițeze mijloace psihologice sau civice. În conceptul general, acestea din urmă au căpătat, în ultimul timp, o importanță foarte mare.

Conceptul LIC se discută foarte mult în Forțele Terestre americane și în cele ale țărilor care fac parte din NATO și cuprinde următoarele viziuni:

- se consideră a nu fi un concept secundar, nici unul izolat, de sine stătător, ci unul care face parte integrantă din strategia militară;
- în sistemul internațional, constituie o variantă utilă și promițătoare de a asigura interesele marilor puteri sau ale comunității internaționale;
- asigură posibilitatea unor intervenții organizate, cu riscuri minime, pentru rezolvarea problemelor conflictuale.

Dezbateri mai aprinse se duc în ceea ce privește folosirea forțelor, mijloacelor și metodelor, ca și rolul militarilor în astfel de conflicte. Aici există două posibilități:

- limitarea opțiunilor militare în raport cu cele politice, economice, sociale și psihologice;
- creșterea implicării militare.

A apărut, în cursul dezbaterilor, și cea de a treia interogație, la fel de importantă, referitoare la legitimitatea unei asemenea angajări și anume: un conflict de joasă intensitate este sau nu este război, în sensul dreptului internațional?

Unii au răspuns că genul acesta de conflict este o categorie a Războiului Rece, o nouă formulă de război rece, sau o rezultată a acestuia, alții au propus introducerea noțiunii de „mic război“, adică de război limitat, așa cum de altfel și este în realitate³⁴.

---

sunt, adesea, locale, în general în lumea a treia, dar, în ceea ce privește securitatea, au implicații de securitate regionale și globale“.

³⁴ Heinz Kozak, *Zur Theorie des Begrenzten Krieges*, *Österreichische Militärische Zeitschrift*, vol. 31,

Un prim răspuns la interogația de mai sus este acela că un astfel de conflict se situează în afara normelor juridice, așa cum au fost ele formulate de-a lungul timpurilor. De unde se pune o altă problemă foarte interesantă: ori aceste conflicte trebuie să se „supună” normelor juridice existente, ori normele juridice se cer adaptate la noile realități.

Concepții contradictorii privind LIC există și în rândul țărilor NATO, SUA încercând să obțină un angajament direct acceptat de aliați. De fapt, problema care se pune – și pentru care deja s-a realizat acordul formal al partenerilor la summit-ul de la Washington din 1999 – este angajare „consolidată de aliați” „Out-of-Area”.

Controlul politic al statelor din lumea a treia nu este numai problema Statelor Unite, ci a Occidentului în general. Nici LIC nici MID (Mid-Intensity Conflict) nu se constituie într-o strategie asimetrică oficială a NATO, dar, în această privință, există multe domenii în care puterile occidentale cooperează foarte bine.

Regulamentul FM-100-5 a oficializat, în 1981, noua doctrină care nu privea decât nivelul operativ și cel tactic. Ea se fundamenta pe patru cuvinte-cheie: *inițiativă*, *profunzime*, *sincronizare* și *agilitate*, la care trebuie, desigur, adăugate, după unii autori, și altele: *putere de foc*, *protecție*, *conducere*. Tot acest manual vorbește de necesitatea ca forțele terestre, navale și aeriene să fie în măsură să ducă o bătălie integrată oriunde, bazată în special pe ofensivă, pe câștigarea inițiativei și pe manevră. Bătălia aero - terestră poate fi dusă oriunde, neavând fronturi, și permite folosirea tehnologiei moderne. Statele Unite recunosc, la ora actuală, trei niveluri ale artei războiului: *strategic*, *operațional (operativ)* și *tactic*.

FM -100-5 din 1986 definește arta operațională ca „întrebuințare a forțelor militare disponibile pentru a se atinge obiective strategice în interiorul unui teatru de război sau unui teatru de operații, prin studierea, organizarea și conducerea la campanie a unor operații majore.”

Intervenția Statelor Unite în Panama a relevat un amestec de operații speciale și psihologice, ale războiului neconvențional și ale celui de tip convențional. Se anunța de fapt trecerea la un nou concept – conflictul (războiul) de intensitate medie (MIC)– care a fost aplicat, mai târziu, în Irak. Acest concept se bazează pe strategiile asimetrice și vizează menținerea și sporirea capacității Statelor Unite de a acționa și a învinge oricare putere care ar amenința accesul americanilor în zone de interes critice.

Trecerea de la LIC la MIC reprezintă o fază extrem de importantă a strategiei asimetrice și, de aceea, aceste tipuri de conflicte au început să joace un rol major nu doar în lumea teoreticienilor militari, ci și în cea a planificatorilor strategici, mai ales în Statele Unite. A scăzut astfel interesul față de LIC și a crescut preocuparea pentru justificarea, teoretizarea și operaționalizarea MIC, considerându-se că astfel de conflicte vor fi războaiele noii ordini internaționale, ale mondializării și vor fi caracterizate de superioritate tehnologică. Sistemele de arme erodează frontiera dintre conflictele de joasă intensitate și cele de intensitate medie. Datorită creșterii puterilor regionale, îndeosebi din lumea a treia, de a riposta și de a constitui astfel o amenințare majoră, chiar principală, se vizează o dezvoltare considerabilă a mijloacelor pentru a se putea duce războaie de înaltă tehnologie (high-tech-wars) în regiuni ale lumii a treia, situate în afara ariei NATO.

Conflictul din Falkland (Malvine) poate fi apreciat ca unul de intensitate medie. El are însă elemente și ale conflictului de joasă intensitate și demonstrează dificultățile britanicilor, care au apelat la ajutorul Statelor Unite. Campania a avut

---

Heft 2/1993, pp. 129-135; Lawrence A. Yates, *From Small Wars to Counterinsurgency*, Military Review, vol. 69, nr. 2, februarie 1989, pp.74-86.

succes operațional și logistic, dar a relevat și unele neajunsuri (subevaluarea amenințărilor submarinelor, bombardierelor și rachetelor, importanța noilor rachete pentru reconsiderarea aviației, războiul electronic, importanța tehnologiei, dar și a virtuților militarilor în confruntarea terestră).

Războiul din Falkland (Malvine), conflict de intensitate medie, s-a bazat pe *strategii asimetrice*, câștig de cauză primind partea care a acționat rapid, ingenios, în superioritate tehnologică și care a dispus la timp de informațiile necesare.

Majoritatea programelor americane (occidentale, în general) de asistență destinate lumii a treia comportă aspecte economice, politice și umanitare care pot fi însă exploatare și ca instrumente psihologice. Ele includ și programe militare selective, sub formă de antrenament, dar și echipament, sprijin și, în anumite cazuri, acțiuni tactice directe, raiduri și demonstrații de forță. Statele Unite contribuie direct la eforturile economice, politice și informaționale în vederea rezolvării LIC. Operațiunile militare americane sunt împărțite în patru mari categorii³⁵ și implică participarea unor forțe armate variate, cel mai adesea a unor forțe specializate, de al căror rol depinde îndeplinirea misiunilor primite.

Conflictul de joasă intensitate, în viziunea americană, ar trebui să cuprindă mai multe categorii de operațiuni limitate, între care se situează și cele pentru prevenirea violenței:

- operații de menținere a păcii;
- acțiuni antidrog și antiteroriste.

Acestea sunt situații care diferă de război și se caracterizează, în principal, prin aceea că sunt operațiuni care vizează aplicarea legii³⁶. Este ceea ce americanii consideră a fi distincția între „warfare” și „war”. Ele își găsesc forța nu în mijloace, ci în scopuri. Mai sunt și alte categorii ale conflictului de joasă intensitate: *asistența de securitate, contra - insurecție, operații imprevizibile ale războiului limitat*.

3.2.2. Războiul psihologic

Războiul psihologic este, fără îndoială, un element - cheie al LIC și chiar al LIM, întrucât manipularea opiniei publice constituie baza pe care se grezează mijloacele și acțiunile utilizate de cel care gestionează aceste tipuri de conflicte.

Trebuie spus că astfel de conflicte presupun două modalități de angajare:

- angajarea părților care se află în divergență (în conflict);
- angajarea celui (sau celor) care își asumă gestionarea conflictului.

De regulă, cei din primul tip de angajare (doi sau mai mulți actori) se află într-o confruntare simetrică sau, în orice caz, de o asimetrie redusă, date fiind diferențele pentru care se declanșează conflictul, scopurile urmărite, forțele și mijloacele la dispoziție. Pentru ei, pentru acești actori, conflictul respectiv nu este de joasă intensitate, ci, uneori, de foarte mare intensitate, întrucât, adesea înseamnă război în bună regulă, cu multe victime și mari distrugerii, greu suportabile pentru beligeranți.

Desigur, și la acest nivel, există diferite grade de angajare, de la simplele declarații sau dezbateri contradictorii, opuse, la războiul propriu-zis.

Conflictul primește calificarea „low-intensity” din partea celui care-l gestionează,

---

³⁵ Contra - insurecția (Foreign Internal Defense) și pro-insurecția, contra - terorismul (Terrorism Counteraction), operațiile de menținere a păcii și operații imprevizibile în timp de pace (Peacetime Contingency), care include și operațiile antidrog.

³⁶ Această viziune era valabilă până la atacurile teroriste din 11 septembrie 2001. Până la acea dată, americanii considera terorismul infracționalitate, crimă organizată. De la acea dată, viziunea americană s-a schimbat: terorismul este război și el trebuie tratat ca atare.

care-l rezolvă. Acesta este, de regulă, un actor important, cu interese globale sau regionale, care are capacitatea de a se implica, precum și mijloacele necesare. Războaiele din Somalia, spre exemplu, sunt războaie în bună regulă pentru cei aflați în conflict (aceste războaie au distrus efectiv țara); dar pentru Statele Unite ale Americii și pentru celelalte țări care au alcătuit forța UNOSOM ele nu reprezintă decât un conflict de joasă intensitate sau, dacă suntem puțin mai exigenți, de intensitate medie.

„În 1965, subsecretarul de stat al SUA, George Ball, îi propunea președintelui Johnson un raport consacrat unui fapt ce avea să devină foarte curând războiul din Vietnam. În raport era scris clar: *«De îndată ce un mare număr de trupe americane vor fi angajate în lupte directe, ele vor începe să înregistreze pierderi mari, căci sunt echipate nepotrivit pentru a lupta într-o țară inospitalieră, ca să nu zicem ostilă. O dată ce vom suferi pierderi însemnate, vom intra într-un proces cvasi - ireversibil. Implicarea noastră va fi așa de mare încât nu ne vom putea opri înainte de a atinge obiectivele propuse, decât dacă vom accepta o umilire națională. Din aceste două posibilități, cred că va fi mai probabilă umilirea decât atingerea obiectivelor noastre, după ce vom fi suferit serioase pierderi»*. (Mem. From George Ball to President Lyndon Johnson, July, 1965, Pentagon Papers, 1971)³⁷.

După această experiență, americanii au luat toate măsurile ca angajarea lor să nu se facă decât în condițiile *unei strategii asimetrice totale*, în care riscurile angajamentului sunt minime, iar avantajele maxime.

Problema războiului psihologic, deși nu poate lipsi nici din primul tip de angajare, este totuși specifică celui de al doilea. Război psihologic duce toată lumea care se află în conflict, dar un război psihologic adevărat, cu șanse de reușită, îl duc totdeauna cei care dețin inițiativa strategică și dispun de forțele și mijloacele necesare punerii în operă a acțiunilor de influențare.

Aici intervin strategiile asimetrice, care constau în defazarea sistemelor acțiunilor de influențare, posibilă datorită diferențelor enorme de potențial științific, financiar și, mai ales, tehnologic.

Pentru că războiul psihologic este o luptă de influențare a mentalităților. Iar influențarea este de cele mai multe ori asimetrică. Măsurile care se iau în acest sens vizează:

- manipularea în sensul dorit a conducătorilor inamici politici și militari (pe toți deopotrivă sau în mod selectiv);
- influențarea populației din zona conflictului;
- manipularea opiniei publice;
- influențarea formatorilor de opinie.

Instrumentele și procedeele de influențare sunt felurite:

- instrumente prin care se realizează deformarea imaginii;
- propaganda;
- coordonarea acțiunilor politice, diplomatice, economice și militare pentru a se crea o anumită imagine;
- crearea tensiunilor și exploatarea lor pentru influențarea psihologică a părților (influențarea moralului, slăbirea ordinii și disciplinei și a capacității de a lua decizii în cunoștință de cauză etc.);
- spălarea creierului persoanelor capturate sau pregătite în mod special pentru anumite acțiuni.

---

³⁷ R.V. Joule & J.L. Beauvois, *Tratat de manipulare*, traducere de Nicolae-Florentin Petrișor, Antet, p. 28.

De altfel, în cazul oricărui conflict, orice activitate economică, politică, diplomatică, militară, culturală are în mod automat și o componentă psihologică modulată în așa fel încât să ducă la maximizarea avantajelor.

Îndeosebi în conflictele de joasă intensitate, influențarea psihologică, adică manipularea, se constituie adesea ca mijlocul cel mai important și cel mai eficient pentru realizarea scopului dorit, ce nu poate fi altul decât exploatarea crizei în folos propriu.

De unde rezultă că măsurile specifice războiului psihologic, care ajung câteodată să reprezinte 80 % din acțiuni (războiul împotriva Nicaragua), au o importanță decisivă³⁸.

Operațiunile psihologice (PSYOP), ca și acțiunile civile (CA), se constituie în mijloace de bază pentru izolarea mișcărilor insurecționale. Prin ele se urmărește discreditarea sau, dimpotrivă, îmbunătățirea imaginii anumitor guverne sau lideri, uneori, crearea unor situații confuze, ușor exploatabile (a se vedea situația din România de la sfârșitul lui decembrie 1989), descurajarea unor inițiative și încurajarea altora etc. Se folosesc pentru aceasta toate mijloacele, începând cu canalele de comunicații și continuând cu realizările tehnologiei de vârf și ale nanotehnologiei.

Asimetria strategică se realizează aici, prin posibilitatea pe care o au centrii de putere mondială sau regională – și îndeosebi Occidentul – de a implementa componente de control și supraveghere a computerelor, a rețelelor Internet și Intranet, a sistemelor de comunicații etc.

Operațiile psihologice presupun, de asemenea, difuzarea de documente adverse trucate, cu scopul de a-i discredita pe insurgenți și a produce disensiuni și diviziuni în rândul acestora.

Dezinformarea este un element esențial al războiului psihologic și, în consecință, al strategiilor asimetrice. Aceasta începe înaintea conflictului propriu-zis și are obiective foarte complexe, urmărind, în general, destabilizare psihologică și polarizarea populației.

Informațiile care se transmit sunt selectate cu multă grijă, efectul fiind calculat cu minuțiozitate.

Dezinformarea și refuzul informației sunt arme redutabile. În același scop se folosește și excesul de date, de informații, ceea ce duce la *intoxicarea informațională* și, de aici, la refuzul informației. În același timp, se aduc în prim plan informații acuzatoare care provoacă o vie reacție din partea opiniei publice³⁹. Aceste informații selective creează o imagine deopotrivă îngrijorătoare și agresivă despre actorul sau actorii conflictului, în scopul formării unei opinii de respingere și condamnare a acestora și legitimare a intervenției. De multe ori însă o astfel de imagine este reală și chiar necesară pentru rezolvarea efectivă a problemelor care există. Așadar, satanizarea unor conducători nu trebuie privită doar ca o agresiune împotriva acestora (ca și cum ar fi niște mieluse!), ci și ca o prezentare reală a trăsăturilor acestora, astfel încât lumea să știe despre ce-i vorba, iar acțiunile împotriva lor să primească cât se poate de exact calificativele și evaluările ce li se cuvin.

Războiul psihologic nu se bazează doar pe minciună, ci și pe manipularea informației. Acțiunea psihologică operează cu „adevăruri“ create sau selectate cu

---

³⁸ Wilhelm Kempf (ed), *Verdeckte Gewalt, Psychosoziale Folgen der Kriegsführung niedriger Intensität in Zentralamerika*, Hambourg, Argument, 1991.

³⁹ Violarea drepturilor omului de către anumiți lideri, în anumite țări, unde se desfășoară deja conflicte de acest gen, crimele de război ale lui Miloșevici (care urmează să fie dovedite și judecate de către TPI), armele chimice ale lui Saddam Hussein etc.

multă grijă, astfel încât să se obțină efectul dorit. Când s-a declanșat conflictul, nu există informații asupra obiectivelor concrete, nici asupra modului de derulare, nici asupra numărului victimelor. Se vehiculează conceptul de destabilizare psihică prin crearea de îndoieli ale căror simptome se găsesc în lipsa unei atenții selective, proliferarea unor prejudecăți, a unor idealizări, a unor pretenții de absolutism, într-un scepticism evaziv și într-o atitudine de preservare a credinței în soartă, în destin. Wilhelm Kempf este de părere că, în contrapartidă, se pun în scenă măsuri de încredere pentru pretinsa obiectivitate a informațiilor, reportajelor⁴⁰.

Opinia publică occidentală devine, în conflictul de joasă intensitate în care sunt implicate țări sau forțe din zonă, o țintă principală a războiului psihologic. Ea trebuie convinsă că vinovat este cel care se dorește să fie considerat vinovat.

3.2.3. Războiul informațional și mediatic

*„Preceptele lui Sun Tzî extrase din **Arta războiului**:*

1. *Discreditați tot ceea ce merge bine în țara inamicului.*
2. *Implicați reprezentanții claselor conducătoare ai țării inamice în afaceri dubioase.*
3. *Distrugeți-le reputația și supuneți-i disprețului propriilor concetățeni.*
4. *Utilizați creaturile cele mai ticăloase și mai abjecte.*
5. *Dezorganizați prin orice mijloace activitatea guvernelor inamice.*
6. *Răspândiți discordia și conflictele între cetățenii țărilor ostile.*
7. *Întărâtați-i pe tineri contra bătrânilor.*
8. *Ridicalizați tradițiile adversarilor.*
9. *Perturbați prin orice mijloace intenvența, aprovizionarea și funcționarea armatei inamicului.*
10. *Slăbiți voința luptătorilor inamici prin cântece și melodii senzuale.*
11. *Trimiteteți-vă prostituatele în rândurile lor pentru a încununa opera de distrugere.*
12. *Fiți generoși în promisiuni și recompense pentru informații. Nu faceți economii, banii cheltuiți astfel vă vor aduce o bună dobândă.*
13. *Infiltrați-vă peste tot spionii.*

*Numai un om care are toate aceste mijloace la dispoziția sa - și știe să se folosească de ele pentru a răspândi certurile și discordia -, numai un asemenea om este demn să conducă și să dea ordine. El este comoara suveranului său și stâlpul statului.*⁴¹

Preceptele lui Sun Tzî, cunoscute și aplicate de multă vreme, par a fi elemente sau modalități ale unui război simetric. În fond, și partea adversă are aceleași posibilități. Nu este însă așa. Simetria, în domeniul războiului informațional, este labilă, flexibilă. Practic, nu există. Există doar o competiție de o parte și de alta a unei axe mediane sau mediatoare. Sistemele de influențare ale războiului informațional se bazează acum pe tehnici foarte costisitoare, pe un înalt grad al tehnologiilor folosite și pe supremația informațională.

Intoxicarea, propaganda neagră și influența sunt principalele mijloace ale acestui tip de război.

Unii autori sunt de părere că noua ordine mondială este pe cale de a ridica un nou zid ce va separa Sudul subdezvoltat de Nordul industrializat, care se simte amenințat de schimbările politice și mișcările din statele contestatate. Pentru a

⁴⁰ Wilhelm Kempf (ed), op. cit.

⁴¹ Vladimir Volhov, *Dezinformarea, armă de război*, Incitatus, p. 21.

menține accesul la materii prime, la zonele strategice și la piețe, pentru a-și prezerva interesele vitale, este posibil ca țările puternice să folosească, în continuare, soluții militare și tehnice în loc de rezolvarea profundă a problemelor economice.

În aceste condiții, este posibil ca amenințările (îndeosebi cele asimetrice) să crească, iar strategiile asimetrice adoptate pentru rezolvarea acestora să prolifereze. O astfel de evoluție nu poate duce decât la o recrudescență a violențelor, la proliferarea focarelor de tensiune și a cauzelor acestora, concomitent cu mărirea ecartului dintre țările foarte puternice și cele care se consideră că le creează probleme.

3.2.4. Ciberconflictul

Ciberconflictul este un conflict produs fie de teroriști, fie de un stat (grup de state etc.) care atacă alt stat prin vectori informaționali și tehnologici. O astfel de problemă a fost pusă în 1995 sub numele de „Pearl Harbour Electronic“, în timpul unei aplicații, în care, potrivit scenariului, Statele Unite trebuia să facă față unui atac declanșat prin surprindere cu mijloace tehnologice electronice, informatice, de telecomunicații.

Desigur un astfel de conflict este foarte costisitor și, de aceea, nu oricine poate apela la el. Spre deosebire de ciberterrorism, ciberconflictul presupune o mare angajare de mijloace de înaltă tehnologie, canale opto-electronice, sateliți de interceptare și de spionaj, cabluri submarine și sisteme de captare sau de interceptare a informației transmise prin astfel de mijloace, amplificatori uriași de frecvențe etc.

Un astfel de conflict nu poate angaja decât un foarte mic număr de state supertehnologizate și, de aceea, este foarte puțin probabil ca el să se producă în următorul deceniu.

3.3. NON-MILITARE

3.3.1. Îndiguirea

Conceptul LIC a devenit o strategie de bază pentru intervenția în lumea a treia. Prin anii 80, era și o modalitate de a limita influența Uniunii Sovietice în această lume a treia. Nimeni nu se aștepta ca Lumea a treia să pună probleme majore marilor puteri. Iar problemele pentru care era necesară intervenția efectivă – implicită sau directă a marilor puteri -, vitale pentru țările respective, nu prezentau, practic, nici un fel de amenințare majoră pentru aceste puteri. Dar, toate la un loc, susținute sau încurajate de o terță mare putere, puteau deveni o amenințare. Și atunci, strategia adoptată de Statele Unite a fost una de îndiguire, de limitare a influenței adversarului direct, care era Uniunea Sovietică și țările aliate acesteia.

Toate conceptele se învârteau în jurul acestei confruntări – SUA urmărind îndiguirea comunismului, iar URSS creșterea influenței acestuia -, în timp ce problemele reale, majore ale acestor zone nu numai că au rămas nerezolvate, dar au și proliferat, mărind enorm marja de risc, de instabilitate și de asimetriei.

Conflictul de intensitate medie n-a rezolvat nici el problemele, ci doar a creat SUA un mai mare spațiu de siguranță.

Paralel cu abordarea militară (poate chiar înaintea acesteia) a problematicii strategice a conflictelor și amenințărilor care le alimentau, în strategia îndiguirii, un rol deosebit l-au jucat factorii economici, culturali și informaționali.

3.3.2. Embargoul și blocada economică

Astfel, îndiguierea a devenit în primul rând un concept cu valoare economică, limitându-se accesul la tehnologiile de vârf și cultivându-se relațiile preferențiale (clauza națiunii celei mai favorizate, spre exemplu) și chiar embargoul economic.

În vremea aceea, sistemul economic mondial era tripolar:

- regiunea Americii de Nord, inclusiv Mexicul;
- Europa Occidentală, mai ales Uniunea Europeană;
- Zona din sud-estul Asiei și cea a Pacificului.

Conform art. 41 din Carta ONU, măsurile cu caracter economic și diplomatic „... pot să cuprindă întreruperea totală sau parțială a relațiilor economice și a comunicațiilor feroviare, maritime, aeriene, poștale, telegrafice, prin radio și a altor mijloace de comunicație, precum și ruperea relațiilor diplomatice.“

În situația în care astfel de măsuri nu au efect, Consiliul de Securitate poate hotărî și alte măsuri, inclusiv folosirea forței armate. Art. 42 arată că operațiunile de acest fel cuprind „demonstrații, măsuri de blocadă și alte operații, executate cu forțele aeriene, maritime sau terestre ale Membrilor Națiunilor Unite.“ De-a lungul timpului, au fost luate numeroase asemenea măsuri. Ele s-au dovedit a fi numai în mică măsură utile. Pentru că, indiferent ce se spune, asemenea măsuri afectează totdeauna populația. Cu alte cuvinte, cei care plătesc nu sunt nici conducătorii statelor respective, nici marile puteri, nici organismele care le-au aprobat, ci oamenii de rând, adică noi toți.

Embargoul⁴² presupune reținerea unor bunuri ale unui stat de către alt stat, precum și privarea statului respectiv de un sistem de relații economice normale cu partenerii săi sau cu comunitatea internațională. Embargoul economic este echivalent cu excluderea statului vizat de la schimbul economic internațional, privarea lui de anumite produse, desigur, cu scopul de a-l obliga să respecte anumite reguli, să înceteze anumite practici, să se supună unei anumite voințe. Embargoul aplicat Irakului, în 1991, și Iugoslaviei, în perioada 1992 – 1995, ca urmare a unei hotărâri luate de Consiliul de Securitate al ONU.

Deteriorarea vieții în foarte multe țări – îndeosebi din Africa – necesită soluții concrete pentru prevenirea unor catastrofe umanitare. Soluțiile pe care le propun sau le impun marile puteri nu sunt toate acceptate de această lume, întrucât nu rezolvă decât la suprafață problemele. Marile puteri consideră această neacceptare ca pe o sursă de riscuri. În realitate, este vorba de o asimetrie a filosofiilor Nordului și Sudului, bazată pe grave injustiții. Țările care cer schimbări mai rezonabile, care vor să realizeze o reformă agrară, care doresc independență națională sau în care populația se pronunță pentru o guvernare care nu este conformă cu dorințele Occidentului sunt diabolizate și puse la index. Este vorba de țările care au deținut colonii și care vor să mențină cu orice preț regimuri convenabile lor. Dacă țările respective nu se conformează, împotriva lor se iau toate măsurile, inclusiv cele care țin de sancțiuni economice, de blocade⁴³ economice.

---

⁴² „Formă de represalii prin care un stat reține navele comerciale ale unui alt stat, în porturi sau în marea sa teritorială, împreună cu încărcătura lor, în scopul de a-l determina să înceteze o încălcare a unor norme de drept internațional și să repare prejudiciul astfel cauzat.“, în Iosif Armaș, Cornel Purcărea, Paul Dănuș Duță, *Acțiunea militară la granița dintre milenii*, Editura Militară, p. 82.

⁴³ Împiedicarea, inclusiv prin mijloace militare, a vaselor și altor mijloace să pătrundă în porturile, aeroporturile etc. statului supus blocadei, privându-l pe acesta de schimburi economice și de altă natură.

3.3.3. Separatismul etnic

Diferențele etnice reprezintă, la ora actuală, amenințarea numărului unu la adresa păcii și securității. Obiectivul unora dintre ele este separarea de statele respective și alcătuirea unor ținuturi autonome sau chiar a unor state noi. Etniile se confruntă deci, în primul rând, cu statele naționale și, din acest punct de vedere, aceste tipuri de conflicte sunt asimetrice. Se pare însă că avantajele nu sunt de partea statelor naționale, ci de partea etniilor. Și aceasta, pe de o parte, pentru că o astfel de tendință favorizează, într-un fel, procesul de mondializare și, pe de altă parte, pentru că problema separatismului etnic nu se pune acut în zona marilor puteri și în statele supertehnologizate, cu un nivel de viață foarte ridicat, ci în țările sărace, ale căror guverne sunt considerate ca refractare la noua ordine mondială.

3.3.4. Boicotul

Un stat care nu se conformează unor principii acceptate de toată lumea (sau impuse), dacă adoptă o atitudine pe care comunitatea internațională (sau anumite state) o consideră inacceptabilă sau neconvenabilă, poate fi supus de către alt stat, de către o comunitate de state și chiar de comunitatea internațională la interdicții în domeniul economic, al telecomunicațiilor, în ceea ce privește relațiile internaționale politice, culturale, sportive etc. Este un soi de presiune exercitată asupra statului rebel sau agresor⁴⁴.

Capitolul 4 STRATEGII ASIMETRICE – ASIMETRII STRATEGICE

După ce avertizează asupra unor riscuri de **natură asimetrică - directe sau indirecte, vizibile**, dar, mai ales, **invizibile** -, ce pot să se transforme în **amenințări** la adresa statului român, documentul-proiect „**Viziunea strategică - 2010 Armata României**“, prefigurând fizionomia războiului/conflictului armat viitor, insistă *„pentru realizarea capacităților de acțiune și adaptarea la mediul de securitate a Armatei României, care vor permite o reacție eficientă la riscurile și amenințările începutului de mileniu“*.

Includerea asimetriei în documentele strategice oficiale arată că acest concept - studiat, de altfel, cu asiduitate, în ultimii ani, inclusiv și mai ales de către marile puteri - , este de actualitate.

De aceeași actualitate și importanță se impune a fi, în prezent, studiul acestei problematice a asimetriei pentru oricare armată, cu atât mai mult pentru cele aflate în tranziție, care își construiesc sau reconstruiesc doctrine, strategii și structuri de forțe.

Din punctul nostru de vedere, studiul asimetriei, al strategiilor asimetrice, deși într-un fel sau altul el a mai fost abordat, chiar și înainte de 1989, revine la ordinea zilei doar formal ca o problemă de noutate, desigur cu specificul noilor condiții de desfășurare a războaielor/conflictelor armate. Am subliniat că, în prezent, problematica **asimetriei strategice** nu ar fi chiar o noutate pentru securitatea sau apărarea națională, cu gândul că, dacă e să facem referiri la experiențe, am putea să ne întrebăm: ce altceva era, printre altele, „*Războiul de apărare al întregului popor*“, din

---

⁴⁴ A se vedea boicotul și embargoul impuse Irakului și Iugoslaviei.

epoca Războiului Rece, dacă nu o **strategie majoră asimetrică** într-un posibil conflict asimetric ce putea fi impus României acelor vremuri.

Se pune deci tranșant întrebarea: **Care ar putea fi semnificația conceptelor „strategii asimetrică” și, respectiv, „asimetrii strategice” pentru securitatea și apărarea națională ?**

La modul general, **strategiile asimetrică** reprezintă **gândirea (concepția)**, diferită de cea a unui potențial sau efectiv adversar, **și activitatea practică de a o pune în operă**, în scopul **maximalizării propriilor avantaje, concomitent cu minimalizarea dezavantajelor, al exploatării slăbiciunilor adversarilor, al realizării sau evitării surprinderii.**

În particular, pentru securitatea și apărarea națională, **strategiile asimetrică** reprezintă, în fapt, cel puțin în această perioadă, **singura modalitate conceptuală și acțională posibilă** de contracarare a multiplelor aspecte ale **asimetriei strategice** într-un posibil conflict armat ce ni s-ar impune, în scopul **maximalizării posibilităților de rezistență**, al exploatării tuturor slăbiciunilor agresorilor (adversarilor) și, în final, al obținerii victoriei în război.

La rândul lor, **asimetriile strategice** (politice, economice, sociale, culturale, militare etc.) sunt **stările de dezechilibru natural sau provocat** de o parte adversă, ca urmare a conceperii și aplicării unor strategii adecvate (asimetrică) între diverse state sau grupuri de state, ce pot fi utilizate în situații de criză sau de conflict.

În ceea ce privește, spre exemplu, **asimetria culturală globală** ca sursă majoră de amenințare, Samuel P. Huntington face sublinierea că *“Ceea ce occidentalii vestesc a fi blânda integrare globală, cum este cazul proliferării mass-media la dimensiuni mondiale, non-occidentalii denunță a fi imperialism ticălos occidental. Întinderea pe care non-occidentalii o consideră lume, ei o văd ca pe o amenințare”⁴⁵.*

Mai mult decât atâta, se poate observa cu ușurință că diviziunea umanității ca rezultat al convulsiilor perioadei Războiului Rece a luat practic sfârșit, dar diviziunile fundamentale ale umanității în termeni de etnicitate, religii și civilizații s-au revigora, fiind o sursă de noi și permanente conflicte, în primul rând asimetrică.

Care sunt nivelurile și dimensiunile actuale ale asimetriei strategice, motivate fiind de strategiile conflictuale asimetrică ?

Asimetria poate fi: **politică, economică, socială, culturală, tehnologică, militară** etc. Oriunde există mișcare, dezvoltare, există și asimetrie. **Diversitatea** domeniilor în care aceasta se poate manifesta este practic **nelimitată**, dar **ponderea** acestora într-un eventual **conflict/război asimetric** poate să fie **diferită** și să solicite răspunsuri de contracarare pe măsură.

Asimetria politică și asimetria economică sunt prioritare în strategiile conflictuale, utilizând mijloace nemilitare pentru a obține avantaje în conflictele de toate categoriile și nuanțele. **Asimetria socială** este, în fapt, o consecință directă a celei economice și, la rândul ei, condiționează, într-o măsură mai mare sau mai mică, asimetria economică.

Asimetria tehnologică este deosebit de evidentă în prezent, îndeosebi la nivelul marilor puteri, manifestându-se la modul cel mai direct și cel mai primejdios în

---

⁴⁵ Samuel P. Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor*, București, Editura Antet, p. 95.

plan militar, prin faptul că declanșează serioase dezechilibre strategice și operaționale în conflictele militare și, de ce nu, non-militare.

Nivelul **asimetriei militare** propriu-zise are, totuși, „*cuvântul*“ cel mai greu într-un conflict. De altfel, nici nu ne putem imagina conflict armat care să nu se bazeze cel puțin pe o **iluzorie asimetrie**. Ea este, însă, de regulă, cât se poate de **reală pentru victima unei agresiuni**.

Dimensiunile asimetriei strategice potențază ori, dimpotrivă, diminuează strategiile în domeniu, evidențierea acestora fiind o condiție esențială a comportamentului părților aflate în conflict.

Categorisind tipurile de asimetrii, în funcție de o serie de factori, reținem că:

a. **După raportul de forțe pe care-l realizează, asimetria poate fi:**

- **pozitivă;**
- **negativă.**

Prima grupă este, în mod evident, favorizantă, ea rezultând în domeniul militar, dar nu numai, dintr-o instruire superioară, din calitatea deosebită a factorului uman, tehnic și tehnologic, din concepții de ducere a acțiunilor militare și non-militare avansate etc. Ea este, desigur, la îndemâna statelor și armatelor din structura NATO, dar și a altor structuri de putere aflate într-un stadiu de dezvoltare economico-socială apreciabil.

Nu este în nici un caz de apanajul statelor ce încă parcurg procesul de restructurare economico-socială și militară, cum este și cazul țării noastre.

Într-o asemenea postură - **de asimetrie negativă** - , statele vor căuta metode de a contrabalansa deficitul în acumulări cantitative, dar mai ales calitative.

Asimetria negativă, proprie în general celor mai slabi, este un handicap pe care un adversar îl va folosi, cu siguranță, într-un eventual conflict, profitând de slăbiciunile și vulnerabilitățile părții aflate în această postură.

b. **În funcție de durată, asimetria poate fi:**

- **pe termen scurt;**
- **de durată sau pe termen lung.**

În afara faptului că anumite state, situate în zone defavorizate ale globului, sunt într-o **permanentă** asimetrie negativă, **durata mare** a acesteia este una din caracteristicile unor state aflate în zone nu tocmai defavorizate. Una dintre cauzele majore ale unor asemenea situații rezultă, printre altele, din **situația economico-socială precară**, din **lipsa voinței de a depăși anumite bariere** în calea democratizării statale, sau „*veșnica*” **tranziție la economia reală de piață**.

Dacă este vorba de un conflict/război, **durata asimetriei** devine un factor determinant al succesului. Față de unele aspecte de **asimetrie strategică de scurtă durată**, cum a fost, spre exemplu, războiul-fulger aplicat de germani în cel de-al doilea război mondial, în conflictele militare postbelice asimetria strategică a fost una dintre caracteristicile aproape fără excepție ale acestora. Ea a coincis, de regulă, cu durata propriu-zisă a conflictului.

Este interesant de remarcat că, în unele dintre conflictele militare postbelice de dată recentă, cum a fost cel din Iugoslavia (Kosovo – 1999), **durata conflictului** a fost în relație directă cu **răspunsurile de contracarare** găsite de partea sârbă, cu **acțiune/influență directă asupra asimetriei strategice de natură pozitivă** aflată la îndemâna forței aliate.

c. **După modalitatea în care se manifestă:**

- **programată (deliberată);**
- **întâmplătoare.**

Întâmplarea are, desigur, rolul ei într-o acțiune militară, uneori poate chiar să decidă “**soarta**” acesteia, dar nu trebuie să se constituie într-o soluție, nu trebuie să fie un deziderat al conducerii nici unei părți în conflict.

Asimetria programată (deliberată) pune categoric în evidență slăbiciunile adversarului, favorizând menținerea sau câștigarea inițiativei, pe fondul realizării libertății de acțiune.

Pentru partea aflată într-un raport **deliberat de inferioritate**, este important să realizeze acest lucru cu suficient timp înainte, pentru a pune în aplicare măsuri corespunzătoare de **contracarare** sau, cel puțin, de **diminuare a superiorității** adversarului.

d. **În funcție de riscurile sau amenințările ce le reprezintă:**

- **riscuri sau amenințări reduse;**
- **riscuri sau amenințări majore.**

Intensitatea riscurilor sau amenințărilor ce își au originea în asimetria strategică sunt în raport proporțional cu gradul de asimetrie realizat și, desigur, cu scopurile propuse de beligeranți. Aceasta depinde, de asemenea, de răspunsurile care pot fi date de cei care vor fi victimele unei agresiuni.

Dacă, spre exemplu, printre răspunsurile găsite se înscriu **terorismul** sau utilizarea unor **componente ale armelor de nimicire în masă**, **riscurile** devin **majore** și pentru partea care ar dispune de o asimetrie pozitivă, pe care însă a utilizat-o în scop de agresiune.

e. **După natura acumulărilor, asimetria poate fi:**

- **materială (fizică);**
- **psihologică;**

sau:

- **cantitativă;**
- **calitativă.**

În asimetria strategică, natura acumulărilor este deosebit de importantă. De regulă, acumulările psihologice sunt implicite celor materiale (fizice), cantitative, dar, mai ales, calitative.

În prezent, acumulările cantitative, în special cele de ordin tehnologic și informatic, sunt cele mai evidente, dar și suficient de vulnerabile.

De altfel, nu întâmplător pentru societățile informatizate și tehnologizate, pentru armatele acestora, dar mai ales pentru scopurile ce și le-ar propune în confruntările cu adversarii, nu neapărat pe măsură, riscurile și amenințările asimetrice sunt de o deosebită importanță.

Experiența unor conflicte asimetrice de dată recentă, cum ar fi cele din Golf (1991) sau Iugoslavia (1999), a făcut demonstrația **vulnerabilității** la **atacurile informatice** sau la **posibilitățile de contracarare în modalități simple**, unele considerate a fi **perimate**, asupra unor sofisticate **mijloace și sisteme de cercetare și cercetare-lovire**, care sunt capabile să acționeze, practic, în totalitatea spectrului electromagnetic.

Viziuni (concepte) operaționale de contracarare a riscurilor și amenințărilor de natură asimetrică la adresa securității și apărării naționale

VIZIUNEA STRATEGICĂ - 2010 Armata României, proiectată fiind la nivelul celor mai avansate reprezentări strategice, evidențiază patru **concepte operaționale**

- **cheie** ale fizionomiei unui posibil conflict armat al viitorului, în care țara noastră ar putea fi implicată, și anume: **manevră decisivă, angajament selectiv de precizie; protecție multidimensională a forțelor proprii și concentrare logistică.**

În aparență, este destul de dificil să se facă legătura între aceste concepte operaționale și problematica riscurilor sau a amenințărilor de natură asimetrică, mai ales cu aceea a contracarării unor asemenea pericole.

În cele ce urmează, ne propunem o succintă analiză a virtuților de contracarare ce le oferă conceptele enunțate, posibil și altele, într-un conflict de natură asimetrică.

Manevra decisivă este, de regulă, la îndemâna celui care deține superioritatea, dar ea poate să se constituie într-un **atu** și pentru cel care nu dispune, neapărat, de avantajele asimetriei pozitive. În acest caz, existența forțelor instruite, a unui minimum de mijloace necesare, apte să acționeze pentru exploatarea avantajelor unor **acțiuni asimetrice**, în general **atipice**, care să se concentreze pe **efecte în timp și spațiu** se constituie în tot atâtea soluții de rezolvare a asimetriei negative, de contracarare a superiorității de toate nuanțele a unui potențial agresor.

Manevra decisivă concepută în acest mod vizează un nou cadru al **spațiului operațional**, diferit de cel actual, deoarece atât forțele, mijloacele, cât și obiectivele vizate vor fi diferite. Se pleacă în acest sens de la premisa că manevra va trebui să asigure aplicarea puterii de luptă selectiv, acolo unde inamicul se așteaptă cel mai puțin, exploatănd rapid și eficient orice oportunitate ce se oferă, în punctele cele mai vulnerabile ale spațiului de confruntare.

Angajamentul selectiv de precizie necesită, în mod obligatoriu, **informații**, presupunând **acțiuni de identificare și localizare** a obiectivelor de importanță strategică și operativă ale adversarului, dar care prezintă **vulnerabilități** apte să ofere **oportunități** în scopul lovirii cu eficiență a acestora.

Într-o confruntare asimetrică, angajamentul imaginat în acest fel presupune:

- **forțe** bine echipate, înzestrate și, mai ales, instruite;
- **abilitatea** de a identifica, selecta și lovi obiective aflate în oricare punct al spațiului de confruntare, în mod oportun și cu precizie;
- capacitatea de a asigura o **evaluare precisă a situației**, de **angajare și reangajare a forțelor** în acțiuni atipice care să contracareze superioritatea adversarului;
- capacitatea de a **minimaliza efectele distructive** directe și colaterale ale loviturilor unui adversar, ce deține superioritatea etc.

În accepțiunea noastră, **forțele armate**, dar nu numai, rămân **vulnerabile la amenințările asimetrice**, îndeosebi la cele **informaționale și psihologice de precizie**, la posibilitatea utilizării unor arme de nimicire în masă și a vectorilor purtători ai acestora, a terorismului, în special a celui urban.

Toate aceste amenințări, ca și altele din această categorie, presupun o **strategie** și un **angajament selectiv de precizie**, pe fondul unei foarte bune cunoașteri. În consecință, **concentrarea pe informații** se justifică mai mult ca oricând, iar eforturile informaționale trebuie orientate mai mult către **amenințările netradiționale**, îndeosebi cele **asimetrice**.

În ceea ce ne privește, procesul de obținere, analiză, procesare și distribuire a informațiilor este, cu siguranță, mai dificil, tocmai datorită lipsei tehnologiilor în domeniu. Aceasta însă nu-i diminuează nicidecum importanța, obligând organismele specializate să utilizeze absolut toate sursele de informații, inclusiv pe cele care par, la prima vedere, ca fiind depășite.

Concentrarea pe informații presupune, de asemenea, un **efort instituțional și operațional integrat**, utilizând atât sursele deschise (mass-media, Internetul etc.), cât și cele închise, în special agentura.

Utilizarea procedurilor confruntării asimetrice ca și apărarea/protecția împotriva subtililor provocări asimetrice solicită **capacități noi de culegere a informațiilor**.

Protecția multidimensională (vulnerabilitatea minimă) a forțelor proprii vizează întreaga gamă de amenințări, inclusiv cele de natură asimetrică, devenite din ce în ce mai prezente. Ele, de fapt, sunt și foarte greu de identificat.

Credem însă că **protecția multidimensională** și, deci, **vulnerabilitatea minimă** trebuie să se caracterizeze prin capacitatea forțelor noastre de a limita libertatea de acțiune a adversarului. Este posibil însă un asemenea lucru ? Noi apreciem că este posibil, cu condiția asigurării unui **control subtil al spațiului de confruntare** și al asigurării condițiilor pentru:

- cunoașterea modului de acțiune al adversarului, al mijloacelor și sistemelor de cercetare-lovire ale acestuia, precum și a vulnerabilităților ce le prezintă;

- identificarea și monitorizarea propriilor vulnerabilități ce pot constitui ținte (obiective) ușor de atins de către adversar;

- cunoașterea riscurilor la care forțele noastre pot fi expuse, limitarea pierderilor produse prin luptă și eliminarea, pe cât posibil, a celor colaterale;

- existența, în permanență, a unei strategii de protecție individuală și colectivă, care să vizeze pericolele majore la care sunt expuse forțele proprii, dar mai ales cele rezultate din confruntarea asimetrică.

Conceptul protecției multidimensionale vizează toate dimensiunile spațiale de acțiune armată în care s-ar putea manifesta agresiunea (terestră, aeriană, navală, cosmică ori informațională).

Adaptabilitatea conceptuală și acțională, cerință operațională și, în același timp, **concept** neexprimat ca atare în enumerarea făcută de noua Viziune strategică, poate fi unul dintre conceptele cele mai importante, mai ales dacă ne referim la **riscuri, amenințări și pericole asimetrice**.

Este uneori dificil sau, poate, chiar imposibil de anticipat ce tipuri de **riscuri asimetrice** pot să apară într-o situație sau alta, a cărei configurație putem și trebuie să o anticipăm, cel puțin cu aproximație, într-un conflict armat.

Într-un **mediu acțional fluid** și, cel mai adesea, **asimetric**, surprizele pot să apară la tot pasul, iar noi trebuie să fim pregătiți să le facem față.

Flexibilitatea în gândire și acțiune a fost dintotdeauna o caracteristică a marilor comandanți și o **condiție a succesului**. Ea însă trebuie **cultivată și exersată** cu mult timp înainte de a fi pusă în practică.

Subliniem acest lucru, deoarece, în **practica instruirii noastre**, declarativ suntem de acord cu necesitatea adaptabilității, însă, în cadrul **aplicațiilor** și al **jocurilor de război**, cu greu își găsesc locul situații care să pună în evidență întreaga gamă a riscurilor și amenințărilor asimetrice. Rămânem, în schimb, tributari unor **situații și concepții tradiționale clasice**, care nu solicită în măsură suficientă rezolvări conflictuale de natură asimetrică.

Concentrarea logistică presupune, pe lângă asigurarea **libertății de acțiune** a structurilor specifice, **susținerea eficientă a tuturor acțiunilor**, într-un **spațiu conflictual supradimensionat**, dar, în același timp, **punctual** în privința intervențiilor de specialitate propriu-zise.

Ideal ar fi ca logistica să nu se “*vadă*”, însă să fie **mereu prezentă** la locul și la momentul potrivit.

Componentele propriu-zise pot fi ele însele ținta unor atacuri asimetrice, impunându-se o grijă deosebită pentru asigurarea protecției acestora.

Cu siguranță, noile concepte strategice și operaționale vor modifica semnificativ structura și funcționalitatea întregului sistem al securității și apărării naționale, făcându-l capabil să reacționeze în mod corespunzător la întreaga gamă a riscurilor, amenințărilor și pericolelor, inclusiv cele de natură asimetrică.

Capitolul 5

FACTORII CE DEFINESC FIZIONOMIA CONFLICTELOR ASIMETRICE

Edificată pe aria vastă și diversă a acestui gen de confruntări militare și non-militare, fizionomia conflictelor asimetrice este dată de un complex de factori ce o individualizează net în raport cu conflictele clasice: situații politico-economice și strategice de insecuritate asimetrică, scopul politic și strategic, obiectivele vizate, forțele și mijloacele de acțiune specifice, concepția și intensitatea conflictului, atitudinea față de adversar, spațiul de desfășurare, tipurile dominante de acțiune și modul de manifestare a violenței.

5.1. Situații de insecuritate asimetrică

Lumea multipolară a noului secol, dominată, la nivel global, de goana după resurse strategice (controlul și stăpânirea lor), de fuga de efectele negative ale globalizării și ale unor procese naturale (încălzirea climei, lipsa apei, deșertificarea, inundațiile, cutremurele, epuizarea resurselor naturale ș.a.), ale evoluțiilor demografice necontrolate, ce vor genera procese destabilizatoare ample în diverse zone de pe mapamond⁴⁶, va fi o lume a conflictelor predominant asimetrice. Ele se vor naște din situații strategice multiple, care au la bază tendințele de regionalizare, creatoare de decalaje grave, manifestările sociale cu consecințe negative, de proliferare a riscurilor regionale (situații conflictuale, diseminarea armamentelor și altor mijloace de luptă neconvenționale, a terorismului și crimei organizate, a traficului de droguri, a conflictelor etnice și religioase, a degradării continue a mediului înconjurător).

Bazată pe o relație asimetrică, geografia confruntărilor disproporționate dovedește implicarea decisivă a economicului și politicului în geneza situațiilor de insecuritate. Trecerea entităților statale de la sistemele economice industriale la cele informaționale naște o multitudine de confruntări de intensitate variabilă, pe fondul decalajelor grave existente în plan național sau regional.

Pe termen lung, crizele economice, problemele economice și comerciale și chiar ecologice pot constitui fermentul unor astfel de conflicte.

„*Creșterea economică*, după cum subliniază Samuel P. Huntington, în studiul său << Ciocnirea civilizațiilor >>, *crează instabilitate politică în interiorul țărilor și între țări, alterează echilibrul de putere între țări și regiuni*”⁴⁷, iscând amenințări și, în

⁴⁶ VIZIUNEA STRATEGICĂ -2010. ARMATA ROMÂNIEI.

⁴⁷ Samuel P. Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Antet, 1998, p. 322.

final, conflicte deschise între acestea. Pentru a ilustra această aserțiune, cunoscutul futurolog american menționează succesele economiei japoneze, care pun Statele Unite ale Americii în fața unor opțiuni politice și economice delicate.

Ritmul înalt de creștere la care a ajuns economia chineză⁴⁸ neliniștește, de asemenea, America. Pe de altă parte, apropierea tot mai evidentă dintre China și Rusia, acum, când statul chinez se afirmă din ce în ce mai clar ca putere dominantă în Spațiul Asiatic, îi îndeamnă pe americani la reflecție și reajustarea liniei politice.

În aceeași notă de îngrijorare, referindu-se la aspectele ecologice grave ale planetei, unii autori afirmă hotărât că „viitorul război, adevăratul război - va fi unul al apei”⁴⁹.

Conflictele asimetrice își au o sursă importantă în situațiile de confruntare generate de universalismul occidental, de ceea ce Huntington consideră „ciocnirea civilizațiilor”. Pe această linie de argumentare încă controversată, cele mai periculoase conflicte ar putea fi cele dintre popoare aparținând diferitelor entități culturale. Înăuntrul civilizațiilor au loc conflictele etnice.

Sprijinul diplomatic pe care sârbii din fosta Iugoslavie l-au primit de la ruși sau cel în armament și fonduri furnizate bosniacilor de saudiți, turci, iranieni și libieni s-au datorat înrudirii culturale, iar nu unor rațiuni ideologice, politice sau economice⁵⁰. În limbajul istoricilor, asemenea conflicte derivă din „revolta împotriva Occidentului”, din respingerea modernizării și occidentalizării, un proces care, apreciază Huntington, s-a declanșat de îndată ce a încetat „expansiunea Occidentului”.

Un evantai foarte mare de situații este inclus în raporturile civilizațiilor cu Occidentul care ia deciziile cruciale în probleme economice, influențează decisiv politica și securitatea altor regiuni sau civilizații. Controlul petrolului și accesului la acesta reprezintă exemplul cel mai edificator în acest sens.

Numeroase conflicte provin din diferențele existente între aceste civilizații și Occident și din intervenția occidentală în treburile altor civilizații.

Echilibrul modificat de putere între civilizații și statele lor de nucleu este încă o stare generatoare de situații conflictuale asimetrice. Iată motivul pentru care marile puteri încearcă să stopeze sau să întârzie dezvoltarea puterii militare convenționale și neconvenționale a țărilor de cultură islamică și sinică (chineză).

Situații politico-economice și strategice de insecuritate ce conduc, inevitabil, la conflicte asimetrice sunt generate, deopotrivă, de dominația exercitată în economie, de opresiunile și erorile regimurilor totalitare, ca și de deciziile antipopulare, antidemocratice ale unor guvernări falimentare. Foametea, sărăcia, lipsurile de tot felul stau la temelia multor situații conflictuale.

Pe aceeași durată acțională lucrează și discriminările religioase sau ideologice grave, violența, răbufnirile naționaliste la adresa unor categorii de populație, dar și elementele de ordin istoric, cu potențial conflictual latent, nemulțumirile față de statu-quo, migrările populaționale, cu modificarea echilibrului demografic, toate situațiile inflamante putând reprezenta germenii unor conflicte asimetrice importante. Instabilitatea din anumite zone ale lumii poate naște oricând conflicte de acest gen.

Pe termen scurt, unele conflicte temporare de natură etnică, declanșate spontan, sau conflictele sociale care își au izvorul în insuportabilitatea măsurilor antipopulare luate de autorități sunt situații ce conduc la conflicte asimetrice.

---

⁴⁸ Idem, p. 149.

⁴⁹ Philippe Labarde și Bernard Maris, *Doamne, ce frumos e războiul economic!*, Editura Antet, 2001, p. 14.

⁵⁰ Idem, p. 36.

5.2.Scopul politic și strategic al conflictului asimetric, obiective

Din punct de vedere politic⁵¹, conflictele asimetrice au drept scop: sporirea influenței politice într-o anumită zonă geostrategică; influențarea orientărilor politice ale statelor care controlează resurse strategice; realizarea intereselor economice în zone bogate în resurse strategice; menținerea stabilității într-o anumită zonă; sporirea angajamentului și a capacității unor aliați de a participa la acțiuni militare pe care le implică „*apărarea comună*”; sporirea influenței asupra unor guverne și elite a căror orientare politică este importantă la nivel global, regional etc.; obținerea independenței statale; restabilirea unei ordini bazate pe valorile pronationale ale religiei și tradițiilor comune; restabilirea prin forță a intereselor naționale fundamentale; realizarea egalității confesionale a populației; apărarea ordinii constituționale ș.a. Scopul strategic⁵² al conflictelor asimetrice este de a crea o situație postconflictuală care să permită negocierile de pe poziții avantajoase.

Căile de înlăptuire a scopului politico-strategic general al conflictului asimetric sunt în principal de natură nonmilitară, însoțite de o serie de demersuri politico-diplomatice, economice, psihologice, paranormale, informaționale etc.

Obiective ale conflictelor asimetrice pot fi considerate:

- separarea unor regiuni și constituirea de noi state;
- modificarea regimului politic din unele țări;
- eliberarea de sub dominația străină;
- schimbarea guvernelor sau a unor președinți de state;
- recunoașterea egalității confesionale sau menținerea acestor inegalități;
- obținerea unor privilegii;
- lichidarea unor personalități a căror activitate incomodează sau împiedică rezolvarea unor probleme;
- eliberarea unor camarazi reținuți, deținuți sau arestați;
- obținerea de răscumpărări pentru finanțarea unor acțiuni viitoare ș.a.

Totodată, printre obiectivele stabilite se află și:

- penetrarea centrelor de putere politică, socială, a mass-media;
- subminarea, aservirea economiei sau distrugerea economiei unei țări-țintă;
- implementarea unor noi sisteme de valori;
- dezagregarea autorității;
- realizarea unor contradicții și rupturi între conducătorii de stat și populație;
- modelarea societății potrivit propriilor concepții și idei.

5.3. Forțe și mijloace de acțiune specifice

Variatatea forțelor angajate în conflictele asimetrice este remarcabilă. Între acestea, se înscriu următoarele genuri de forțe:

- spioni aflați în slujba unor state sau organizații internaționale, acționând în domeniile: economic, militar, diplomatic, științific etc.;
- teroriști, ce folosesc violența în scop politic, economic, militar, etnic, religios⁵³ ș.a.;

⁵¹ De văzut abordarea scopului politic al războiului la Carl Clausewitz, în *Despre război*, București, Editura Militară, 1982.

⁵² Referiri asupra scopului politic și strategic al războiului la general-maior (r.) Corneliu Soare, în *Recitindu-l pe Clausewitz*, București, Editura Militară, 1993, p. 29.

⁵³ General Ion Pitulescu, *Al 3-lea război mondial. Crima organizată*, Editura Național, 1996, pp. 54-59.

- traficanți de arme, materiale strategice, droguri, muniții, echipament militar, care acționează în interesul propriu, al unor organizații sau state⁵⁴;
- hackeri, care încearcă să exploateze bazele sistemelor financiare, comerciale și ale pieței de capital mondiale, sparg codurile și sistemele de securitate informațională, în interes propriu, dar mai ales în cadrul unor acte teroriste, destabilizatoare, virusează, perturbă funcționarea computerelor apărării ș.a.m.d.;
- oameni de afaceri, ce se folosesc de corupție și mită pentru a manipula funcționari de stat, parlamentari, guverne, în folosul personal sau al unor state ori organizații supranaționale („elită infracțională” care coordonează marile afaceri, „infractorii gulerelor albe” care fac evaziune fiscală, concurență neloială, bancrută frauduloasă, contrabandă, deturnare de fonduri, falsificare și spălare de bani, divulgă secrete economice, acaparează parte din economia publică și privată prin jocuri de tip Caritas, de exemplu)⁵⁵;
- diplomați în slujba unor oficine străine, a unor interese destabilizatoare etc.;
- racketi, de regulă foști luptători în Afganistan sau în trupele de ocupație din Europa, care atacă la drumul mare, jefuiesc, omoară, pun în pericol ordinea socială, economia, provoacă haos, dezordine, propagă violența, teroarea, frica, practică șantajul ordinar, extorcarea de bani prin „asigurarea protecției”;
- financiareri veroși sau organizații specializate în spălarea și reciclarea banilor murdari, ce atentează la siguranța sistemului bancar național⁵⁶;
- luptători de gherilă (fracțiuni ale PKK, de exemplu, care acționează pentru independența statului kurd);
- mafioți, care desfășoară o mare diversitate de activități ilicite, fiind organizați în asociații de tip mafiot (la noi, mafia sindicală, ca liderul minerilor din Valea Jiului, Miron Cozma, care a mers până la acțiuni ce au destabilizat țara, au afectat siguranța națională, au subminat puterea de stat, sau mafia țigănească, ori mafia jocurilor de noroc)⁵⁷;
- „revoluționari” armați;
- mercenari;
- carteluri (organizații) criminale (teroriste, profesionale, etnice etc.), mișcări religioase și alte forțe non-naționale sau „gladiatori globali”, cum îi numesc soții Toffler⁵⁸;
- forțe pentru operațiuni speciale⁵⁹;
- grupuri de presiune și destabilizare a relațiilor cu alte state (formate din așa-zisi dizidenți și persecutați politic, refugiați din țara de origine pe motiv de încălcare a drepturilor omului, care fac, totodată, propagandă politică, prozelitism religios ș.a.).

Ca mijloace de acțiune specifice întrebuințate în conflictele asimetrice, se disting:

- aparatură de supraveghere electronică (sisteme de observare-cercetare prin satelit, sisteme de control electronic prin cipuri și alte componente implementate în componentele calculatoarelor electronice și ale rețelelor,

⁵⁴ Idem, p.37.

⁵⁵ Ibidem, pp.302-354.

⁵⁶ Colonel Dumitru Sava, *Războiul, de la coșmarul de ieri la misterul de azi și apocalipsa de mâine (II)*, în revista „Gândirea militară românească”, nr.4 / 1998, p.100.

⁵⁷ General Ion Pitulescu, op. cit., p.211.

⁵⁸ Alvin și Heidi Toffler, *Război și antirăzboi. Supraviețuirea în zorii secolului XXI*, București, Editura Antet, 1996, p.231.

⁵⁹ Idem, p.119.

- sisteme de comunicații-transmisiuni, Internet)⁶⁰;
- armament artizanal, inclusiv arme de distrugere în masă (nucleare, chimice, bacteriologice și radiologice);
  - explozivi plastici;
  - rachete cu rază lungă de acțiune;
  - arme în spațiu;
  - arme electrodinamice;
  - arme neletale⁶¹ (arme laser cu joasă energie, emițătoare de radiații izotropice, impulsuri electromagnetice nenucleare, microunde de mare putere, infrasunete, friabilizarea metalelor cu ajutorul lichidelor, substanțe supercaustice, tehnologii de reducere a aderenței, agenți polimerici, calmanți, ceață sufocantă, agenți antiinfracțiune, spray cu piper, dispozitive de orbire, proiectile nepenetrante, modificatori ai combustiei pentru carburatoarele autovehiculelor, substanțe urât mirositoare, generatoare acustice și de radiație⁶², emițătoare de bruiaj ș.a.);
  - tehnologia teroriștilor;
  - nanotehnologie;
  - biotehnologii aplicate (viruși, ploșnițe și viermi de computer, bombe logice);
  - mijloace de camuflaj, acoperire, ascundere, control, negare, dezinformare (mass - media, mijloacele tehnice ale acțiunilor psihologice și de dezinformare, mijloacele de influențare paranormală și biopsihosocială etc.)⁶³;
  - pentru modificarea mediului (abaterea vânturilor, declanșarea de cutremure, erupții vulcanice de la distanță, folosirea laserelor pentru a tăia o breșă în pătura de ozon de deasupra adversarului etc.)⁶⁴.

5.4. Concepția și intensitatea conflictului, atitudinea față de adversar

În general, conflictele asimetrice, ca o componentă a războiului prezentului și viitorului - ce se caracterizează prin complexitatea teatrelor de acțiuni, prin multiplicarea situațiilor de guerilă urbană, prin dozarea forței pentru a furniza un răspuns adecvat amenințărilor atipice, prin întrepătrunderea mediilor civile cu cele militare, printr-o nevoie tot mai crescută de capacități de culegere a informațiilor -, sunt concepute într-un set foarte divers de condiții, cu intensități variabile, purtate de entități generalizate, într-un univers multipolar. Ele includ: parteneri (care pot fi considerați aliați militari); adversari (cu interese și valori contrare valorilor și intereselor marilor puteri, care însă nu au mijloacele necesare de a li se opune activ acestora din urmă); renegați (folosind adesea forța și violența militară, inamici actuali și posibili ai marilor puteri); stările de necesitate (operațiuni umanitare de salvare, diferite operațiuni de pace, alte operațiuni decât războiul, dezastre naturale sau ecologice ce necesită folosirea resurselor militare)⁶⁵.

⁶⁰ Maurice Najman, *Noul război rece, manipulare, dezinformare, infiltrare*, în revista „Planeta Internet”, nr.2, ianuarie 1997, pp.34-51.

⁶¹ General de divizie (r.) dr. Gheorghe Arădăvoaice și lector universitar colonel Valentin Stancu, *Războaiele de azi și de mâine, agresiuni nonconvenționale*, București, Editura Militară, 1999, pp. 277-296.

⁶² James Adams, *Următorul – ultimul război mondial*, București, Editura Antet, 1998, pp. 161-182.

⁶³ Nathan Gardels, *Schimbarea ordinii globale*, București, Editura Antet, 1998, p. 81.

⁶⁴ Alvin și Heidi Toffler, op. cit., p. 150.

⁶⁵ General-locotenent Patrick M. Hughes, *Amenințări și provocări pe plan mondial în deceniile următoare*, Raportul prezentat, în septembrie 1999, Comisiei parlamentare a SUA, document preluat

Conflictul asimetric este conceput, astăzi și, probabil, în viitor, pe de o parte, cu întrebuintarea armelor netradiționale, a armelor neletale, iar pe de altă parte, cu folosirea armelor de foc, explozibililor, a armelor clasice, în raport cu posibilitățile de ripostă. În secolul XXI, va interveni în ecuație, evident, generația a treia de arme nucleare (cele cu emisie direcționată și selectivă de energie), folosite ca armă antispațială de state deținătoare de armă nucleară, împotriva marilor puteri ce posedă arme în spațiul cosmic, dar și armele cu plasmă.

Potrivit generalului Gordon R. Sullivan și colonelului James Dubik, tendințele în fizionomia majorității războaielor viitoare, care vor fi asimetrice, sunt:

- integrare masivă a tehnologiilor;
- realizarea unui efect mai mare;
- perfecționări în asigurarea invizibilității mijloacelor și în detectarea obiectivelor;
- volum și precizie a focului sporite;
- dispersare și letalitate crescute.

Strategii militare condecă că se va accentua tendința de demilitarizare a războiului, iar zona confruntării va fi mai mult în mediile socio-spiritual, cultural și psihologic, motivațional și afectiv, lupta ducându-se prin manipularea informațiilor, imaginilor, culturii, tradițiilor, mentalităților, intereselor, trebuințelor și așteptărilor, prin influențarea moralului, a stării de spirit și comportamentului individual și colectiv al adversarului.

Duritatea și intensitatea confruntărilor asimetrice exprimă nivelul stării conflictuale în care unele state-națiuni sau centre de putere intră în trendul integraționist. Dinamica luptei, gradul sporit de incertitudine, efectul armelor moderne creează o mare presiune psihologică asupra combatanților. Teama, groaza, starea de insecuritate, de nesiguranță generalizate, date de caracterul imprevizibil al acțiunilor, la nivelul întregii populații sau al unui segment al acesteia, reprezintă obiectivul de primă importanță al acțiunilor teroriste, modalități preferate de desfășurare a conflictelor asimetrice. Aceste sentimente sunt cultivate prin forță și amenințarea cu forța a unor cetățeni nevinovați, neimplicați în conflict, prin acțiuni derulate astfel încât să fie intens mediatizate în presa scrisă și, mai ales, audiovizuală și, prin aceasta, să intensifice frica în rândurile adversarului.

5.5.Spațiul de desfășurare

Specialiștii militari străini și români⁶⁶ împart spațiul de desfășurare a acțiunilor de luptă asimetrice în:

- spațiul global (planetar), pentru care sunt elaborate concepții strategice;
- spațiul unor zone de pe glob, inclusiv cele situate la mari depărtări între ele, unde se mențin sau promovează, și prin forța armelor, interese politice, economice, spirituale etc.;
- spațiul de interes strategic (o zonă sau regiune terestră și maritimă din vecinătatea teritoriului național);
- spațiul național.

În spațiul de luptă fluid, unde întâlnim o nouă fizionomie a războiului, dispozitivele de luptă sunt asimetrice (neliniare). Aici se desfășoară acțiuni de luptă

---

de pe Internet.

⁶⁶General de brigadă dr. Vasile Paul, *Conflictele secolului XXI. Proiecții în spațiul strategic*, București, Editura Militară, 1999, p. 39.

asimetrice, caracterizate prin descentralizare, manevrabilitate, flexibilitate, mobilitate, dispersare și utilizarea unei game largi de acțiuni terestre, aeriene, navale, cosmice, informaționale, psihologice și speciale, duse simultan la nivel strategic, operativ și tactic, continuu și în ritm alert.

Exemplul Războiului din Golf este edificator pentru un conflict asimetric, în care părțile s-au găsit într-o confruntare militară disproporționată, pe de o parte uzându-se de tehnologia cea mai sofisticată a ultimului deceniu, în spațiul de luptă integrat, iar pe de altă parte, de înzestrarea irakiană depășită și de o reacție pe potriva dotării.

5.6. Tipuri dominante de acțiune

Arsenalul acțiunilor de luptă asimetrice este deosebit de vast. Tipurile de acțiune dominante⁶⁷ sunt:

- *pe plan intern:*

- constituirea unor alianțe politice antistatale;
- diversiunea politică;
- manipularea politică;
- boicotul parlamentar;
- moțiunile de cenzură;
- grevele politice;
- absenteismul parlamentar;
- lobbismul;
- folosirea de agenți provocatori;
- agitația politică;
- fanatismul politic și religios;
- obstrucția;
- represiunea;
- segregarea;
- șantajul politic;
- iredentismul;
- trădarea de interese;
- violența politică;
- luptă de gherilă;
- corupția⁶⁸;
- fraudele în investiții, extorcarea de bani;
- evaziunea fiscală;
- falsificarea și contrafacerea biletelor bancare;
- falsificarea mărcilor de fabricație.

- *pe plan extern:*

- spionajul;
- penetrarea economică;
- sustragerea de tehnologii avansate;
- încurajarea exodului de inteligență;
- ingerința în treburile interne ale altui stat;
- propaganda ostilă pe plan internațional;

---

⁶⁷ Căpitan de rangul III Vasile Michi, *De la războiul clasic la războiul politic*, în revista „Gândirea Militară Românească” nr. 3/ 1995, p. 16.

⁶⁸ Dan Oanciu și Sorin Rădulescu, *Corupția și crima organizată în România*, Editura Continent XXI, 1994.

- blocada economică;
- embargoul total;
- boicotul economic;
- dumpingul economic și valutar;
- hacking-ul (atacul asupra infrastructurii informaționale);
- compromiterea guvernelor, personalităților;
- imixtiunea în desfășurarea alegerilor și câștigarea acestora de către partide și personalități care favorizează activitatea externă sau criminală;
- infiltrări religioase, financiare sau culturale;
- influențarea prin operațiuni psihologice, parapsihologice (manipulare mintală de la distanță)⁶⁹;
- dezinformarea;
- subversiunea;
- separatismul;
- sabotajul în scop terorist;
- conflictele intercorporatiste;
- racketering (furturi prin efracție, jafuri, șantaje, controlul traficului de droguri, jocurilor de noroc, prostituției);
- terorismul (violența, crima și distrugerile vizând oficialitățile politice și populația în general, proprietatea publică și privată; răpirile; sechestrarea de persoane, luarea de ostateci; asasinatele; mutilările; schingiuirile; deturnarea de mijloace de transport aerian, naval, rutier; atac armat împotriva persoanelor și obiectivelor; ocuparea sediilor unor instituții politice sau de stat, provocarea de explozii, incendii, avarii grave; acțiuni de comando; folosirea teroriștilor sinucigași; expedierea de colete și scrisori-capcană; tulburarea ordinii publice; contaminarea radioactivă, chimică și biologică a unor suprafețe de teren, culturi, surse de alimentare cu apă, bunuri de larg consum, a unor localități sau grupuri de oameni; narcoterorism; terorism de stat);
- provocarea de panică, dezordine, prin propagarea de zvonuri;
- traficul cu arme și materiale explozive, cu tehnică și materiale radioactive;
- intimidarea;
- amenințările asupra unor colectivități, personalități de stat, guverne;
- finanțarea de acțiuni antistatale, criminale etc.;
- contrabanda;
- divulgarea secretelor economice;
- comerțul cu copii;
- șantajul politic;
- aservirea;
- exploatarea contradicțiilor și tensiunilor interetnice și religioase, a problemelor naționale, nivelului scăzut de cultură etc.;
- manipularea deciziilor în cadrul forumurilor internaționale, pentru adoptarea de sancțiuni, constrângeri, îngrădirea libertății statului respectiv de a se manifesta ca subiect egal de drept internațional, obținerea de către agresor a mandatului de a se implica, în numele acestor organisme, în soluționarea „pașnică” a litigiilor din zonă, acordarea de „asistență”, „ajutor” pentru

---

⁶⁹ General de divizie (r.) dr. Gheorghe Arădăvoaice și lector universitar colonel Valentin Stancu, op. cit., pp. 177-194.

depășirea situației, „sprijinirea forțelor progresiste, democratice”, „apărarea drepturilor omului”, a „libertății etnice și religioase”, arbitrarea unor situații sau momente tensionate etc.;

- hărțuirea, culpabilizarea și destabilizarea instituțiilor fundamentale ale statului.

5.7. Modul de manifestare a violenței

În epoca în care „națiunile au preluat deja monopolul violenței” (Toffler)⁷⁰, în spațiul conflictelor asimetrice, aceasta este caracteristica principală a acțiunilor desfășurate. Odată cu trecerea timpului, violența pare să se acutizeze, semn că recurgerea la agresivitate este considerată încă soluția de dominare a adversarului.

De menționat că tot Alvin Toffler, în lucrarea sa „*Powershift*”, accentua, încă la începutul anilor 90: „*Capacitatea de hiperviolență, pe care o concentrau odată doar câteva națiuni, devine acum dispersată democratic, dar primejdios. Exact în același timp, natura violenței însăși suferă profunde schimbări, devenind tot mai dependentă de tehnologii intensive ale cunoașterii, ca microelectronica, materialele avansate, optica, inteligența artificială, sateliții, telecomunicațiile și simulările și software-ul evoluat*”⁷¹.

Principalele moduri de manifestare a violenței la nivelul conflictelor asimetrice sunt:

- metode asimetrice și asincrone folosite cu abilitate;
- surpriza tehnologiei, care poate conferi avantaje circumstanțiale neanticipate de marile puteri militare;
- miza pe capacitatea cantitativă, combinată cu avantajele situaționale (inițiativă, obiective limitate, linii scurte de comunicații, teren cunoscut, timp suficient de desfășurare și pregătire a pozițiilor de luptă);
- folosirea armelor de distrugere în masă, a rachetelor și a forțelor pentru operațiuni speciale;
- subversiunea și terorismul combinat;
- formarea unor capacități aeriene de apărare antiaeriană, rachete, mine de război și navale, achiziționarea de arme de distrugere în masă și rachete cu rază mai lungă de acțiune, pentru descurajarea SUA și intimidarea vecinilor (Iran);
- folosirea potențialului avansat de comandă și control, instruire, întreținere, informații secrete și cercetare-recunoaștere, de administrare, a condițiilor și circumstanțelor situaționale favorabile;
- conflictul marilor puteri militare regionale, desfășurat cu forțe „hibrid” numeroase, împotriva marilor puteri ale lumii (SUA, de exemplu), având ca suport tehnologiile letale avansate și posibilele alianțe și condiții stabilite în plan regional;
- folosirea forței și violenței militare;
- operațiuni altele decât războiul;
- traficul cu narcotice și alte acțiuni criminale cu implicații pentru securitatea națională;
- operațiuni simultane (efectul de rețea al unor sau chiar mai multor condiții și circumstanțe).

⁷⁰ Op. cit., p.265.

⁷¹ Alvin Toffler, *Powershift. Puterea în mișcare*, București, Editura Antet, 1995, p. 422.

Încheiem cercul demonstrației noastre asupra modurilor de manifestare a violenței în cadrul confruntărilor asimetrice cu o concluzie extrem de pertinentă și avizată: „*Elanul schimbării se îndreaptă spre întărirea capacităților combative de joasă intensitate cu tehnologii noi și îmbunătățite – senzori, comunicații pe bază spațială, arme non-letale și robotice. Ceea ce sugerează că noua formă de război, proprie celui de-al Treilea Val, se poate dovedi în timp la fel de puternică împotriva guvernelor și oponentilor pe scară mică, purtând un război de tip Primul Val, ca și contra armatelor de stil irakian, proprii celui de-al Doilea Val*”⁷². Pentru că „*ne pândește, așa cum aceiași autori coincid, dându-i dreptate excelentului analist strategic de la RAND CORPORATION, Carl Builder, o «terifiantă asimetrie»*”⁷³.

Capitolul 6

POSIBILE STRATEGII DE CONTRACARARE A EFECTELOR CONFLICTELOR ASIMETRICE

Strategiile de contracarare (ameliorare, diminuare, evitare, eventual și folosire) a efectelor conflictelor asimetrice se situează pe trepte importante în toate domeniile strategiilor politico-diplomatice, informaționale, psihologice, culturale și militare. Ele sunt duse prin mijloace adecvate, pe principiile unității, complementarității, surprinderii, oportunității și faptului împlinit, reproducând astfel, cum nu se poate mai bine, ceea ce înseamnă *strategii asimetrice* în mediul natural. Spunem acest lucru, întrucât este foarte important ca, în analiza strategiilor asimetrice, să ne întoarcem la acel spațiu în care ele sunt cel mai acasă: lupta genelor.

Strategia⁷⁴ este o „politică” comportamentală programată, de pildă: „Atacă adversarul! Dacă fuge, urmărește-l! Dacă ripostează, fugi tu!”. O strategie evolutiv stabilă (SES) este aceea care, o dată adoptată de toți membrii unei populații, nu poate fi depășită de nici unul dintre ei. Altfel spus, cea mai bună strategie pentru un individ depinde de ceea ce face majoritatea populației. Întrucât toți indivizii unei populații încearcă să maximizeze propriul succes, singura strategie durabilă va fi aceea care, evoluând, nu va putea fi depășită de nici un individ deviant (mutant). O dată pusă la punct o SES, ea rămâne constantă, selecția penalizând orice deviație, până ce o modificare importantă a mediului provoacă o perioadă scurtă de instabilitate evolutivă sau o oscilație a populației⁷⁵.

Așa cum s-a arătat, cazurile descrise au fost denumite lupte asimetrice. Adversarii, în aceste experimente, au fost identici din toate punctele de vedere, cu excepția strategiilor agresive adoptate. Dar, firește, un asemenea model nu există în realitate. J. Maynard Smith și G.A. Parker au studiat luptele asimetrice și au stabilit cel puțin trei tipuri de asimetrii. Prima survine când indivizii se deosebesc prin talia și abilitatea lor agresivă și când fiecare individ este capabil să evalueze capacitățile fizice ale rivalului sau în comparație cu ale sale. Al doilea tip implică o diferență între profitul obținut, în cazul victoriei, de fiecare combatant. Un mascul bătrân, cu speranța de viață redusă, are mai puțin de pierdut în urma unei răniri grave, decât un mascul tânăr care are înaintea lui o întregă viață de reproducător. O a treia

---

⁷² General de divizie (r.) dr. Gheorghe Arădăvoaice și lector universitar colonel Valentin Stancu, op. cit., p. 212.

⁷³ Idem, p.232.

⁷⁴ Dr.Mihail Cociu, *Gena egoista si strategiile sale*, Internet, www.Asimetrice.htm

⁷⁵ http://www.curentul.ro/st/st_9_10_2000_genele.htm

asimetrie apare atunci când unul dintre adversari poate face lupta să se termine mai repede. În acest caz, SES adoptată va fi „rezidentul câștigă, intrusul pierde”, selecția naturală favorizând indivizii care manifestă un comportament teritorial.⁷⁶

6.1. Strategii ale identificării

Nu este vorba de o izolare *stricto sensu*, ci de o „ieșire la mal”, adică de o ieșire din fluxul amenințărilor și influențării. Se pune totuși întrebarea: În această epocă a mondializării, mai este oare posibil așa ceva? Nu numai că este posibil, dar este (și va fi din ce în ce mai mult) și necesar. Entitățile nu-și pot pierde identitatea. Asimetrie nu înseamnă doar rupere a echilibrului, doar confruntare, conflict, război, victorie sau înfrângere.

Asimetrie înseamnă și stare, realitate, specificitate, adică neidentitate, individualitate, soluții posibile, personalitate, organizare proprie, reacție adecvată. Nu se poate trage o axă de simetrie și, pentru armonizarea lumii, ce se află în stânga trebuie obligat să fie identic cu ce se află în dreapta. Stânga și dreapta, pozitivul și negativul, sus-ul și jos-ul pot să coexiste (și coexistă de milioane de ani), iar axa care-i desparte pe unii de alții nu este altceva decât o medie sau o mediană. Adică o simplă linie.

Ieșirea din flux poate fi extrem de benefică. Elveția a ieșit din acest flux al confruntărilor cu secole în urmă și nu i-a prins rău deloc, chiar dacă, din mai toate punctele de vedere, ea se află în asimetrie cu aproape oricare țară din Europa. Și chiar dacă Elveția pare să încerce a-și armoniza strategia cu cea a Alianței și a Uniunii Europene, exemplul ei rămâne unul de mare reușită.

6.2. Strategii protecționiste

Noul regulament american FM 100-5 din 1993, care expune doctrina Bătălia Aeroterestră, are un capitol consacrat proiecției forțelor (power projection) care înglobează operații altele decât războiul (operations other than war). Este o expresie a modului cum percep americanii această nouă realitate creată după Războiul Rece și care se caracterizează prin proliferarea confruntărilor urbane, a conflictelor etnice și religioase, a crimei organizate, a traficului de droguri. Este necesar să se intervină rapid pentru protecția forțelor americane și, în același timp, pentru stabilizarea situației și impunerea păcii. Obiectivele acestui tip de proiecție a forțelor se referă la:

- protecția și susținerea forțelor armate ale SUA pretutindeni în lume;
- protecția împotriva armelor de distrugere în masă;
- câștigarea războiului informațional;
- aplicarea unor lovituri rapide și precise;
- dominarea completă și indiscutabilă a spațiului de confruntare.

Strategia asimetrică americană se bazează pe înaltă tehnologie, acțiuni rapide, război non-contact, supremație cosmică, aeriană și maritimă, supremație informațională și pierderi zero.

Această strategie este continuarea, mai exact, materializarea unei politici de intimidare ofensivă a regimurilor ostile și de impunere a unui comportament în conformitate cu interesele americane, ale aliaților sau ale comunității internaționale. În acest sens se înscrie și inițiativa de contra - proliferare, care, începând cu mandatul președintelui Clinton (dar și acum), are ca obiectiv să nu permită accesul

⁷⁶ http://www.curentul.ro/st/st_9_10_2000_genele.htm

Lumii a treia la tehnologia modernă, evident, în scopul protecției militarilor americani care acționează pe aceste teritorii și a țărilor occidentale. La acea vreme au fost identificate patru amenințări principale:

- proliferarea armelor nucleare și a celor de distrugere în masă;
- emergența puterilor regionale amenințătoare;
- amenințările economice;
- amenințările provenite din destabilizarea fostei Uniuni Sovietice.

Noua politică introduce, pe lângă funcția de prevenire, bazată pe diplomație, și pe cea asigurată de noi capacități militare care să facă față noilor tipuri de amenințări. Aceasta înseamnă militarizarea politicii de contra-proliferație (noi arme cu putere de pătrundere sporită pentru lovirea instalațiilor subterane, pentru lovirea rachetelor mobile și apărarea antirachetă).

Celelalte componente ale acestei politici se referă la prevenirea surprinderii și la întărirea colaborării internaționale cu partenerii.

Există însă o politică și, respectiv, strategii de protecție a forțelor și de cealaltă parte a mediei sau medianei. Fiecare țară, indiferent unde s-ar afla și în ce tabără s-ar situa, trebuie să-și ia măsuri pentru protecția forțelor și valorilor sale și apărarea sau impunerea intereselor proprii. Aceste componente deopotrivă ale politicii și ale strategiei sunt numeroase și țin de particularitățile fiecărei țări. Ele țin de realităților momentului, dar și de tradiții și de un anumit mod de a percepe, evalua și prognoza situațiile conflictuale la orizontul de așteptare.

6.3. Strategii de coalizare

Lumea se polarizează din ce în ce mai mult. De o parte se află forța banului și a înaltei tehnologii, de cealaltă – sărăcia și dependența din ce în ce mai pronunțată de efectele (îndeosebi secundare sau colaterale) ale aceste înalte tehnologii. Cu alte cuvinte, lumea a fost, este și va fi asimetrică. Numai în lumea cristalelor există simetrie. Asimetria lumii este conflictuală, chiar dacă nu totdeauna ea este producătoare de conflicte. Naționalismele și fundamentalismele sunt considerate principalele surse de amenințare. Dar ele însele sunt produse ale asimetriei lumii și, ca atare, ne învârtim într-un cerc vicios. Socialismul real a eșuat, iar rețetele capitalismului, a celui care reprezintă fundamentul valorilor occidentale, nu permit acestor țări din lumea fostă comunistă sau din lumea a treia să-și rezolve marile probleme. Confruntarea Nord – Sud se continuă. Țările dezvoltate vor să-și mențină cu orice preț nivelul ridicat al vieții și avantajele pe care le-au dobândit. Unele mișcări și unele țări din lumea a treia se opun. Iată sursa unor tensiuni care vin din realități asimetrice. Iar acestea nu pot fi soluționate decât tot prin mijloace și strategii asimetrice.

Deci nu numai țările lumii a treia sunt vinovate de proliferarea unor conflicte asimetrice. Rădăcinile acestor conflicte (care, în majoritatea lor se desfășoară în aceste țări) se află ancorate profund în inegalitățile economice, sociale, politice și istorice. Soluțiile trebuie căutate deci aici. Cele militare vor crea doar impresia că s-a rezolvat. Când este vorba de raporturile între aceste două lumi – o lume a fostelor colonii, a țărilor sărace și una a țărilor supertehnologizate, care au trecut deja la societăți de tip informațional -, nu se poate face abstracție de decalaje, de interese, de sursele conflictuale reale, unii mergând în sus, alții în jos.

Și atunci mereu vor fi linii de separație, baricade, coaliții de state și alianțe. Statele se vor coaliza nu neapărat pentru a ataca, pentru a impune, ci mai ales pentru a-și asigura stabilitatea necesară, pentru a se afla la adăpost, pentru a fi nu

atât de partea celui mai puternic, cât de partea celui mai puțin vulnerabil, celui mai stabil. Majoritatea țărilor ca nu au interese globale se coalizează pentru a-și asigura stabilitatea, pentru a contracara efectele asimetriilor agresive, pentru a face față amenințărilor cărora, singure, nu le-ar putea rezista. Candidaturile țărilor din Centrul și Estul Europei la Uniunea Europeană și NATO nu vizează realizarea unei forțe care să domine lumea, ci obținerea unui orizont de siguranță strategică, de stabilitate absolut necesar pentru rezolvarea problemelor proprii și pentru asigurarea unui nivel de viață acceptabil cetățenilor. Manwaring notează: „consecințele unei instabilități amenințătoare în mediul internațional pot să fie foarte importante, dar este vorba doar de un simptom, nu de o amenințare în sine. Amenințarea în sistemul contemporan rezultă mai degrabă din lipsa de înțelegere deopotrivă a cauzelor instabilității și a manierei și mijloacelor cu care se tratează conflictele care rezultă din manifestările variate ale dezechilibrelor politic, economic, social și militar.”⁷⁷ Pentru că țările puternice au participat la astfel de conflicte neconvenționale, dar nici unul nu s-a desfășurat pe teritoriul lor și, de aceea, n-au cum să înțeleagă (din toate punctele de vedere) filosofia acestor conflicte, ci doar pe cea a punctului de vedere propriu.

Argumentul este înainte de toate tehnic. Epoca telecomunicațiilor și a mijloacelor de transport moderne permite celor care posedă astfel de mijloace să aibă o viziune globală veritabilă, de vreme ce acestea sunt deținute și controlate de un mic grup de privilegiați, de norocoși⁷⁸. Dar ele nu se pot închide multă vreme în propriul lor sistem privilegiat și, de acolo, să rezolve prin forță orice tendință revendicativă din partea țărilor lumii a treia. Din ce în ce mai mult, lumea devine multipolară, economia se mondializează, natura conflictelor se schimbă, informația pătrunde peste tot, iar lumea devine interdependentă.

6.4. Strategii de neutralitate

Neutralitatea nu este o strategie, ci o politică. Se pare că, astăzi, o politică de neutralitate nu mai poate fi posibilă sau, în orice caz, nu mai este benefică. Într-o lumea interdependentă, nimeni nu se izolează. Inclusiv Elveția dezbate de câțiva ani ideea ieșirii din neutralitate și alinierea la Uniunea Europeană. Totuși, în ceea ce privește prevenirea confruntărilor asimetrice, considerăm că poate fi adoptată și a astfel de politică, respectiv, o astfel de strategie. Cel puțin pe plan politic și pe plan militar. Strategiile de neutralitate au drept concept fundamental *neangajarea* și chiar *neimplicarea*. Neangajarea este nu doar o opțiune, ci și un act de decizie care se dorește a fi respectat de comunitatea internațională, precum și de grupările de forțe posibil a se confrunta. În acest sens, strategiile de neangajare vizează, în primul rând, transmiterea unui semnal de neutralitate, de neimplicare în marile confruntări ale mileniului, ceea ce este foarte puțin credibil. Totuși, și așa ceva este posibil. Aceasta presupune un anumit tip de strategie economică, de strategie informațională, de strategie culturală și, evident, de strategie militară, care să opereze nu cu concepte de angajare în confruntare, ci cu concepte de neangajare, care pot să însemne izolare, restricționare sau colaborare limitată. Strategiile de neangajare trebuie să demonstreze neimplicarea în dispute, preocuparea pentru colaborare, precum și acțiunea predominant pozitivă în relațiile internaționale. Or, în asprul și inevitabilul proces de mondializare, astfel de strategii nu sunt nici recomandabile, nici utile și nici posibile.

---

⁷⁷ Max Manwaring, în E.G. Corr, St. Sloan, op. cit.

⁷⁸ 45 Martin van Creveld, *On Future War*, Londres, Brassey's, 1991.

Capitolul 7

AMENINȚĂRI (RISCURI) ASIMETRICE. CONSECINȚE ÎN PLANUL SECURITĂȚII ȘI APĂRĂRII NAȚIONALE

7.1. Pericol, amenințare, risc

Într-o lume atât de dinamică, se ivesc pericole la tot pasul. S-ar putea spune că pericolul este una din caracteristicile societății moderne, el fiind direct proporțional cu progresul. Posibilitatea accidentului de automobil, spre exemplu, a crescut direct proporțional cu viteza acestuia, evident, aplicându-se la calculul riscului coeficientul diminuant dat de sistemele de securitate a circulației și de calitatea din ce în ce mai bună a drumurilor. Cu alte cuvinte, societatea modernă, cu toate măsurile de securitate care se iau, este caracterizată de recrudescența și diversificarea pericolului. Cu atât mai numeroase sunt pericolele din domeniul confruntărilor armate. Aici tehnologia a evoluat incredibil, iar armele de distrugere în masă și sistemele de arme de mare precizie, ca și reacțiile neconvenționale împotriva acestora, vulnerabilizează și mai mult societatea umană, mențin la cote alarmante pericolul de război. Pericolele sunt percepute de societate ca amenințări, provocări și, în apropierea lor nemijlocită, adică în acțiune, ca riscuri. Risc înseamnă amenințare directă și asumată. Riscurile cele mai mari ale societății moderne sunt, în cvasitotalitatea lor, de natură asimetrică.

Ele cuprind întreaga sferă a activității umane și-l însoțesc pe om în aproape tot ce face. Cu cât lumea se diversifică și se ierarhizează, cu atât mai numeroase și mai acute devine amenințările de tip asimetric. Pentru că asimetrie înseamnă DIFERENȚĂ, adică posibilitate de a acționa diferit și de a reacționa diferit, cu scopul de a surprinde, a distruge, a câștiga inițiativa strategică și libertatea de acțiune și, în consecință, de a învinge.

„În 1997, conceptul de amenințare asimetrică se bucură de o mare atenție, într-un document oficial american precizându-se: *«Dominația SUA în domeniul militar convențional poate încuraja adversarii noștri să folosească [...] mijloace asimetrice pentru a ataca forțele și interesele noastre în lume și pe teritoriul american»*⁷⁹.

Chiar dacă strategiile asimetrice sunt vechi de când lumea, riscurile de tip asimetric au, în epoca actuală, noi configurații. „Într-un document întocmit de un grup special desemnat de Congresul american să evalueze problemele apărării pe termen lung se preciza: *«Putem presupune că inamicii și adversarii noștri viitori au tras învățăminte din Războiul din Golf. Este puțin probabil că ei se vor confrunța cu noi, cu arme convenționale, formațiuni blindate masive, forțe aeriene superioare, flote navale proprii, în toate aceste domenii SUA fiindu-le net superioare. În schimb, ei vor căuta noi modalități de atacare a intereselor noastre, forțelor noastre și cetățenilor noștri. Ei vor găsi căi și modalități de combinare a tăriei lor împotriva punctelor noastre slabe»*⁸⁰.

Majoritatea documentelor și studiilor care abordează problematica asimetriei strategice definesc amenințările și riscurile asimetrice în aceeași manieră, ca diferențe, ca pericole și riposte felurite, în genere neconvenționale. În documentul intitulat **Strategia militară a României** se arată: *„Riscurile asimetrice cuprind acele*

⁷⁹ General de brigadă dr. Vasile Paul, *Asimetria strategică*, Observatorul militar, nr. 18 (8 – 14 mai 2001).

⁸⁰ Idem

*strategii sau acțiuni deliberat îndreptate împotriva statului român, care folosesc procedee diferite de lupta clasică, vizând atacarea punctelor vulnerabile ale societății civile, dar care pot afecta direct sau indirect și forțele armate. Ele se referă la: expansiunea rețelelor și activităților teroriste; proliferarea și diseminarea necontrolată a tehnologiilor și materialelor nucleare, a mijloacelor de distrugere în masă, a armamentelor și a altor mijloace letale neconvenționale; războiul informațional; izolarea României în societatea globală, bazată pe informație, din cauza lipsei infrastructurii specifice. Astfel de riscuri includ întreruperea fluxului esențial de informații, propagarea unei imagini deformate privind societatea democratică românească, modul de respectare de către România a tratatelor sau acordurilor internaționale, limitarea accesului la resursele strategice, degradarea mediului și existența în proximitatea frontierelor naționale a unor obiective cu un grad ridicat de risc.*⁸¹

7.2. Tipologia amenințărilor (riscurilor) asimetrice

Amenințările (riscurile) asimetrice nu au aceeași configurare pentru toată lumea. De aceea, ele se cer privite și analizate diferențiat, în funcție de condițiile concrete, de opțiunile strategice și de forțele care sunt sau pot fi angajate în confruntare. Lumea este diversificată și, ca atare, și posibilitățile de acțiune sau de ripostă sunt diferite (*Anexa nr. 3*). Riscurile de natură asimetrică, în viziunea Statelor Unite ale Americii, sunt, în mare parte, diferite decât cele pe care le au în vedere, spre exemplu, statele din lumea a treia. Diferența de tehnologie, de civilizație, de condiții concrete, de posibilități și, evident, de mentalitate se exprimă, în primul rând, în strategiile de confruntare, în ceea ce numim *asimetrie strategică*. Se realizează astfel o anumită relație amenințare (risc) – ripostă asimetrică, ofensivă asimetrică - apărare, care, probabil, va domina tipologia conflictelor din acest început de mileniu. Tipologia amenințărilor (riscurilor) de natură asimetrică impune o nouă evaluare a spațiilor de interes strategic și a filosofiei confruntării, întrucât lumea s-a schimbat radical și, în pofida globalizării economiei și informației, ea rămâne extrem de diferită și de contradictorie.

7.3. Consecințe în planul securității și apărării naționale

Singura țară care a făcut o analiză serioasă a amenințărilor asimetrice și a elaborat o filosofie a confruntării în acest spațiu guvernat de un sistem de ecuații din zona probabilităților condiționate este America. Statele Unite, în *Viziunea Strategică 2010* și în *Viziunea Strategică 2020*, lansează cinci concepte care țin de asimetria strategică: *dominare a întregului spectru de misiuni, manevră dominantă, angajare de precizie, accentuare pe logistică, protecție multidimensională*⁸².

Aceste cinci concepte formulate de americani reprezintă o adevărată revoluție în domeniul filosofiei confruntărilor. Este, desigur, o viziune strategică dinspre o superputere mondială spre acele zone care prezintă, pentru SUA și pentru unele țări occidentale, un spațiu de proliferare a riscurilor asimetrice. Atacul terorist de la 11 septembrie 2001 asupra Statelor Unite confirmă această viziune și se constituie într-un nou și tragic argument în favoarea asimetriei strategice.

⁸¹ *Strategia Militară a României*, <http://www.mapn.ro/mapn/strategiamilitara.htm#factori>

⁸² General de brigadă dr. Vasile Paul, *Asimetria strategică*, în *Observatorul militar*, nr. 18 (8 – 14 mai 2001).

Așadar, confruntările prezentului și cele ale viitorului se înscriu în acest spectru foarte larg în care este posibil aproape orice. De aceea, atât evenimentele recente, cât și evoluția situației strategice din ultimul deceniu impun o reconsiderare a strategiei de securitate și strategiei militare, în sensul formulării tranșante a amenințărilor și riscurilor de natură asimetrică și a modalităților corespunzătoare de contracarare a acestora.

Este puțin probabil ca, cel puțin pe termen apropiat, România să fie atacată de formații masive de avioane, tancuri, de trupe de infanterie și de nave de război, în sistemul clasic, eventualitate pentru care ne-am pregătit ani și ani. Atacurile asupra țării noastre, care n-au lipsit niciodată, sunt acum mult mai numeroase și de desfășoară în tot spectrul de confruntări, de la cele informaționale, la cele psihologice, de la agresiunea criminalității și degradării condiției umane la discreditarea valorilor naționale.

De aceea, primul concept formulat de americani – cel de *dominare a întregului spectru de misiuni* – trebuie tradus în strategia securității naționale prin ceea ce numim *capacitate de cunoaștere permanentă a situației și de flexibilitate opțională*. E foarte greu ca România să cucerească și să mențină inițiativa strategică, mai ales în zona confruntărilor asimetrice, dar este foarte posibil să cunoască și să evalueze în permanență amenințările și riscurile reale și, în funcție de situație, să opteze pentru un sistem de acțiuni și de reacții corespunzătoare posibilităților noastre.

În acest sens, în elaborarea (perfecționarea) strategiei securității naționale, trebuie pus accent pe strategiile informaționale, pe optimizarea activității de culegere a datelor și informațiilor, pe analiza lor și desprinderea concluziilor necesare pentru prevenirea surprinderii și zădărnicierea acțiunilor de punere a României în fața faptului împlinit. *Manevra dominantă*, pentru România, în acest sens, trebuie s-o constituie un complex de măsuri inteligente prin care să se urmărească îmbinarea acțiunilor diplomatice cu cele de coalizare a forțelor în vederea realizării unui glacis de stabilitate și de securitate reală în spațiul nostru de interes strategic. *Participarea României la acțiunile de menținere a păcii, la lupta împotriva terorismului și criminalității și integrarea țării în NATO și în Uniunea Europeană* sunt elementele-cheie ale acestei manevre dominante.

Un rol deosebit în elaborarea strategiilor asimetrice îl are conceptul de *angajare*. Pentru americani, spre exemplu, angajarea înseamnă proiecția forțelor la mare distanță, intervenția promptă, cucerirea inițiativei strategice în spațiul aerian, cosmic și informațional și aplicarea unor lovituri cu sisteme de arme de mare precizie. Pentru noi, angajarea înseamnă *cunoaștere perfectă a situației, a tuturor variantelor de acțiune, a posibilităților reale de asociere (pentru că, astăzi, pe această planetă, nici un stat nu mai e singur), sisteme de prevenire, de descurajare, de dezamorsare a tensiunilor și, în ultimă instanță, de ripostă*.

Oricum, amenințările de natură asimetrică reclamă un efort *multidimensional*⁸³ de evaluare și de optimizare a reacției, de reducere la minimum a vulnerabilităților și de creare a unui spațiu mai larg de acțiune, care să cuprindă componente economice, financiare, informaționale, culturale, de păstrare a ordinii publice și a ordinii interne constituționale, diplomatice și, în ultimă instanță, militare.

Un concept deosebit de interesant pentru asimetria strategică este cel de *protecție a sistemelor de valori, a cetățeanului, a instituțiilor statului de drept și a forțelor*. Având în vedere că, în categoria amenințărilor (riscurilor) asimetrice intră cam tot ce nu este convențional, toată gama de agresiuni atipice îndreptate împotriva

⁸³ General de brigadă dr. Vasile Paul, *Asimetria strategică*, în Observatorul militar, nr. 18 (8 – 14 mai 2001).

tuturor societăților, de la cele ale lumii a treia până la cele informaționale, tot arsenalul de mijloace pentru crearea de dependențe, de dezordini favorabile ascunzișurilor lumii interlope, lumii revanșarde și unui mare număr de profitori, protecția împotriva lor trebuie să fie activă, permanentă și ofensivă.

Ziarul „Le monde“ din 2 octombrie 2001 arată că „secretarul american pentru apărare, Donald Rumsfeld, sublinia, în raportul său asupra revizuirii apărării (QDR) că atentatele fac necesară protecția împotriva amenințărilor «asimetrice» care vin din partea statelor «vagaboande» sau a unor grupuri teroriste, dotate sau care vor să se doteze cu arme de distrugere în masă (chimice, biologice, nucleare și ale ciberrăzboiului) și cu rachete balistice. «Războiul adus în mod brutal pe malurile râurilor Americii de forțele răului și terorii» confirmă, după cum spune ministrul american, orientările strategice după numirea sa la Pentagon, «în special insistența asupra apărării teritoriului, pregătirea pentru a face față amenințărilor asimetrice și nevoii unor noi concepte de descurajare»⁸⁴.

Capitolul 8

CERINȚE OPERAȚIONALE PRIVIND STRUCTURA ARMATEI ROMÂNIEI PENTRU CONTRACARAREA AMENINȚĂRILOR (RISCURILOR) ASIMETRICE

Din elementele prezentate, este evident că armatele moderne, implicit Armata României, trebuie astfel structurate și pregătite pentru a face față, în plus față de confruntările militare pentru care au fost proiectate până în prezent, unor provocări noi, cu totul diferite față de accepțiunea actuală a sintagmei „lupta armată”. Aserțiunea noastră se bazează atât pe actualele evoluții ale fenomenului război, cât, mai ales, pe schimbarea fizionomiei, conținutului, formelor, procedeele și mijloacelor de ducere a acestuia. În plus, decalajul tehnico-științific existent între unele state și armate care ajung în situația de confruntare militară obligă la adoptarea unor căi, forme și metode de contracarare a acțiunilor agresive/de apărare ale părții adverse. Pentru că asimetria strategică proprie confruntărilor militare ale viitorului obligă, ca și până în prezent, la o capacitate operațională a forțelor armate menită să contracareze noile provocări ale câmpului de luptă.

Evoluțiile actuale și de perspectivă ale științei și artei militare sunt dependente, în mare măsură, de schimbările produse în conținutul misiunilor de luptă ale diferitelor forțe și structuri militare. Din această perspectivă, extinderea gamei riscurilor, amenințărilor și agresiunilor la adresa securității statelor, precum și apariția noilor actori și a noilor procedee, induse în câmpul de luptă modern, implică o viziune nouă în proiecția structurilor și misiunilor armatelor viitorului. Relevantă, în acest sens, este observația care nu mai are nevoie de demonstrații științifice că, în perioada postbelică, ponderea misiunilor clasice, specifice luptei armate în accepțiunea ei consacrată, începe să piardă teren în fața misiunilor noi, presupuse de realizarea securității colective (misiuni de menținere, impunere, construcție a păcii etc.). În același context, este de remarcat că forțele militare sunt chemate să rezolve situații cu totul noi, cum sunt cele produse, de pildă, de actele de terorism, ceea ce obligă armatele moderne să-și adapteze principiile, misiunile și procedeele de acțiune la noile provocări ale câmpului de luptă. Decizia factorului politic de angajare a forțelor armate în soluționarea acestor situații, ca formă decisivă de restabilire a

---

⁸⁴ *Le monde*, 2 octombrie 2001.

ordinii de drept, constituționale și democratice, implică, așadar, mutații corespunzătoare în domeniul întrebuirii armatelor, obligând la reformularea cerințelor operaționale care determină structurarea acestora.

În viziunea noastră, procesul de adaptare a structurilor militare la imperativul participării la conflicte asimetrice implică, în mod obligatoriu, îndeplinirea, cel puțin, a următoarelor **principii**:

- crearea unor structuri luptătoare, de execuție, apte să îndeplinească o gamă variată de misiuni;

- realizarea, conceptual și pragmatic, a unor comandamente operaționale întrunite în accepțiunea actuală de tip CJTF – capabile să conducă acțiuni, inclusiv în cadru multinațional, pe timpul participării la confruntări asimetrice;

- realizarea unui cadru legislativ adecvat, care să permită participarea forțelor armate la confruntări de acest gen.

Pornind de la necesitatea remodelării armatelor moderne, astfel încât acestea să fie capabile a îndeplini eficient misiuni în cadrul unor conflicte asimetrice, de tipul celor menționate în prezentul studiu, dar luând în considerare caracterul prospectiv-evolutiv al acestora în perspectiva previzibilă, în urma analizei întreprinse, am identificat unele cerințe operaționale privind structura Armatei României, circumscrise următoarelor domenii, astfel:

1. - flexibilitate organizațională;
2. - modularitate structurală;
3. - structuri specializate optime de contracarare specifică;
4. - structuri-nuclee apte să le genereze, la nevoie, pe cele necesare susținerii efortului de contracarare specifică;
5. - tehnologii performante;
6. - structuri de conducere de tip CJTF;
7. - crearea cadrului legislativ necesar.

Prezentăm câteva considerații privitoare la aceste cerințe operaționale.

8.1. Flexibilitatea organizațională

Această cerință operațională a constituit, de-a lungul istoriei militare, un principiu călăuzitor în proiectarea armatelor în timp de pace, gândirea planificatorilor militari vizând nevoile vremurilor de război. A fost și cazul României, care, în pofida prevederilor tratatelor internaționale și a constrângerilor financiare din diferite regimuri politice ce s-au perindat la conducerea statului, prin specialiștii săi militari, a reușit să identifice soluțiile necesare asigurării flexibilității organizaționale a structurilor militare. Această abilitate a permis ca, în caz de necesitate, să fie conservate resursele material-financiare și umane necesare operaționalizării, în timp oportun, a structurilor militare cerute de efortul de război solicitat la un moment istoric dat. Situația existentă în Armata României în perioadele dinaintea celor două războaie mondiale, ca și în perioada postbelică, este relevantă în acest sens.

Important, însă, este cum poate fi realizat acest imperativ în prezent pentru perspectivă și, mai ales, în contextul unui dinamism fără precedent al mediului de securitate de interes, al evoluției riscurilor, amenințărilor și a agresiunilor la adresa securității naționale, în special, în contextul creșterii caracterului asimetric al unei eventuale confruntări în care ar putea fi implicat statul român.

Apreciem că **flexibilitatea organizațională** reprezintă capacitatea structurilor militare de a se modela și redimensiona, oportun și eficient, în raport cu cerințele formulate de strategiile de securitate națională și, respectiv, militară a României

pentru a răspunde riscurilor, amenințărilor și agresiunilor din mediul de securitate în care trebuie să acționeze. Aceasta implică, în același timp, capacitatea de îndeplinire a unei game diverse de misiuni, dispunând de o înzestrare și pregătire corespunzătoare, adaptabile la realitățile câmpului de luptă modern. Dincolo de această definiție generală, însă, trebuie identificate soluțiile concrete de aplicat pentru a asigura flexibilitatea structurilor create din timp de pace pentru situații de criză și război, cu luarea în considerare a caracterului asimetric al confruntărilor militare ale viitorului.

Rezolvarea acestei ecuații trebuie să aibă la bază, în viziunea noastră, două repere fundamentale: soluțiile adoptate de armatele moderne, posesoare ale unei experiențe și ale unor informații cuprinzătoare asupra evoluțiilor fenomenului politico-militar pe termen mediu și lung, precum și condițiile concrete în care ființează statul român. Corelarea concluziilor rezultate din această analiză trebuie să conducă la formularea și aplicarea unor principii stabilite în proiectarea forțelor și în structurarea acestora, astfel:

- stabilirea unei ponderi echilibrate a categoriilor de forțe: forțe terestre, aeriene, navale și crearea, în contextul creșterii amenințărilor asimetrice, a unei categorii distincte de forțe, cele speciale – fie independente, fie în structura fiecărei categorii de forțe ale armatei;
- operaționalizarea unui sistem funcțional, care să asigure ridicarea graduală a capacității de luptă la toate nivelurile ierarhice, astfel încât, în raport cu escaladarea unui conflict (asimetric), să fie conservată o cantitate suficientă și calitativ eficientă de forțe capabile să contracareze orice amenințare sau agresiune militară, materializată într-un număr corespunzător de comandamente, mari unități și unități luptătoare și logistice, care să susțină efortul de război, în cadrul fiecărei categorii de forțe;
- stabilirea unui raport corespunzător între forțele active și forțele teritoriale, asigurând premisele necesare pentru optimizarea procesului de amplificare a forțelor operaționale apte de acțiuni militare, în caz de necesitate;
- asigurarea unui grad sporit de mobilizare și generare a forței, astfel încât să existe posibilitatea reală de a face față unei amenințări neprevăzute și de a asigura rezerva necesară în condițiile existenței unui interval de timp mai îndelungat de avertizare;
- crearea unor structuri organizatorice, capabile de cooperare cu armatele statelor membre ale NATO, îndeosebi pentru forțele stabilite să participe la operații conduse de NATO și/sau UE;
- realizarea unui nivel corespunzător al interoperabilității operaționale, tehnice și logistice cu forțele multinaționale, alături de care pot acționa în misiuni conduse de NATO/UE;
- realizarea unei capacități informaționale și de evaluare a situațiilor tactice, operative și strategice a riscurilor, amenințărilor și agresiunilor;
- crearea unei protecții multidimensionale a forțelor/obiectivelor și asigurarea unui grad ridicat de autonomie în teatrul de operații;
- existența unui sistem logistic specializat, flexibil și interoperabil, menit a asigura autonomia acțiunilor și complementaritatea eforturilor în câmpul de luptă;
- realizarea unei infrastructuri adecvate pentru desfășurarea acțiunilor militare.

În afara acestor principii, fără de care nu se poate realiza flexibilitatea

organizațională a structurilor militare, considerăm că aplicarea lor presupune, în mod necesar, identificarea soluțiilor care să asigure, în timp oportun, crearea acelor structuri de conducere și execuție (luptătoare) cerute de rezolvarea unei situații sau alteia la un moment dat.

Și dacă dintr-o brigadă este ușor să constituim un batalion, cu toate facilitățile necesare îndeplinirii unei misiuni, inclusiv într-un conflict asimetric, problema este să reușești ca, pe structura unui batalion, să poți constitui o brigadă - cu tot ceea ce aceasta are nevoie - , pentru a îndeplini o misiune dată. Fără a fi o exagerare, această ipoteză trebuie să devină, în caz de necesitate, o posibilitate reală.

Această manieră de proiectare a structurilor poate, realmente, determina sporirea capacității de reacție a structurilor Armatei României în acțiuni de contracarare, inclusiv a riscurilor și amenințărilor asimetrice.

8.2. Modularitate structurală

Consacrat, îndeosebi, în perioada postbelică, principiul modularității structurilor organizaționale din domeniul militar decurge din cerința realizării flexibilității organizaționale și a fost impus de nevoia constituirii ad-hoc a unor structuri reclamate de multiplicarea misiunilor și de imperativul soluționării operative a unor situații de criză sau război.

Principiul enunțat constă, în principal, în crearea și existența unor structuri militare, de conducere sau execuție care dispun de pregătirea necesară translatării lor dintr-o structură în alta, dispunând de abilitățile cerute pentru realizarea interoperabilității și integrării într-un sistem de luptă creat pentru soluționarea unei situații noi.

Acest principiu răspunde, pe de o parte, implicațiilor reducerii efectivelor militare - în care structurile militare sunt de dimensiuni mai mici, dar trebuie să fie mai mobile, suple, active și adecvate unui mediu de securitate nou, în continuă schimbare, capabil de o ripostă optimă -, iar pe de altă parte, principiul poate oferi soluții în aplicarea noului concept CJTF, de creare și dezvoltare a capacităților de acțiune integrată.

Principiul enunțat presupune existența la toate nivelurile ierarhice (strategic, operativ și tactic) și pentru fiecare categorie de forțe și gen de armă a unor structuri de comandă și luptătoare în măsură a participa la îndeplinirea unei game variate de misiuni. Modularitatea structurilor oferă oportunitatea de proiecție și generare a unei forțe în măsură să facă față unor amenințări neprevăzute și de a asigura rezerva necesară pentru un timp îndelungat de avertizare și a unui efort militar susținut.

Totodată, aplicarea și realizarea cerințelor principiului modularității structurilor militare românești este de natură să asigure compatibilitatea cu structurile similare NATO, dar în strânsă relație cu resursele și necesitățile interne ale României, asigurându-se, în același timp, optimizarea posibilităților de cooperare cu module și structuri existente în armatele statelor membre ale Alianței.

Apreciem că realizarea cerințelor principiului analizat este oportună din perspectiva modernizării structurale și operaționalizării forțelor, asigurându-se astfel un nivel corespunzător al interoperabilității operaționale tehnice, logistice și administrative, atât între categoriile de forțe ale Armatei României, cât și între acestea și armatele statelor membre ale NATO.

8. 3. Structuri specializate optime de contracarare specifică

Restructurarea și modernizarea Armatei României presupune, în mod necesar, realizarea unor structuri specializate, capabile să răspundă cerințelor câmpului de luptă modern, potrivit noilor riscuri și provocări ale modului de securitate actual și din perspectiva previzibilă. Și dacă coexistența tipurilor clasice de agresiune cu cele moderne obligă la menținerea unor structuri și proceduri clasice, este evidentă necesitatea creării și pregătirii unor structuri specializate, capabile să contracareze noile tipuri de agresiuni și forțe angajate în acțiunile militare ale viitorului.

Fără îndoială că implicarea armatelor în soluționarea diferendelor viitorului este o problemă politică. Deciziile politice vor trebui, însă, urmate de măsuri în consecință în domeniul militar. Prin urmare, este de așteptat ca implicarea forțelor militare în soluționarea conflictelor interstatale sau interorganizaționale să determine crearea unor structuri noi, altele decât cele cunoscute până în prezent, capabile să contracareze acțiunile ostile îndreptate împotriva securității și apărării naționale ale statelor naționale sau organizațiilor colective de securitate. Terorismul, ca fenomen și formă acută și actuală de amenințare, de exemplu, cere astfel de structuri.

Important de reținut este că crearea și eficiența unor astfel de structuri implică, în afară de cheltuieli, o nouă filozofie a întrebuintării forțelor armate, adică structurare, pregătire și conducere adecvate noului mediu de securitate

Realizarea acestui deziderat ar însemna, însă, în plan conceptual și pragmatic, un plus de aport al României la eforturile întreprinse pe plan mondial la realizarea unui climat de securitate colectivă.

Spre exemplificare, având în vedere creșterea complexității mediului de securitate și în consonanță cu structurarea armatelor moderne, considerăm că se impune crearea, în cadrul Armatei României, a unei noi categorii de forțe - forțele speciale -, pregătite și înzestrate corespunzător, care să cuprindă elemente din toate actualele categorii de forțe ale armatei. Ele vor trebui astfel proiectate, încât să îndeplinească misiuni cu caracter deosebit, pe timp de pace, în situații de criză și la război, aducând un plus de calitate și eficiență modalităților de contracarare a noilor provocări ale câmpului de luptă modern.

8. 4. Structuri - nuclee

Principiu sau indicator important al capacității României de susținere a unui efort militar credibil, constituirea unor structuri-nuclee capabile să amplifice potențialul cerut într-o situație de criză sau război reprezintă un element ce va trebui exploatat în consecință într-o etapă istorică în care diminuarea forțelor armate este o modă. Creșterea ponderii conflictelor asimetrice în cadrul evoluției fenomenului militar internațional obligă la crearea și pregătirea unor structuri-nuclee capabile să facă față oricăror tipuri de agresiuni.

Procesul este deosebit de complex și dinamic, implicând măsuri organizatorice, din timp de pace, care să asigure operaționalizarea oportună, în situații de criză sau la război, a structurilor de conducere și execuție necesare îndeplinirii obiectivelor propuse prin strategiile de securitate și apărare națională proiectate.

Acest proces presupune conservarea resurselor materiale și umane necesare proiectării, în caz de nevoie, a forței capabile să rezolve situațiile apărute într-o circumstanță sau alta, ceea ce necesită responsabilități distincte pentru fiecare

component al lanțului de comandă și decizie politico-militară. Câte structuri - nuclee și care este mecanismul de operaționalizare a acestora constituie o chestiune ce trebuie asumată de către factorii de decizie politico-militară. Iar detaliile planificării acestora fac obiectul unor documente organizatorice confidentiale, bazate pe o evaluare realistă a mediului de securitate, concomitent cu o repartitie judicioasă a forțelor-structuri-nuclee- corespunzătoare contracarării amenințărilor estimate.

8. 5. Tehnologii performante

Pornind de la postulatul că nivelul de înzestrare tehnică reprezintă un indicator important al capacității de luptă a oricărei armate moderne, cu implicații majore asupra strategiilor de securitate națională și, respectiv, militare ale oricărei națiuni, cu atât mai mult în cazul conflictelor asimetrice, dotarea armatelor moderne presupune tehnologii de înaltă performanță. Această cerință este cu atât mai mult valabilă pentru România, a cărei armată dispune de mijloace uzate fizic și moral, datorită unei perpetue politici anacronice și în totală neconcordanță cu evoluțiile din domeniu practicate pe plan mondial. Și înainte de 1989, și după aceea, politicile aplicate nu au ținut față cu preocupările existente pe plan mondial de reînnoire periodică a parcului de tehnică militară, ajungându-se în prezent la un decalaj important între nivelul de înzestrare al armatei noastre și celelalte armate, inclusiv cu potențial asemănător.

Ca atare, pentru perioada imediat următoare, apar ca prioritare următoarele direcții de acțiune în acest domeniu, ce presupune un efort financiar corespunzător:

- ❖ programe de înzestrare viabile, ce vor trebui direcționate pentru:
  - realizarea creșterii la un nivel corespunzător a interoperabilității cu structurile militare ale statelor membre ale NATO, precum și între categoriile de forțe ale armatei;
  - achiziționarea (producerea) de tehnică și armament din ultima generație, cu consumuri și deservire minimă și fiabilitate maximă;
- ❖ efort propriu și prin cooperare militară internațională;
- ❖ înlocuirea armamentelor și tehnicii de luptă cu uzură fizică și morală avansată;
- ❖ modernizarea armamentelor și tehnicii de luptă care pot fi aduse la nivelurile de compatibilitate cu cele din țările membre ale NATO;
- ❖ completarea unor deficite la mijloacele de protecție individuală și colectivă, la stocurile de muniții pentru tehnica nou introdusă (modernizată) în (din) înzestrare, precum și la carburanți-lubrifianti;
- ❖ înlocuirea aparaturii de comutație analogică și a stațiilor (autostațiilor) radio cu frecvență fixă, cu cea de tip numeric și stațiilor radio cu salt de frecvență;
- ❖ asigurarea necesarului, la pace, de mijloace de informatică și tehnică de transmisiuni;
- ❖ implementarea, cu prioritate, a sistemului C4I.

Aceste câteva direcții de acțiune în domeniul înzestrării subsumează numeroase alte subdirecții deosebit de importante pentru fiecare categorie de forțe ale armatei și gen de armă, având ca rezultat aducerea nivelului de înzestrare la cerințele și plafonul impuse de intrarea în secolul XXI, adică la generația superioară celei existente în prezent în dotarea Armatei României.

8. 6. Structuri de conducere de tip CJTF

O schimbare structurală esențială, reclamată de epoca confruntărilor militare asimetrice, ce se manifestă în prezent, va trebui produsă și în domeniul conducerii. Deci, dacă în teoria și practica militară românească, din trecutul imediat și din prezent, introducerea structurilor întrunite de comandă a fost oarecum timidă, ea va trebui generalizată la toate nivelurile ierarhice (nu numai strategic – prin Marele Cartier General, ci și la nivelurile operativ și chiar tactic). Îngemănarea acțiunilor din toate mediile de ducere a războiului implică în mod necesar generalizarea nu doar ideatică, ci și pragmatică a constituirii unor structuri manageriale, capabile să conducă forțele aparținând tuturor categoriilor de forțe ale armatei, inclusiv multinaționale.

Prin urmare, apreciem că trebuie depășit stadiul actual al constituirii unor comandamente cu abilități prealabil concepute, apte să conducă un tip structural și acțional de misiuni preconcept, pregătind structuri și personal în măsură să gestioneze o gamă diversă de acțiuni militare, în raport cu situațiile ce pot apărea.

Această mobilitate conceptuală și acțională poate și trebuie să genereze capacitățile necesare asigurării răspunsului potrivit pentru contracararea acțiunilor asimetrice. Noua filozofie a conducerii acțiunilor militare implică pregătirea și competența corespunzătoare soluționării provocării câmpului de luptă modern.

Soluția sugerată ar răspunde acestor provocări prin materializarea principiilor flexibilității organizatorice și modularității structurale în domeniul conducerii, precum și prin pregătirea specialiștilor capabili să asigure, fiecare din zona lui de responsabilitate, expertiza necesară pentru elaborarea unor planuri realiste și viabile, potrivite cu diversitatea și complexitatea unor situații de criză sau de război.

Crearea condițiilor necesare pentru constituirea structurilor de conducere de tip CJTF reprezintă cerința indispensabilă de participare a Armatei României, implicit în cadrul conflictelor asimetrice, la acțiuni militare întrunite și multinaționale, adică la un nivel maximal, interoperabil și eficient, de participare la misiuni de apărare colectivă.

8. 7. Cadrul legislativ

Toate cerințele operaționale enunțate vizavi de implicarea Armatei României în conflictele militare ale viitorului nu pot fi soluționate fără existența unei baze legale instituționalizate.

În opinia noastră, este nevoie de o rapidă adecvare a cadrului legislativ românesc la prevederile existente pe plan internațional în domeniu, această armonizare necesară și așteptată a legislației noastre permițând sporirea contribuției României ca generator de securitate în zona sa de interes.

Mai mult, noua legislație românească trebuie să fie prospectivă și deschisă, cuprinzând, în spiritul și litera ei, aspectele evolutive ale conflictelor militare, inclusiv pe cele asimetrice, precum și baza legală care să permită forțelor noastre armate participarea la acestea.

Din aspectele prezentate, este evident că gândirea militară românească va trebui adaptată și astfel orientată încât să ofere soluții pentru a nu surprinde, ci pentru a pregăti sistemul național de apărare să asigure riposta potrivită pentru contracararea oricărui gen de riscuri, amenințări sau agresiuni îndreptate împotriva suveranității și integrității teritoriale a României: prin efort propriu sau în cadrul unei alianțe.

CONCLUZII

Documentarea, dar mai ales elaborarea propriu-zisă a conținutului temei de cercetare s-au desfășurat, spre regretul nostru – *al cercetătorilor* -, în cea mai mare parte după atacul terorist din 11 septembrie, confirmând fără nici un fel de dubii necesitatea și actualitatea unui asemenea studiu.

Realitatea crudă a celor văzute de o lume întreagă la 11 septembrie 2001 confirmă, totodată, pe deplin, una din concluziile majore ale ultimei conferințe a Army War College (Colegiul de Război al Trupelor de Uscat al armatei SUA), din iunie 1998, consacrată asimetriei, amenințărilor și conflictelor de natură asimetrică, anume aceea că „*Recurgerea la mijloace asimetrice nu este o ipoteză de lucru, ci o certitudine*”⁸⁵.

La finele studiului întreprins și în legătură cu evenimentele grave amintite, întrebarea care era la modă până acum: există riscuri și amenințări asimetrice? nu se mai justifică. Demonstrația a fost deja făcută într-o manieră cât se poate de inacceptabilă, iar riposta celor în drept va fi una pe măsură, ea fiind deja pusă pe rol de către coalitiția internațională anti-terorism în frunte cu SUA – victima recentelor acțiuni teroriste.

Dacă nonexistența riscurilor și amenințări de natură asimetrică/ teroristă nu se mai discută, rămâne să fie găsite răspunsuri la întrebarea majoră: suntem în prezent, și în perspectiva imediată, capabili să controlăm/stăpânim amenințările și conflictele asimetrice?

Răspunsurile la o asemenea întrebare pot fi grupate într-un set de concluzii ce rezultă în mod logic din studiul întreprins, astfel:

1. Asimetria este o expresie a raporturilor reale existente în natură, în societate, în relațiile umane. Știința modernă studiază prin mijloace de analiză raporturile asimetrice, oferind modele și paradigme din ce în ce mai apropiate de realitatea lucrurilor. Asimetria își află un spațiu de existență și de manifestare oriunde și dintotdeauna. Conflictele asimetrice nu sunt altceva decât un mod real de manifestare a asimetriei în actul confruntării. Toate conflictele sunt, de fapt, asimetrice.

2. Dezvoltarea inegală a lumii, existența unor variabile mari în spațiul de construcție al strategiilor de securitate, ca și diversitatea enormă a intereselor duc la elaborarea unor politici asimetrice de confruntare (informațională, economică, socială, culturală și militară) și, în consecință, a unor strategii pe măsură. Tipologia politicilor definește tipologia conflictelor, iar tipologia conflictelor impune o nouă tipologie a strategiilor de confruntare sau de colaborare.

3. Confruntările asimetrice impun concepte noi, precum și un cadru nou de definire, angajare și implicare, astfel încât cunoașterea legilor, principiilor cauzelor și particularităților situațiilor conflictuale, iese din linearitate și se apropie asimptotic de orizontul real, sinuos, atipic, mereu schimbător și greu previzibil al confruntărilor.

4. Acest concept a fost elaborat de Statele Unite ale Americii, ca urmare a unor experiențe parcurse în ultimii ani, în special după încheierea Războiului Rece, pentru a permite crearea unui cadru mai eficient de analiză a spațiului strategic și, în consecință, a unor instrumente mai bune de definire și evaluare a domeniului de confruntare, a amenințărilor și riscurilor, a modalităților de soluționare și de

---

⁸⁵ CIRPES, *Dezbaterea strategică*, Nr.41 – noiembrie 1998.

gestionare a crizelor. Conceptul a fost preluat de aproape toate statele, inclusiv de România, care a început să-l studieze în variantă nouă, în funcție de realitățile și obiectivele prioritare actuale.

5. Noul concept strategic NATO, gestionarea crizelor, războiul non-contact, războiul disproporționat, conflictul de joasă, medie sau mare intensitate, acțiunile altele decât războiul, terorismul, antiterorismul și contraterorismul, conflictele de sorginte etnică și religioasă, ca și cele din sistemele informaționale, din ciber spațiul acestui început de mileniu etc. sunt repere importante ale unui alt mod, mult mai realist, mult mai pragmatic și mai diversificat de a vedea, analiza situația de fapt și a elabora deciziile corespunzătoare în ceea ce privește construirea noii ordini mondiale.

6. Realitatea mediului internațional, care este și un posibil mediu operațional vizând amenințările și conflictele asimetrice, o reprezintă, în prezent, o lume cât se poate de ambiguă, cuprinzând o diversitate culturală, religioasă și istorică de oameni, grupuri și națiuni sau chiar organizații cu scopuri și obiective complexe, în cele mai multe situații divergente, caracterizate de politici extremiste, criminalitate, coerciție și terorism, chiar dacă eforturile națiunilor dezvoltate au fost orientate în ultimii ani, mai mult ca altădată, spre securitate colectivă, integrare și globalizare.

7. Amenințările asimetrice rezultă, în principal, din extinderea fără limite a terorismului mondial și coabitarea dintre teroriști, contrabandiști, seniorii drogurilor, traficanții de armament, fanaticii religioși, nemulțumiții de tot felul, expatriații, cu ambiții de mărire etc., care formează împreună un inamic posibil a fi prezent în oricare loc de pe mapamond, dar în special acolo unde dorința lor de răzbunare și violență se poate manifesta cât mai „spectaculos”.

8. Promotorii amenințărilor asimetrice, în special ale celor de natură teroristă, sunt în general actori nonstatali (teroriști notorii, crima organizată internațională și transnațională, insurgenții etc.), cu mentalități complet diferite față de cele normale, convingerile lor fiind permanent mobilizate spre răzbunare, violență, sacrificiu și război. Acțiunile pe care aceștia le promovează nu urmează nici un fel de canoane ale războiului clasic. Regulile conflictului asimetric sunt confecționate ad-hoc, utilizându-se metode și procedee care să le permită autorilor să evite sau chiar să anihileze părțile tari ale adversarului, avantajele înaltei tehnologii, dar în același timp să exploateze în beneficiul propriu vulnerabilitățile specifice.

9. Răspunsurile de până acum la amenințările și acțiunile asimetrice în general și în special la cele teroriste s-au constituit în reacții de protecție și apărare, iar în unele cazuri de riposte aeriene sau cu rachete de croazieră, producând victime colaterale, ceea ce a avut ca urmare efecte de discreditare a acțiunilor de răspuns întreprinse.

10. Este un lucru dovedit, cel puțin până în prezent, că partea care e mai limitată în resurse sau în complexe și sisteme de comandă și control, care poate fi și ea victima amenințărilor sau conflictelor asimetrice are posibilitatea să compenseze aceste neajunsuri cu ingeniozitate, surprindere, flexibilitate, adaptări organizaționale și prin cunoașterea temeinică a fenomenului, care amplifică și multiplică posibilitățile reale de contracarare aflate la îndemână.

11. În acest sens, se impune o atenție prioritară descoperirii și întreruperii fluxului ciclului operațional al coeziunii amenințărilor și acțiunilor asimetrice, încă din faza de pregătire, pentru a se împiedica faza de atac. Se recomandă utilizarea unor metode de contracarare care să vizeze acțiunea asimetrică (interzicere, distrugere, întrerupere, dislocare, degradare etc.), moralul atacatorului, precum și domeniul său organizațional și acțional specific.

12. Se impun măsuri și acțiuni neconvenționale și convenționale, dacă este cazul, specifice, pentru împiedicarea acestuia de a deține ascendență în fața opiniei publice, a populației locale. De asemenea, se impun interzicerea utilizării spațiilor închise de către structurile acestuia, interzicerea fluxului financiar și logisticii teroriste, împiedicarea utilizării în mod eficace a propagandei prin mass-media de toate categoriile, proliferarea corupției etc. Toate aceste măsuri și acțiuni trebuie să conducă spre defensivă și renunțarea cel puțin în parte la acțiunile teroriste propuse a le pune în practică.

13. Ceea ce s-a întâmplat și, îndeosebi, cum s-a întâmplat la 11 septembrie 2001 ne poate conduce la concluzia că amenințările asimetrice, îndeosebi cele de natură teroristă, nu pot fi controlate, cel puțin prin modalitățile de abordare politico-militară utilizate până în prezent. Putem, de asemenea, să conchidem că, până la această dată, fenomenul în sine, deși se considera a fi un potențial pericol, nu a putut fi dimensionat la adevăratul lui grad de pericolozitate, iar capacitățile destinate a-l stăpâni nu au fost utilizate în mod adecvat.

14. Cu siguranță este nevoie de noi abordări politico-militare și de capacități suplimentare care să fie permanent și în mod adecvat disponibilizate pentru a stăpâni/controla fenomenul, care tinde să devină din ce în ce mai periculos.

15. În ciuda rezultatelor imperfecte ale intervențiilor limitate de până acum, făcute în numele comunității internaționale, cu sau fără girul organismelor internaționale abilitate, se poate aprecia că acestea au avut rolul lor benefic în stăvilirea fie și temporară a fenomenului, excepție făcând, îndeosebi, acțiunile teroriste din New York, Washington D.C. și Pennsylvania care au deschis calea tuturor posibilităților în domeniu.

Oricare ar fi viitorul următoarelor intervenții internaționale, inclusiv a celei în curs de desfășurare, dificultățile acestora, ca durată, cost și consecințe colaterale în cadrul conflictelor asimetrice și, în special, în lupta împotriva terorismului, sunt de preferat neintervențiilor.

16. Este nevoie deci de politici de prevenire a crizelor de acest gen, utilizând toate instrumentele disponibile, adecvate, diplomatice, financiare, tehnologice, informaționale, militare etc. Indiscutabil, fiecare din domeniile enunțate își are rolul lui în conflictele asimetrice, rămâne de discutat doar strategia utilizării eficiente a acestora într-un caz sau altul.

17. Un domeniu neenunțat în enumerarea făcută, ce se regăsește însă în fiecare din aceste domenii, este cel al resurselor umane, al forțelor speciale care trebuie create sau adaptate specificului misiunilor ce le presupune în prezent amenințarea sau conflictul asimetric, în special lupta antiteroristă la toate nivelurile de contracarare a acestui flagel.

18. Analiza prin mijloacele teoriei asimetriei – inclusiv prin modelele matematice – nu numai a ceea ce se întâmplă, ci și a ceea ce s-a petrecut de-a lungul timpurilor în spațiul de confruntare apropie mai mult omenirea de posibilitatea cunoașterii reale a propriei evoluții, facilitându-se astfel ieșirea din legende și din mituri și raportarea pragmatică la realitățile dure ale prezentului. Teoria asimetriei facilitează actul de planificare strategică, impunând ieșirea din subiectivism și voluntarism și introducerea în ecuație a variabilelor de stare și de dinamism.

19. Analiza conceptelor strategice care țin de asimetrie ne permite să calculăm cu o mai mare precizie unde ne aflăm, care sunt realitățile cu care ne confruntăm, care ne este locul într-un sistem de securitate viitor, care ne sunt șansele, obligațiile, drepturile și, mai ales, care sunt cheltuielile.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- ❖ *Strategia de securitate națională a României*, București 1999.
- ❖ *Carta albă a Guvernului „Armata României 2010: Reformă și integrare euro-atlantică”*, București, 1999.
- ❖ *Strategia militară a României*, București, 2000.
- ❖ *Viziunea strategică – 2010 Armata României*, Observatorul militar, nr. 10 (13-19 martie 2001).

A. AUTORI AUTOHTONI

- Dr. M. Cociu**, *Gena egoistă și strategiile sale*, www.asimetrie.htm.
- Lt.col. Al. Rizescu**, *Aspecte teoretice privind cadrul de desfășurare a acțiunilor militare la începutul secolului XXI*, http://www.actrus.ro/reviste/1_2001/q_2.html.
- Iosif Armaș, C.Purcărea, Paul P. Duță**, *Acțiunea militară la granița dintre milenii*, Editura Militară, București, 2001.
- Gl.bg.dr. Vasile Paul**, *Războiul mileniului trei*, Editura D.B.H., București, 2001.
- Lt.col. M. Antonovici**, *Securitatea mondială – încotro?*, http://www.actrus.ro/reviste/1_2001/q_1.html.
- Gl.mr. (r.) Corneliu Soare**, *Recitindu-l pe Clausewitz*, București, Editura Militară, 1993.
- Gl. Ion Pitulescu**, *Al 3-lea război mondial. Crima organizată*, Editura Național, 1996.
- Col. Dumitru Sava**, *Războiul, de la coșmarul de ieri la misterul de azi și apocalipsa de mâine (II)*, în revista *Gândirea Militară Românească*, nr.4/1998.
- Gl.bg.(r.) dr. Gheorghe Arădăvoaice și lector univ col. Valentin Stancu**, *Războaiele de azi și de mâine. Agresiuni neconvenționale*, București, Editura Militară, 1999.
- Gl.bg.dr. Vasile Paul**, *Conflictul secolului XXI. Proiecții în spațiul strategic*, București, Editura Militară, 1999.
- Cpt.R.III Vasile Michi**, *De la războiul clasic la războiul politic*, *Gândirea Militară Românească*, nr.3/1995.
- Dan Onciu și Sorin Rădulescu**, *Corupția și crima organizată în România*, Editura Continent XXI, 1994.
- Vasile Iosipescu**, *Războaiele locale și panoplia zeului Marte*, Editura Militară, București, 1985.
- Crăciun Ionescu**, *Secretele operațiunii „Furtuna deșertului”*, Editura Militară, 1991.
- Gl.(r.) Corneliu Soare**, *Gândirea militară*, Editura ANTET, 1999.
- Colectiv**, *Sceptrul de oțel al zeului Marte*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1994.

B. AUTORI STRĂINI

- B.H. LIDDELL HART**, *Strategia. Acțiunile indirecte*, Editura Militară, București, 1973.

Sun Tzî, *Arta războiului*, Editura Militară, București, 1976.

Zbigniew Brzezinski, *Marea tablă de șah*, Editura Univers Enciclopedic.

Hervé COUTEAU-BEGARIE, *Ami-inami*,
<http://www.stratisc.org/isc.intro.htm>

Paul T.V., *Assymetric Conflict. War initiation by Weaker Power*, New York, Cambridge University Press, 1981.

Joseph Yacoub, *Minorités nationales et prolifération etatique*, În *LA INTERNATIONALE ET STRATEGIQUE* no 37/2000.

Marc BOUVIER, *Cyberterrorisme: entre mythe et réalité*, Internet,
www.frstrategie.org.

Heinz Kozak, *Zur Theorie des Bregrenzten Krieges*, Österreichische Militärische Zeitschrift, vol. 31, Heft 2/1993.

R.V. Joule & I.L.Beauvois, *Tratat de manipulare*, traducere de Nicolae-Florentin Petrișor, Antet.

Vladimir Volhov, *Dezinformarea, armă de război, Incitatus*.

Samuel P. Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura ANTET, 1998.

Philippe Labarde și Bernard Maris, *Doamne, ce frumos e războiul economic !*, Editura Antet, 2001.

Carl Clausewitz, *Despre război*, București, Editura Militară, 1982.

Alvin și Heidi TOFFLER, *Război și antirăzboi, Supraviețuirea în zorii secolului XXI*, București, Editura Antet, 1996.

Maurice NAJMAN, *Noul război rece, manipulare, dezinformare, infiltrare*, în revista "Planeta Internet" nr.2, ian. 1997.

James ADAMS, *Următorul – ultimul război mondial*, București, Editura Antet, 1998.

Nathan GARDELS, *Schimbarea ordinii globale*, București, Editura Antet, 1998.

GI.It. Patrick M. HUGHES, *Amenințări și provocări pe plan mondial în deceniile rmătoare*, Raport prezentat, în septembrie 1999, Comisiei parlamentare a SUA.

Alvin TOFFLER, *POWERSHIFT. Puterea în mișcare*, București, Editura Antet, 1995.

Martin van CREVELD, *On Future War*, London, Brassey's, 1991.

GI. Oleg SARIN și col. Lev DVORETSKY, *Război contra speciei umane*, Editura Antet, 1997.

Jonathan TUCKER, 1997, "Asymetric Warfare: an emerging threat to US security", *The Quadrennial Defense Review*, Web
www.comw.org/qdr/tucker.htm.

Kenneth F. McKenzie, Jr., *The Revenge of the Melians Asymmetric threats and the next QDR*, Institute for National Strategic Studies, National Defense University, Washington DC, 2000.

Steven METZ și Douglas V. Johnson II, *Asimetria și Strategia militară a SUA*, ianuarie 2001, p. WEB: <http://carlisle-www.army.mil/usassi-welcome.htm>.

GI. (r.) David L. GRANGE, *Războiul asimetric: vechi metode, noi preocupări*.